

VALENCIÀ ACTIU

Llengua i literatura

3r d'ESO

bromera

El llibre *Valencià actiu: llengua i literatura 3*, per a tercer curs d'ESO,
és una obra col·lectiva elaborada pel Departament Didàctic de Bromera.

Idea original, projecte lingüístic i revisió didàctica

María José Ferre

Departament de Valencià

Col·legi Salesians San Juan Bosco

Textos

Mar Aranda, David Morell i Pau Sanchis

Direcció editorial

Josep Gregori

Coordinació editorial

David Morell

Correcció lingüística

Sonia Camarasa, Anna Espert, Bàrbara Lacuesta i Pau Sanchis

Coordinació tècnica

Xavier Tortosa

Infografia i maquetació

Carles Barrios, Eva Bueno, Susana Fraguas, Pere Fuster i Jorge Collado

Disseny i coberta

Carles Barrios

Fotografies i il·lustracions

Pere Fuster i Arxiu Bromera

Agraïments

Anna Vallés i Sílvia Balaguer

Assessorament extern

Urbà Lozano

La reproducció de fragments d'obres artístiques en aquest manual es fa amb
finalitat didàctica, i a l'empara de l'article 32 de la Llei de Propietat Intel·lectual.

Agraïm la col·laboració dels xiquets i les xiquetes, el personal docent i la direcció del
Col·legi Salesians San Juan Bosco de València.

Reservats tots els drets. Està totalment prohibida la reproducció total o parcial
d'aquesta publicació per qualsevol mitjà o procediment, siga electrònic o mecànic,
mitjançant fotocòpia, així com la distribució d'exemplars mitjançant lloguer
o préstec públic, sense l'autorització per escrit de l'editor. Qualsevol infracció
d'aquesta advertència estarà sotmesa a les sancions que estableix la llei.

© Edicions Bromera

Av. Areners, s/n (Pol. El Pla) - 46600 Alzira

www.bromera.com - bromera@bromera.com

Imprimeix: PSG

ISBN del llibre de l'alumnat: 978-84-1358-327-3

MOSTRA COMERCIAL

PRESENTACIÓ

En **Valencià actiu**, reforçaràs els continguts **actitudinals i procedimentals** per damunt dels que tradicionalment s'han considerat fonamentals, els conceptuals, perquè en un món cada vegada més tecnològic i globalitzat, no té sentit tindre molts coneixements exclusivament teòrics, sinó que és molt més útil posseir **habilitats lingüístiques** que es puguin aplicar a situacions pràctiques. Per això, el nostre material t'ofereix una gamma variada de **situacions d'aprenentatge** en què percebràs la utilitat d'allò que aprens i quina relació té amb l'entorn.

La combinació de **treball individual i col·laboratiu** que trobaràs en el nostre material permetrà que desenvolupes les **competències** que necessites per a afrontar els reptes del món actual. D'una banda, milloraràs l'**autonomia**, la **iniciativa personal** i la **creativitat**; i d'altra banda, les **destreses socials**, especialment, la capacitat de **comunicar-te** amb els altres, per a la qual cosa has de saber **expressar-te** però també **escoltar**.

A més a més, hem seleccionat els textos i les activitats tenint en compte **els teus interessos** i el valor social de l'ensenyament, per això tractem temes com l'**emergència climàtica**, les **desigualtats socials**, el **feminisme** o l'**ús responsable de les tecnologies de la informació i la comunicació**.

Recorda que comptes amb el suport del professorat per a superar qualsevol dificultat. Si parles valencià habitualment, al llarg de l'etapa el milloraràs. I si no ets valencianoparlant, el llibre que tens a les mans es convertirà en una gran ajuda.

ESTRUCTURA DE LES SEQÜÈNCIES D'APRENTATGE

Contràriament al que sols trobar en els llibres de llengua, en aquest no hi ha les mateixes seccions en cada seqüència d'aprenentatge, sinó que treballaràs per **blocs de sabers bàsics**.

Així, la **primera seqüència de cada trimestre** conté textos orals i escrits amb els quals practicaràs la **comprensió**, l'**expressió** i el **comentari de text**. Les temàtiques i les tipologies dels textos són diverses, però tots són adequats al teu nivell i –és la nostra intenció– als teus interessos.

Les **seqüències dos, cinc i huit** presenten els **coneixements gramaticals** del currículum, i els treballaràs per mitjà d'activitats diverses, tant de manera individual com en equip.

Finalment, la **tercera de les seqüències de cada trimestre** desenvolupa els **coneixements de literatura, tipologia textual i lèxic**, i ho fa mitjançant el treball en grups col·laboratius i classes invertides –és a dir, que hauràs de fer de docent en alguna ocasió!

En qualsevol cas, hi trobaràs activitats de resolució individual, en grup, orals o per escrit; de resposta breu o d'elaboració més gran. A més, disposes del llibre en **versió digital**, amb activitats autocorrectives i moltes més propostes.

Els enunciats d'algunes activitats van acompanyats d'icones que has de tindre en compte:

- Indica que es tracta d'una activitat per a fer en grup col·laboratiu. La veuràs sovint, sobretot en les seqüències segona i tercera de cada trimestre, ja que és la configuració habitual per a treballar els continguts teòrics en aquest llibre.
- Indica que en l'activitat es treballen, sobretot, les habilitats d'escoltar i parlar. Implica la realització d'activitats d'exposició de continguts, lectura en veu alta, debats, etc.
- Indica que un text està disponible en format sonor, accessible amb el teu codi de llicència digital.
- Indica que un text està disponible en vídeo, accessible amb el teu codi de llicència digital.
- Indica que en el llibre digital hi ha un recurs complementari.

Finalment, trobaràs el **Rebot** amb material complementari per a treballar les seqüències d'aprenentatge.

BLOCS	PRIMER TRIMESTRE	SEGON TRIMESTRE
EXPRESSIÓ ORAL, COMPREENSIÓ I COMENTARI DE TEXTOS	Seqüència 1 Microconferències: «La pirateria musical». Producció de textos orals no espontanis. Comprensió i comentari de textos expositius i argumentatius. Coherència textual. Preparació i correcció de dictats. Autoavaluació.	Seqüència 4 Microconferències: «Amb mòbil a l'escola?». Producció de textos orals no espontanis. Comprensió i comentari de textos expositius, argumentatius i narratius. Adequació textual. Preparació i correcció de dictats. Autoavaluació.
	Seqüència 2 Gramàtica: • L'oració. • Les formes no personals del verb. • Les perífrasis verbals. Ortografia: • Les palatals. • Els aplecs sil·làbics. • L'accentuació. • La dièresi. Llengua i societat: • Els orígens de la nostra llengua. • Les varietats geogràfiques. Autoavaluació.	Seqüència 5 Gramàtica: • Els complements verbals. • Els verbs irregulars de la segona conjugació. Ortografia: • La b i la v. • L'apostrofació. • Els signes de puntuació (I): punt, coma, punt i coma, dos punts. Llengua i societat: • El dialecte central. • El balear i l'alguerès. Autoavaluació.
LÈXIC, TIPOLOGIA TEXTUAL I LITERATURA	Seqüència 3 Lèxic: • Els camps semàntics i les famílies lèxiques. • Els préstecs i els barbarismes. • Els col·loquialismes. Tipologia textual: • El reportatge. • El text poètic. Literatura: • La poesia trobadoresca. • Ramon Llull. • Les cròniques medievals. • Taller de poesia. Autoavaluació.	Seqüència 6 Lèxic: • L'habilitació. • La derivació. • La composició. Tipologia textual: • La notícia. • El text narratiu. Literatura: • L'humanisme. • La literatura religiosa i moralitzant. • El Segle d'Or (narrativa). • Taller de premsa. Autoavaluació.
PROJECTE	Segon trimestre. Cultura valenciana: «Les nostres festes»	
REBOST	Transcripcions d'àudios i dictats. Continguts teòrics. Rúbriques d'avaluació. Instruccions i plantilles per al dossier. Verbs irregulars més freqüents.	

TERCER TRIMESTRE	
Seqüència 7	
Microconferències: «Què podem fer nosaltres pel planeta?». Producció de textos orals no espontanis. Comprensió i comentari de textos expositius, argumentatius i narratius. Adequació i coherència textual. Preparació i correcció de dictats. Autoavaluació.	
Seqüència 8	
Gramàtica: • L'oració composta. • Els verbs irregulars de la tercera conjugació. • Els pronoms febles. Ortografia: • La esse sorda i la esse sonora. • Els signes de puntuació (II): interrogació, exclamació, punts suspensius, parèntesis, guió i cometes. Llengua i societat: • Els dialectes nord-occidental i valencià. Autoavaluació.	
Seqüència 9	
Lèxic: • Les locucions, les frases fetes i els refranys. Tipologia textual: • L'entrevista. • El text teatral. Literatura: • El Segle d'Or (poesia). • El teatre medieval: el <i>Misteri d'Elx</i>. • Jaume Roig i l'Escola Satírica Valenciana. • La literatura a l'edat moderna. • Taller d'escriptura teatral. Autoavaluació.	

Musiquem?

QUÈ TREBALLAREM?

- La producció de textos orals no espontanis
- La comprensió i el comentari de textos expositius, argumentatius i narratius
- La coherència textual
- La preparació i la correcció de dictats

MICROCONFERÈNCIES

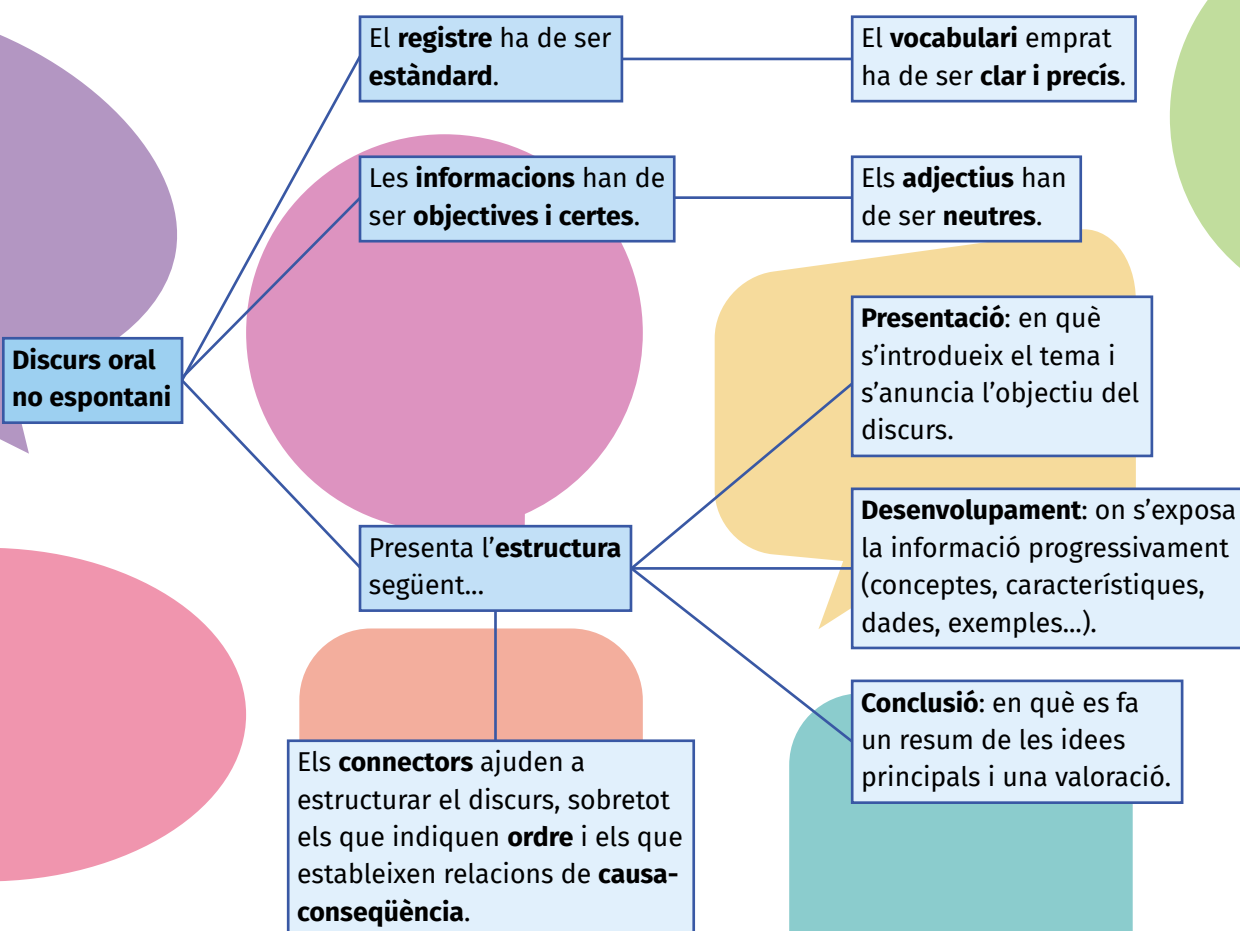
Si has treballat prèviament amb els llibres de *Valencià actiu*, sabràs que una de les seues parets mestres és l'expressió oral, perquè una llengua que es parla és una llengua viva. En el llibre de 3r d'ESO posarem l'accent en el discurs oral no espontani, imprescindible per a la vida acadèmica i laboral, perquè l'aula és, probablement, l'únic espai on tindràs l'oportunitat de practicar-lo. No obstant això, és important que uses el valencià en tots els àmbits i registres, de manera que fora de classe, «trau la llengua»!

Tradicionalment, s'ha donat més importància a la llengua escrita que a l'oral, per això en molts manuals s'insisteix tant en la lectura i en l'escriptura, mentre que es deixen de banda dues habilitats lingüístiques fonamentals: parlar i escoltar. Això naix d'un prejudici: associar la llengua oral amb els textos informals i la llengua escrita amb els formals. Però és això cert?

1 Marca si aquests textos són formals o informals.

Textos escrits	Formal	Informal	Textos orals	Formal	Informal
Conversa de WhatsApp			Exposició d'un treball		
Nota a la nevera			Classe magistral		
Fòrum d'internet			Conferència		
Targeta de felicitació			Discurs oficial		

Com heu vist, ni els textos escrits són sempre formals ni els textos orals són sempre informals. Hi ha moltes situacions, especialment de l'àmbit acadèmic i laboral, en què cal una competència alta en comunicació oral, per això treballarem a les classes de Valencià el discurs oral no espontani, que té les característiques següents:

Parlar en veu alta sobre un tema específic no és senzill, per això fareu dos tipus de pràctiques que aplanaran el terreny:

- Vídeo.** Haureu d'enregistrar els vostres discursos en vídeo. Treballareu **individualment i sense públic**. Gràcies a això, podreu vèncer la timidesa i podreu revisar les exposicions posteriorment.
- Directe.** Haureu de fer els discursos en directe. Treballareu **per parelles i amb públic**. La situació serà més real, però la vostra responsabilitat quedarà reduïda al 50%.

Relaciona cada oració amb una de les explicacions i obtindràs un resum dels consells que cal seguir per a fer un bon discurs oral.

Regula el ritme.

Modula la veu.

Controla la mirada.

Para atenció al llenguatge no verbal.

Vigila la dicció.

Hem de mirar, alternativament, totes les persones del públic. El contacte visual atrau l'atenció de qui ens escolta. Si parlem davant d'una càmera, és important mirar-la.

Una veu massa baixa transmet avorriment, i una veu massa alta, agressivitat. Hem de trobar l'equilibri, controlant el volum de la veu segons la intenció comunicativa. Recordeu els diversos tipus d'oracions: enunciatives, exclamatives, interrogatives, etc.

Una postura rígida transmet desinterés, i un excés de moviment transmet nerviosisme o inseguretat. La nostra postura i els nostres moviments han d'acompanyar i reforçar allò que diem d'una manera natural, sense escarafalls. Si fem el discurs en un espai obert, podem desplaçar-nos-hi tranquil·lament. Si ens gravem en vídeo i estem asseguts, convé no moure les cames excessivament.

Cal pronunciar bé cada paraula i respectar els signes de puntuació. No hem de tapar-nos la boca ni tampoc parlar d'esquena al públic.

Hem de controlar la velocitat amb què ens expressem, seguint un ritme relaxat però fluid. Com a recurs per a captar l'atenció, podem accelerar o alentir el ritme en alguns punts concrets: enumeracions, citacions literals, paraules tècniques o neologismes, etc.

3 Després d'aquesta introducció, ha arribat el moment de fer la primera pràctica del curs.

Els darrers anys, a causa de la pirateria, que reduïa molt la venda de discos, molts grups de música s'han vist obligats a oferir les seues cançons mitjançant descàrrega gratuïta o a través de subscripcions en plataformes com Spotify o YouTube. Penses que valorem prou la faena dels músics? S'ha de pagar la creativitat artística?

Escolta grups valencians a Spotify.

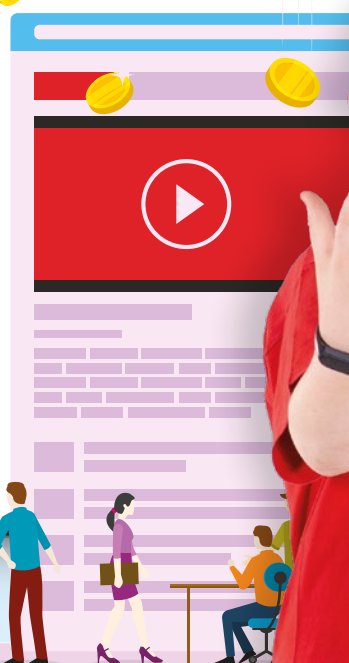
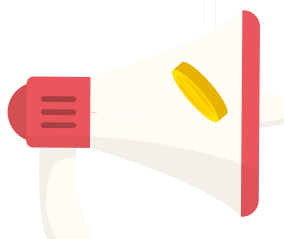
Enregistra la teua xarrada en vídeo, que haurà de tindre una extensió de dos minuts.

Com que és la primera pràctica del curs, t'indiquem els passos que has de seguir.

1. **Informa't** sobre el tema que has de tractar. És possible que al final del discurs el públic faça preguntes o demane aclariments.
2. **Selecciona** les fonts més fiables i descarta les dades no contrastades.
3. **Planifica** el teu discurs, tenint en compte el temps de què disposes i l'objectiu: exposar una informació i convèncer d'unes idees.
4. **Ordena** el discurs d'una manera lògica. Presenta el tema, exposa les dades rellevants i acaba amb una conclusió o valoració.
5. **Adequa** el llenguatge i el registre lingüístic al públic destinatari.
6. **Acompanya** el discurs amb algun tipus de suport visual, com ara la projecció d'imatges o esquemes.
7. **Elabora** un guió amb els punts que vols tractar. Però recorda que només és per a consultar. El discurs no ha de ser llegit.
8. **Assaja** abans d'enregistrar el vídeo definitiu, i comprova que no sobra ni falta temps.
9. **Corregeix** allò que no funciona (les idees poc clares, les dades massa rebuscades, les imatges o els esquemes de suport) i assaja de nou incorporant les modificacions.
10. **Enregistra** el vídeo definitiu i mostra'l a persones en qui confies perquè en facen una valoració objectiva.

Por de parlar en públic?

A partir d'ací, trobareu tres textos de tipologia diversa amb els quals practicareu la **comprensió** i el **comentari de text**. L'activitat de comentar un text combina la lectura (o l'escolta) i l'escriptura. Primer cal llegir (o escoltar) el text i extraure'n les idees bàsiques. A continuació, cal redactar un text propi a partir de l'anterior que n'explique el contingut i les característiques. Això últim, ho fareu individualment en l'avaluació, per a la qual podreu consultar el diccionari i tot el material que considereu necessari (les activitats de la seqüència d'aprenentatge, esquemes, resums...).

En aquesta primera seqüència treballem la **coherència**, que és la propietat que ha de tindre qualsevol text perquè el missatge que transmet siga entenedor, clar i precís. Perquè això siga possible, el text ha de desenvolupar un **tema** a partir d'una sèrie d'idees enllaçades d'una manera lògica. A més, les idees s'han d'organitzar seguint una **estructura**, que ve determinada pel **tipus de text** i el **gènere** a què pertany.

Què és el *copyright*? Quins productes solen tindre *copyright*? Per a què serveix? Comenteu-ho entre tota la classe, perquè en el text següent parlarem del *copyleft*, i són dos conceptes molt relacionats.

Parlem dels drets d'autoria.

Què és el *copyleft*?

- 4 **Feu la lectura compartida d'aquesta entrevista. Cada membre llig un fragment numerat i la parella de costat resumeix el que ha llegit la companya o el company. La resta del grup s'assegura que la lectura i el resum són correctes i aporta suggeriments o millores.**

TEXT 1

1 Enric Enrich exerceix com a advocat des de 1980. Està especialitzat en dret mercantil, dret internacional i dret de la propietat intel·lectual i de la imatge, matèries sobre les quals imparteix classes i escriu. És autor de diverses publicacions i ponent en diferents cursos de postgrau.

Quin creus que és el futur del *copyleft*?

2 El *copyleft* és la postura contrària als drets d'autor, és a dir, la postura que demana l'accés lliure a la cultura. El *copyleft* està molt bé socialment, però això perjudica els autors i les autores, que són els titulars que han de controlar la seua obra. El que veig jo, de cara al futur, és una forma més oberta del *copyright*, és a dir, una forma per la qual els autors o **titulars** de drets donen llicències obertes, del tipus *Creative Commons*, perquè la gent pugui usar les seues obres sense problemes.

Què opines sobre la pirateria de la música i la generalització que hi ha al voltant?

3 Jo pense que la pirateria, per sort, és un concepte que està en extinció, perquè cada vegada hi ha més música accessible gràcies a diferents serveis gratuïts del tipus Spotify, entre altres, i la gent té menys tendència a acumular discos o gravacions, com es feia abans. Ara la gent vol accés a la música i no pirateja tant, en el sentit que no acumula **biblioteques** de discos.

Hi ha molts casos de descuits o de cançons robades?

4 Molts. Descuits i cançons robades són dos temes diferents. El descuit és una persona que de bona fe es descuida d'adquirir uns drets, o es pensa que una peça està en domini públic, o es pensa que no fa res greu, etc. Robar és amb coneixement de causa, ja és més amb mala fe. Hi ha casos de les dues coses. Hi ha gent innocent que es pensa que una peça que està a internet és de tots, i hi ha gent que actua amb mala fe i amb ànim d'obtindre diners, ja que utilitza les creacions d'altres persones sense permís.

Quin és el cas més sonat relacionat amb la música que t'has trobat?

5 Un cas d'un *cover*, en el qual un productor va fer un *remix* d'una cançó tradicional flamenca, que era «La Macarena». La cançó es va convertir en un *hit* mundial gràcies a la interpretació als Jocs Olímpics d'Atlanta, 1996. El productor va cobrar uns 300 €, per exemple, i va voler exercir uns drets per a poder cobrar en relació amb els ingressos o el volum d'explotació que havia generat la cançó.

Quin consell donaries als estudiants de música?

6 La meua recomanació és la de no limitar-se a saber només de música, ja que no se'n té prou per a anar per la vida o per a exercir una carrera professional. Necessiten saber de màrqueting, tecnologia, publicitat, entre una gran sèrie de grans coses. Per exemple, drets de propietat intel·lectual, els drets que tenen sobre les seues interpretacions i composicions. Amb tots aquests coneixements podran anar més segurs per la vida professional.

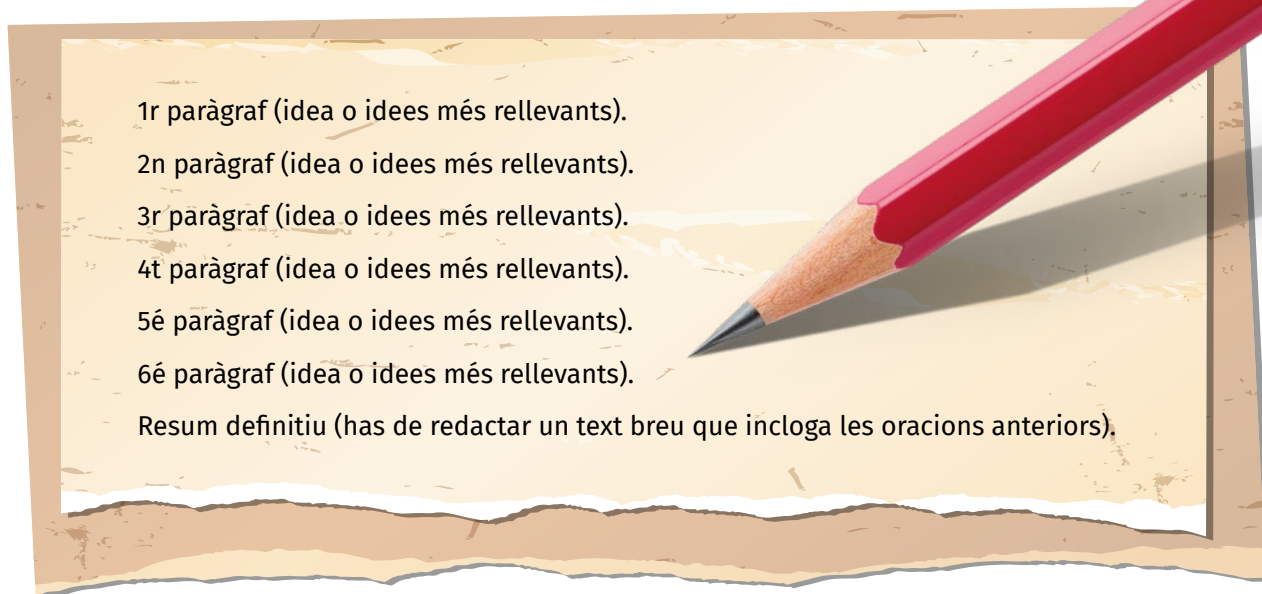
Descobreix Viasona.

Font: L'Esmucdigital (adaptació)

Comprenc el text

- 5 Fes un resum del fragment. Per a fer-lo, hauràs de llegir el text per segona vegada i seguir aquests passos:

- 6 Quin és el tema del text? A partir del resum que has fet, explica en una sola frase de què parla el text.

L'estructura

- 7 Quina és la disposició gràfica del text? És a dir, com el dividiries en parts?
 8 Com es diferencien les intervencions de la persona que entrevista i les de la persona entrevistada?

Cada tipus de text té una **estructura externa**: un poema es divideix en estrofes i sovint té un títol; una novella es divideix en capítols; un conte es divideix en paràgrafs; una notícia té un titular, una entradeta, el cos, un peu de foto...

- 9 Com es disposen les idees en el text? És a dir, quina és l'estructura interna? Respon individualment i contrasta-ho després amb la parella del costat.

Cada tipus de text té una **estructura interna**: un text narratiu té una presentació, un nuc i un desenllaç; un text expositiu i argumentatiu té una introducció, un desenvolupament i una conclusió; una notícia presenta la informació més rellevant al principi i els detalls a continuació...

- 10 A partir del que has vist, justifica per què el text 1 és una entrevista.

Les paraules

- 11 Busca en el text i anota...**
- Cinc préstecs de l'anglès.
 - Tres noms propis.
 - Quatre paraules del món de la tecnologia.
- 12 Quin és el significat de les paraules *titulars* i *biblioteques* marcades en el text en el context de la lectura?**
- 13** **Quins altres significats podrien tindre?**

Llegir per a parlar

- 14**   **Traceu una línia imaginària a l'aula i debateu sobre què ha de prevaldre: el dret d'autoria o l'accés lliure a la cultura.**
- El grup de la dreta defensarà que sense dret d'autoria la cultura no és possible, i el grup de l'esquerra, que la cultura és universal i, per tant, ha de ser gratuïta.
 - Preneu notes del que direu.
 - Tot el món ha de participar i fer, almenys, una aportació.
 - En acabant, invertiu els papers i defeneu l'opinió contrària. No és fàcil defensar una opinió que no compartim, però hem d'aprendre a posar-nos en la pell dels altres.

Llegir per a escriure

- 15 Tria una de les opcions anteriors i redacta, en unes 10-12 línies, una entrada per al teu blog personal.**

FEM UN DICTAT

En l'assignatura de valencià fem dictats, però també en la resta d'assignatures. Quan prenem apunts, ens concentrem per a entendre allò que escoltem, la qual cosa millora la nostra atenció. A més a més, com que volem que allò que escrivim siga llegible, treballem l'ortografia i la calligrafia. Per a preparar un bon dictat, cal seguir aquests passos:

- Llegir/escoltar el text i entendre'n el contingut i el tema.
- Fer una segona lectura/audició i fixar-se en les paraules o expressions desconegudes.
- Destacar amb retolador o amb colors les dificultats ortogràfiques i visualitzar-les mentalment.
- Reflexionar sobre eixes dificultats i tractar d'entendre quines regles ortogràfiques s'hi apliquen.

Fes un tast de l'obra.

- 16** **Escriu el dictat d'un fragment de *La violinista de París*, de Joan Pla.**
- 17 Compara el teu dictat amb el text original del Rebost i completa.**
- Paraules que he escrit malament perquè no les coneixia: ...
 - Paraules que he escrit malament perquè no les recordava: ...
- 18 Tria tres paraules amb alguna dificultat ortogràfica i justifica'n l'escriptura.**
- 19 Anota les paraules que et semblen més complicades, bé per l'ortografia, bé pel significat.**

APARADOR DE PARAULES

La música és una part important de la cultura valenciana. Tot el món coneix algú que està estudiant al conservatori o que toca a la banda de música del poble, en una xaranga, en una colla de dolçainers, en un grup de batucades... En qualsevol acte festiu la música té una presència important: les Falles, els Moros i Cristians, el Misteri d'Elx, les muixerangues... No és un fenomen recent, sinó que ve de lluny, i tant es conrea la música popular com la música culta.

20 **Escolta amb atenció aquest fragment de *Dones valencianes que han fet història*, de Maria Viu i Sandra Capsir. Després hauràs de respondre les preguntes.**

TEXT 2

Booktrailer de
*Dones valencianes
que han fet història.*

Matilde Salvador i Segarra La compositora total

Ja hem dit que la nostra és la terra de la música? Segur que és per això que hi trobem un bon grapat de dones dedicades a cultivar-la, algunes amb gran èxit i reconeixement; d'altres, més silenciades. Hi ha alguns àmbits de la música on és més habitual la presència de les dones, per exemple, entre les cantants. Però n'hi ha d'altres, com el de la composició, on és menys habitual trobar noms femenins.

La nostra protagonista és Matilde Salvador, una compositora, pintora i musicòloga valenciana que va tindre una gran influència en la música i la cultura del nostre territori. Fou una dona excepcional, amb una creativitat extraordinària per a compondre, i que va aconseguir molts èxits i reconeixements pel seu treball. Saps que va deixar més de tres-centes composicions entre cançons i repertori per a piano, violí, cors i òperes?

Matilde va estrenar la seua primera composició escènica, concretament, d'òpera, l'any 1943, a Castelló de la Plana. En aquell moment no s'admetia cap text que no fora en castellà, però *La filla del Rei Barbut* va aconseguir superar la censura i estrenar-se al Teatre Principal. I aquesta no fou l'única fita aconseguida per Matilde, ja que quasi trenta anys després va estrenar una altra òpera, *Vinatea*, al Gran Teatre del Liceu de Barcelona. De moment, la primera i única dona que ha aconseguit estrenar una òpera en el Liceu!

Matilde, que a més de música era pintora, es va dedicar completament a les seues passions. Des que va estrenar la primera composició, amb només tretze anys, no abandonà mai la música ni la pintura, i ha deixat una empremta inesborrable en la història de la cultura valenciana. En una entrevista, Matilde reconeixia que hi havia dues condicions que havien marcat profundament la seua obra musical i pictòrica: ser dona i haver nascut a Castelló de la Plana.

Booktrailer de *Més
dones valencianes
que han fet història.*

Comprenc el text

Escolteu «La marxa del rei Barbut», de Matilde Salvador.

21 Marca la correcta.

- a) De quantes persones es parla en el text?
☐ Una. ☐ Dues. ☐ Tres.
- b) On va nàixer Matilde Salvador?
☐ A Castelló de Rugat. ☐ A Barcelona. ☐ A Castelló de la Plana.
- c) Quantes peces va compondre?
☐ Més de tres-centes. ☐ Més de tres mil. ☐ Més de tres milions.
- d) En quines arts va destacar Matilde Salvador?
☐ En música i en escultura. ☐ En música i literatura. ☐ En música i pintura.
- e) *La filla del Rei Barbut* és una composició...
☐ poètica. ☐ teatral. ☐ operística.
- f) *La filla del Rei Barbut* estava escrita en...
☐ castellà. ☐ valencià. ☐ francès.
- g) Quantes compositores han estrenat una òpera en el Liceu de Barcelona?
☐ Una. ☐ Dues. ☐ Quatre.
- h) Quan va estrenar Matilde Salvador la seua primera composició?
☐ Als tretze anys. ☐ Als setze anys. ☐ Als quinze anys.

22 Busca informació en internet o en altres fonts i marca quina d'aquestes persones és Matilde Salvador.

Consells per a buscar en internet.

23 Llig el resum següent i comenta amb la teua companya o company si és un bon resum. Anoteu les conclusions.

En alguns àmbits de la música és poc freqüent trobar dones, com ara el de la composició. Matilde Salvador, compositora, musicòloga i pintora, és una excepció, amb més de tres-centes composicions. Com a fites més destacades hi ha l'estrena en valencià a Castelló de la Plana de l'òpera *La filla del Rei Barbut* el 1943, i trenta anys després, l'estrena al Liceu de Barcelona de l'òpera *Vinatea*. Matilde Salvador forma part de l'imaginari col·lectiu valencià, i com destacava en una entrevista, tant el gènere com el lloc de naixença van determinar la seua obra pictòrica i musical.

24 Indica el tema del text amb una sola frase.

32 Inventa un dictat que continga les paraules anteriors.

Cada vegada hi ha més persones que gràcies a internet miren de publicar les seues creacions musicals sense haver de recórrer a la indústria musical. Coneixeu algun o alguna cantant que s'haja fet famós a través de les xarxes socials? Us atreviríeu a penjar la vostra música perquè gent de tot el món l'escoltara? Cal pensar bé les coses, perquè potser la fama no és tan bona com ens pensem...

EE **Llig el text i contesta les preguntes.**

TEXT 3

Sense res més a fer, vaig estar xafardejant entre les carpetes del meu germà per posar-me una mica al dia dels darrers dos anys. Vaig trobar un parell d'arxius amb fotografies on eixien els meus germans i els seus amics. En un altre, més recent, hi havia imatges d'Aaron amb Dalila en un parc. En cap eixien fent-se un bes, però sí que se'ls veia amb una actitud força acaramel·lada.

Estava a punt d'apagar l'ordinador quan em vaig fixar en una última carpeta situada a la cantonada inferior de l'escriptori. «Composicions», es deia. Sense esperar ni un segon, vaig fer doble clic sobre la carpeta i en vaig contemplar el contingut. A dins hi havia una desena d'arxius de música sense cap més títol que un munt de números i dues carpetes més: «Partitures» i «Acabades». Vaig ignorar la primera i vaig atacar la segona.

—Vaja... —vaig remugar alhora que passava el ratolí sobre els sis arxius que hi havia. En vaig triar un a l'atzar i vaig endollar els auriculars als altaveus perquè ningú més descobria el que estava a punt d'escoltar.

Ni jo mateix m'esperava una cosa semblant.

La melodia començava amb els acords d'una guitarra. Més tard va entrar un teclat i un parell de violins amb una bateria de fons. Tenia força, energia i era molt enganxosa. S'abraçava a les meues neurones i a les meues terminacions nervioses amb una senzillesa espaterrant i em temptava de posar-me dret i començar a ballar o, com a mínim, a portar el ritme amb els peus i les mans.

Jo no era cap expert en música (sí, quan anava amb cotxe posava la ràdio i tal, però amb prou faenes podia anomenar correctament el títol d'una cançó o el seu autor) i, tot i així, vaig saber que aquella música era bona. De fet, molt bona. Per a mi i per a qualsevol que l'escoltara.

I el més increïble de tot era que la veu que la interpretava era la d'Aaron.

Des de quan cantava així? Si algú m'haguera dit que es tractava d'un professional amb diversos Grammy al darrere m'ho hauria cregut. Però no. Era Aaron. El meu germà Aaron!

Tenia el to perfecte, l'afinació exacta i feia aquelles coses que molen tant amb la veu, modulant-la per aconseguir un efecte quasi hipnòtic com si fora professional. Els greus, els aguts... no hi havia una nota que se li resistira! I, a sobre, semblava cantar des del cor. Sí, la idea em va sonar cursi fins i tot a mi, però no hi havia cap altra manera de descriure-ho. Quan havia après a cantar així? Havia fet classes? I jo per què no?

Sense adonar-me'n, m'havia anat inclinant a sobre de la taula amb la mirada fixada a les barres de so del reproductor. Quan la cançó va acabar, vaig tornar a seu-re amb l'esquena al respatler i amb els últims acords de la cançó dissipant-se en la meua memòria. La volia tornar a escoltar. Les volia escoltar totes!

Llig-ne un fragment!

Aquella cançó era mil vegades més bona que moltes altres que tenia carregades al mòbil.

Aquella cançó seria el meu passaport cap a la fama!

Encara no sabia ben bé com fer-ho, però aquella carpeta era una mina d'or perquè jo l'explotara. Sabia que el meu germà no hi estaria d'acord, però si fent-ho, a més, aconseguia apropar Dalila a Aaron, tots n'eixiríem guanyant!

Amb els ànims renovats, l'emoció bullint-me per les venes i sense rastre de la son que m'havia agafat feia uns minuts, vaig posar a la cua de reproducció les altres cançons i me les vaig anar copiant en un USB.

Germanet, faré que siguem famosos...

JAVIER RUESCAS.
Play (adaptació)

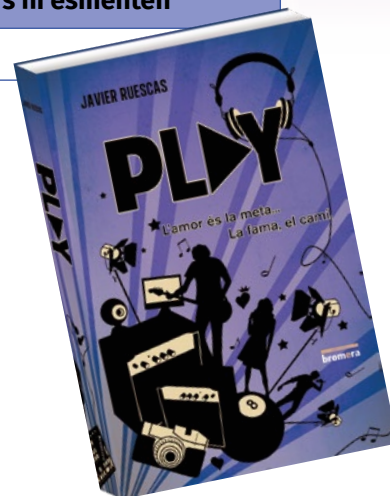

Vols escoltar la banda sonora de Play?

- 34** Quins personatges apareixen en el fragment? Classifica'ls en aquells que intervenen en la narració i aquells que només s'esmenten.

Personatges que hi intervenen	Personatges que s'hi esmenten

- 35** Com creus que és la relació entre els personatges?
- 36** Què descobreix el narrador entre les carpetes del seu germà?
- 37** Què pretén fer el narrador amb els fitxers que ha descobert?
- 38** Seguint un esquema semblant al de l'activitat 5, redacta un resum del text.
- 39** A partir del resum anterior, enuncia el tema del fragment en una sola frase.
- 40** Com són els fets que es descriuen, fantàstics o versemblants? Justifica-ho.
- 41** Tenint en compte el que has llegit, per què penses que l'obra es diu *Play*?
- 42** En grups de tres o quatre, fixeu-vos bé en la coberta i anoteu per torns les idees que us suggereix. Pareu atenció als elements gràfics i textuais.

Descobreix el canal de YouTube de Javier Ruescas.

El temps i l'espai

- 43** On creus que té lloc l'acció? Per què?
- 44** En quina època situaries el relat? Raona-ho.

L'estructura

45 Marca les afirmacions que defineixen el text anterior.

- ☐ Explica fets reals.
- ☐ És un text de ficció.
- ☐ És una rondalla.
- ☐ És una crònica.
- ☐ És un text narratiu.
- ☐ Hi ha un narrador extern.
- ☐ Hi ha un narrador intern.
- ☐ Pertany a l'àmbit periodístic.
- ☐ Pertany a l'àmbit literari.
- ☐ Pertany a l'àmbit acadèmic.

46 Descriu l'estructura externa del fragment de *Play*.

47 On situaries el fragment dins del conjunt de l'obra, al principi, al mig o al final? Per què?

Les paraules

48 Explica el significat d'aquests mots en el context de la lectura.

xafardejar

acaramellat

remugar

espaterrant

Accedeix al DNV
per a buscar-ne
el significat.

49 En grups de tres o quatre, anoteu per torns totes les paraules relacionades amb el món de la música.

50 Encercla en el text les paraules o expressions pròpies del registre col·loquial. Compara la teua tria amb el company o la companya del costat i corregeix el que consideres.

Llegir per a parlar

51 Organitzeu un col·loqui a l'aula per a comentar la importància de respectar la intimitat dels altres.

Llegir per a escriure

52 Imagina que Aaron entra en eixe mateix moment i veu el germà copiant els arxius. Continua la història unes línies més.

AUTOAVALUACIÓ

Redacta un text expositivoargumentatiu en què comentes la lectura següent. Tingues en compte la presentació: la lletra ha de ser llegible, cal que deixes marges de més d'1,5 cm i les línies han de ser rectes (pots ajudar-te amb una pauta). Les preguntes que hi ha després del text, t'ajudaran a comentar les coses més importants en l'ordre adequat.

TEXT 4

Invisibles en la música

Música
LAURA CAPSIR MAIQUES

Actualment, l'escassa presència de la dona en diferents àmbits de la societat continua sent alarmant. Un estudi dels cartells dels festivals de música *moderna* del 2015 ens ha permès posar en evidència la invisibilitat de la dona també als escenaris valencians.

Convençuda que l'observació i anàlisi podria generar reflexions interessants entre el meu alumnat adolescent, públic potencial d'aquests tipus d'esdeveniments, vaig convertir una part de la cerca en un projecte d'aula. Amb les classes de 2n d'ESO de l'IES Càrcer férem una primera aproximació analitzant 30 festivals celebrats en 2015. Després vaig decidir seguir fins a arribar a 68 i completar així una mostra més àmplia amb diferents estils i envergades, des del *punk-rock*, l'*indie* o el *gypsy*, fins al *surf*.

En les dades que hem recollit, hi podem observar que de 3.073 artistes programats, només 294 són dones, un 9,08% del total. Si atenem la reiteració, és a dir, el nombre de vegades que s'ha programat cada banda, tenim que el grup que més ha tocat als festivals analitzats és La Gossa Sorda amb 9 actuacions, seguit per Smoking Souls, El Diluvi o Kaoba, amb 7 actuacions, i ja amb 6 aparicions trobem Vadebo, Mafalda, King Kong Boy o DJ Nano.

Els festivals que tenen el demèrit de no incloure cap dona al seu cartell són el Valencia Winter, Surforama, Espiga Rock, Meruts, Festfolk, Festiniu, Caparra Rock i Alonis Sona. Una gran quantitat de festivals estan al voltant del 8%, com el Feslloch o el FIB. I sobrepasant el 20% tenim el Metrodance Festival i el MUV! Menció a part mereixen dos festivals centrats en la creació femenina, com Shesthe-Fest (64,52%) o el Tremenda Fest (85,71%), que han fet augmentar la mitjana de presència de les dones en la taula general.

De les dones que han actuat, gairebé un 48,5% tenen un rol relacionat amb la veu i s'autodenominen cantants, vocalistes o cors; d'elles, un 10,9% a més toca la guitarra. És destacable el nombre de DJ, un positiu 16,8%. El 4,95% són baixistes, i tan sols un 3,96% són bateristes. Si parlem de les funcions de composició, el percentatge baixa fins a un 2,97%. El que sí s'ha constatat és que les dones són presents en grups de tots els estils.

La conseqüència més directa i evident d'aquest panorama als escenaris dels circuits moderns és que la joventut està consumint música que en un 91% està creada per només una part de la societat, els homes, amb les implicacions que això comporta: a través de l'art i de la música s'expressen les visions del món, les experiències vitals més profundes i, en aquest cas, la perspectiva des de l'òptica femenina queda exclosa. Almenys, hem de ser-ne conscients.

Actualment, el currículum educatiu i els materials que se'n generen contribueixen a perpetuar les desigualtats de gènere en la música, ja que és el primer que les exclou i les invisibilitza, mitjançant l'ocultació de la participació de les dones en la música al llarg de tota la història. Això implica deixar les xiques, les dones, sense models en qui inspirar-se i amagar a tota la població una llarga tradició de contribució femenina, fet que empobreix la cultura musical. Al mateix temps, es crea una falsa percepció col·lectiva que «no hi ha dones en la música» o que n'hi ha poques.

Totes aquestes mancances es veuen agreujades per les publicitats infantils dels mitjans de comunicació. Tinguem presents les imatges que ens ofereixen els catàlegs de joguets infantils, en les quals trobem xiquets tocant la guitarra o la bateria i xiquetes cantant.

DIVENDRES 6 DE FEBRER

19:00H PUB TERRA
HYSTERIA COL·LECTIVA
Cocinando a la mujer perfecta
Chou tragicómico, Valencia
LAS XL
Abandonate mucho
Madrid i Granada

21:00H CASAL POPULAR DE CASTELLÓ
SOPAR POPULAR
MAGE LÓPEZ
Bye Bye Femininity
Teatre, Castelló
MARIA DE LA REPÚBLICA
Punxa Discos, Castelló
LAURA OBRADOR
Insólites
Exposició fotogràfica, Barcelona

DISSABTE 7 DE FEBRER

10:00H COLLA EL ROGUE
PAULA SÁNCHEZ I NANDO CARNERO
Laboratori teatre de les oprimides Cosas i gèneres
Cultura Crítica i Asoc. Curcuma, Valencia i Barcelona
(tal inscripció: <http://poa.gub.es>)
CONTACTCLOWN (ROSABEL CANÓS), JANIS I
ALTRES TRANSGENERADES
Clownte+Taller infantil Menudes Transgenerades
Vila-real i Almassora

18:00H CONSULTA DEL DR.
SISTERHOOD
Presentació del Fanzine i Col·lectiu
Madrid

ECLOSIÓ DE FESTIVALS FEMINISTES
Debat

LES IMPERDIBLES

Queremos Rich
Poesia en moviment, Tarragona
LAS PRIMAS DE RIESGO
La prima que te parió
València i Gèldo

22:00H SOPAR POPULAR
23:00H CONCERTS I PUNXA DISCOS
(4E DE COL·LABORACIÓ)
PUPIL·LES DILATIVES

Fusió de reggae, ska, drum&bass i rap
P. València

ÀRIDA
Stoner, rock sorolós i salvatge
Madrid

BORN TO HATE

Hardcore furids
Barcelona

FUSA ACTIVA als plats virtuals
València

MARIA TÜRME selektah
Madrid

TRE MEN DA

FEMOFEST

INFORMACIÓ D'ÚS I DISFRUTE DEL FESTIVAL
Tot el menjar serà vegetariana.
Totes les persones amb gènere conegut, per conèixer o sense gènere són benvingudes.
Cap actitud sexista, homòfoba o racista està permesa. Respecta.
Si no et respecten busca a alguna de les organitzadores del festival, t'ajudarem.

TREMENDA FEM FEST
TREMENDAFEMFEST.NET
FACEBOOK.COM/TREMENDAFEMFEST
TREMENDA@RISEUP.NET

* PUB TERRA: WWW.LULLI.19/FACEBOOK.COM/PUBTERRA/
* CASAL POPULAR DE CASTELLÓ D'AMUNT: WWW.CASALPOPULARCS.ORG/
* COLLA EL ROGUE: WWW.MAREDEDEUDEBALHA.T
* CONSULTA DEL DR. ENRIQUE GIMENO: WWW.LACONSULTADELDOCTOR.COM/

tot el personal docent en actiu conega els referents femenins de les respectives especialitats i els incorporen al dia a dia de l'aula i no donar continuïtat a l'estafa cultural que representa una història de la música (així com en la resta de disciplines) sense les aportacions de les dones. Si fem una reflexió més profunda encara, hem de traslladar aquestes exigències no només a l'àmbit de l'educació general –importantíssima, per on passa tota la població–, sinó que hem d'aplicar les mateixes pràctiques a escoles, universitats i conservatoris on es formen tant professionals de la música com docents.

Cal, també, que es creen programes per a impulsar els referents femenins en àmbits més propers, com ara els festivals dels nuclis rurals, als centres educatius, o amb quotes i accions en programes específics com el Sona la Dipu, planter de molts grups valencians. Ara bé, tampoc hem de caure en l'error de programar grups amb dones o de dones a banda, als escenaris secundaris, en un «Dia de...» o coses semblants, sinó integrades de forma normalitzada en els cartells i programacions. En el lloc que mereixen. Només així obrirem la porta cap a la visibilització i el reconeixement, primer, i la igualtat real i efectiva, després, també en el món de la música.

Font: Revista Saó (març de 2017)
(adaptació)

Vols saber més sobre les dones valencianes en la música?

1 Qui és l'autora del text?

2 On s'ha publicat?

3 A quin àmbit pertany el text?

4 Justifica que no pertany, per exemple, a l'àmbit literari.

5 Marca quin tipus de text és.

- ☐ Carta al director.
- ☐ Reportatge.
- ☐ Notícia.
- ☐ Entrevista.
- ☐ Crònica esportiva.

6 Resumeix el text paràgraf per paràgraf.

7 Enuncia el tema en una sola frase.

8 De quin àmbit geogràfic es parla? Explica com ho has sabut.

9 Quan s'ha escrit el text? De quin any són les dades que figuren en el fragment? Explica a què creus que es deu eixa distància temporal.

10 Quina creus que és la professió de l'autora del text? Justifica la resposta.

11 Comenta la relació entre el títol i el tema del text.

12 Anota les paraules o expressions del text que no conegues. A continuació, mira de deduir-ne el significat segons el context. Si no és possible o tens dubtes, busca-les en el diccionari.

Escolta la cançó «Te'n podria dir mil».

Reflexionem sobre la llengua (I)

QUÈ TREBALLAREM?

- L'oració
- Les formes no personals del verb
- Les perífrasis verbals
- Les palatals
- Els aplecs sil·làbics
- L'accentuació
- La dièresi
- Els orígens de la nostra llengua
- Les varietats geogràfiques

L'ORACIÓ

Una **oració** és un conjunt de paraules amb un significat complet. És una unitat fonològica (pel que fa a les pauses i a l'entonació), sintàctica (perquè està formada per sintagmes que es relacionen entre si) i semàntica (perquè té sentit).

Segons el nombre de verbs que contenen, les oracions es classifiquen en:

- **Simplex:** tenen un sol verb en forma personal. Exemple: *La gramàtica és avorrida.*
- **Complexes i compostes:** tenen més d'un verb en forma personal. Exemples: *La gramàtica és avorrida però és útil* (composta); *Has dit que la gramàtica és avorrida!* (complexa).

- 1 **Subratlla els verbs i destria les oracions que trobes en aquest text. Després, indica'n el subjecte i el predicat. Compara el resultat amb la companya o el company del costat i corregiu el que calga.**

Comences el viatge amb una motxilla carregada d'optimisme, de compromís i de ganes de participar per aconseguir un planeta millor. El futur pertany als valents que planten cara a les tendències establertes en benefici del bé comú, dels recursos públics, en definitiva, del medi ambient i de l'única Terra que tenim. La quantitat d'accions que tens a l'abast per cuidar del teu entorn, el de tots, és infinita i diversa. En les teues mans queda el món on vols viure...

MARIA JOSEP PICÓ. *El planeta i tu*

- Oracions simples
- Oracions compostes

Com saps, l'oració està formada per dos elements bàsics: el **subjecte** (SUBJ) i el **predicat** (PRED). El criteri per a identificar el subjecte i el predicat és que el verb, que és el nucli del predicat, ha de concordar en nombre i persona amb el subjecte.

La professora ha preparat l'excursió.

Subj. V
(3a sing.) (3a sing.)

Les professores han preparat l'excursió.

Subj. V
(3a pl.) (3a pl.)

Els constituents de l'oració

L'estructura de l'oració és SN (subjecte) + SV (predicat). El **subjecte** és un **sintagma nominal** (SN), però alerta, perquè els sintagmes nominals no sempre són subjectes. El **nucli** del sintagma nominal que fa de subjecte és un nom o una paraula equivalent (pronomen, infinitiu...), i pot anar precedit d'un **determinant** i seguit de **complements**. El subjecte pot ser elidit, és a dir, no aparèixer explícitament, però podem representar-lo sempre amb un pronom personal fort (*jo, tu, elles...*).

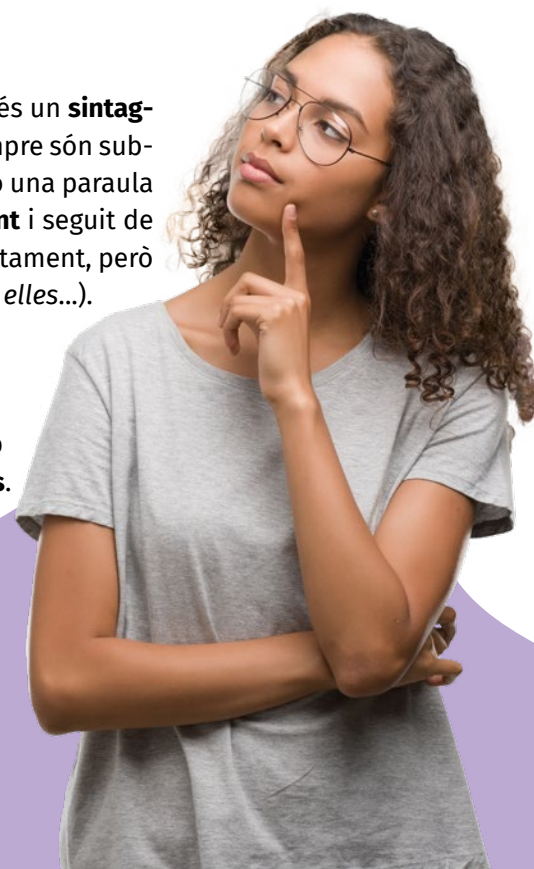
La professora de valencià té molta paciència.

Det. N C. del nom
SN/subjecte

El **predicat** és un **sintagma verbal** (SV). El **nucli** sempre és un verb en forma personal i pot anar acompanyat de diversos **complements**.

La professora de valencià té molta paciència.

V Compl. directe
SV/predicat

2. Assenyala el SN/subjecte i el SV/predicat d'aquestes oracions. Després, encercla'n l'element indispensable, és a dir, el nucli, i subratlla'n els complements. Les primeres oracions en parella. Les altres, sense ajuda.

En parella:

- a) El meu amic coneix molts poemes en valencià.
b) Aquesta clau està rovellada.
c) Cantar és molt divertit.

Individualment:

- d) Míriam estudia a l'escola de teatre.
e) El concert comença a les nou de la nit.
f) Aquest matí hem exposat el treball a classe.
g) El meu mòbil té una carcassa molt moderna.
h) Anem sempre a llegir a la biblioteca.
i) La ventada ha produït nombroses destrosses a les cases del costat.

3. Escriu oracions a partir dels esquemes següents i assenyala'n el SN/subjecte i el SV/predicat. Primer en parella. Després, sense ajuda.

Infinitiu + Verb + Determinant + Nom : Escriure és una necessitat.
SN/subj. SV/predicat

Determinant + Nom + Verb + Complement	Determinant + Adjectiu + Nom + Verb + Complement:
Pronom + Verb + Complement + Complement	Verb + Complement + Complement

Tipus d'oracions

Pel que fa al predicat, podem distingir dos tipus d'oracions:

- **Oracions atributives o copulatives:** tenen un predicat nominal, el nucli del qual és un **verb atributiu o copulatiu** (*ser* o *estar*). Aquest verb té un significat molt limitat i actua com un nexa entre el subjecte i l'atribut.

Subj. Pred. nominal
La taula està bruta.
V Atr.

- **Oracions predicatives:** tenen un predicat verbal, el nucli del qual és un **verb predicatiu** que té un significat propi. Pot anar sol, o acompanyat d'un o diversos complements verbals.

Subj. Pred. verbal
Els companys hem organitzat una festa de benvinguda.
V Compl.

Les oracions predicatives poden ser:

Transitives: el verb necessita CD.	<u>Júlia</u> <u>escriu novel·les</u> . CD
Intransitives: el verb no necessita CD.	<u>Eixa planta</u> <u>ha crescut</u> .
Actives: el subjecte realitza l'acció del verb (subjecte agent).	<u>La conductora</u> <u>esquivà la pedra</u> . Subj. agent
Passives: el subjecte rep l'acció del verb (subjecte pacient).	<u>La pedra</u> <u>va ser esquivada per la conductora</u> . Subj. pacient Compl. agent
Reflexives: el subjecte realitza i rep alhora l'acció verbal.	<u>Joaquim</u> <u>s'afaita</u> . Subjecte
Recíproques: l'acció realitzada per dos o més subjectes recau recíprocament sobre ells.	<u>Laura i Manel</u> <u>s'acomoden</u> . Subjecte
Impersonals: no tenen subjecte. Es construeixen amb el verb <i>haver-hi</i> o amb verbs relacionats amb la meteorologia.	<u>Hi ha un pastís a la nevera</u> . <u>Aquest matí ha plogut</u> .

4 Indica el subjecte i el predicat de les oracions i classifica-les segons el tipus de predicat.

- La cova serà declarada patrimoni històric.
- Hem acontentat l'entrenadora.
- El jutge sembla convençut.
- Ma mare treballa al despatx de la dreta.
- Enguany no ha nevat gens.
- Maria i Marcel s'envien postals.
- La tia passeja el nebot cada vesprada.
- Em pentine després de cada dutxa.
- Hi ha molts mosquits a l'estiu.
- Hem menjat una bona platada de fesols.
- La porta és metàllica.
- L'advocat es passejava per l'oficina.

Oracions atributives
Oracions predicatives

5 En parelles, classifiqueu les oracions predicatives anteriors. Tingueu en compte que poden pertànyer a més d'una categoria.

Transitives	Intransitives	Actives	Passives
Reflexives	Recíproques	Impersonals	

LES FORMES NO PERSONALS DEL VERB

Podràs escapar del castell de les formes no personals? Intenta-ho!

L'infinitiu

L'infinitiu és la forma invariable que dona nom al verb. Acaba en **-ar** (primera conjugació), **-er** o **-re** (segona conjugació) i **-ir** (tercera conjugació). Ara bé, hi ha verbs de la segona conjugació que, per influència del castellà, es conjuguen erròniament com si foren de la tercera conjugació. Els més usuals són els verbs acabats en **-batre** (*debatre* i no **debatir*), **-cloure** (*incloure* i no **incluir*), **-còrrer** (*transcòrrer* i no **transcurrir*), **-fondre** (*confondre* i no **confundir*), **-metre** (*admetre* i no **admitir*) i **-rompre** (*interrompre* i no **interrumpir*).

L'infinitiu té també una forma **composta**, formada per l'infinitiu del verb *haver* i el participi del verb que es conjuga: *caminar*, *haver caminat*.

6 Escriu els infinitius d'aquestes formes verbals i indica si pertanyen a la primera, la segona o la tercera conjugació.

vas	fonia	admeta	has	fou	discorriem	valc	excloïa	veia	concloïes
rompieu	transmet	difondries	percebia	transcorria	duc	corromp	bull	resol	
deguera	prometran	debatí	queia	remeties	canviarà	permets			

El gerundi

El gerundi també és invariable i es forma generalment afegint a l'arrel les desinències **-ant**, **-ent** o **-int**. Cal tindre en compte, però, les observacions següents:

- Alguns verbs acabats en **-ure** (*beure, deure, moure*) canvien la **u** de l'arrel per una **v** (*beure* → *bevent*).
- En la resta dels verbs acabats en **-ure** (*creure, seure, veure* i similars) la **u** de l'arrel desapareix i es pot afegir una **i** (*veure* → *veent, veient*).

El gerundi té també una forma **composta**, formada pel gerundi del verb *haver* i el participi del verb que es conjuga:

<u>caminant</u>	<u>havent caminat</u>
gerundi simple	gerundi compost

7 Escriu el gerundi dels verbs següents.

caure	concloure	valdre	traduir	saber	transcriure	dur	córrer	anar	estar
suspendre	escriure	conèixer	nàixer	riure	beure	seure	poder	viure	
	dir	fer	ser	ploure	eixir				

Recordeu:

- En els verbs velaritzats de la segona conjugació (*beure, creure, moure, ploure, córrer...*) és incorrecte afegir una **-g-** en el gerundi: *bevent, creient, movent, plovent, corrent* i no **beguent, *creguent, *moguent, *ploguent* i **correguent*.
- Escriure* i *viure* fan el gerundi en **-int**: *escrivint, vivint*.

E El gerundi sempre es refereix a accions simultànies o anteriors (mai posteriors) a l'acció del verb principal. Així, l'oració ***Vaig caure trencant-me la cama** és incorrecta. En parelles, decideu si aquestes oracions són correctes o no i corregiu-les.

a) Va acabar el treball imprimint-lo de seguida.	e) El mòbil va caure a terra, trencant-se la pantalla.
b) M'agrada adormir-me escoltant música.	f) No aconseguiràs res queixant-te tot el temps.
c) Estudia memoritzant.	g) Vaig repartir el pastís quedant-me sense res.
d) Va baixar les escales caient estrepitosament.	

El participi

És una forma verbal variable (*caminat, caminada, caminats, caminades*) i, generalment, es forma afegint a l'arrel les desinències **-at**, **-ut**, **-it**. No obstant això, hem de tindre en compte aquestes observacions:

Verbs que acaben en...	Participis que acaben en...	Exemples
-córrer	-corregut	<i>transcórrer</i> → <i>transcorregut</i>
-endre	-és	<i>entendre</i> → <i>entés</i>
-metre	-més	<i>remetre</i> → <i>remés</i>
-obrir	-obert	<i>cobrir</i> → <i>cobert</i>
-rompre	-romput	<i>interrompre</i> → <i>interromput</i>
-tindre	-tingut	<i>retindre</i> → <i>retingut</i>
-traure	-tret	<i>retraure</i> → <i>retret</i>

Alguns verbs admeten dues formes per al participi:

- Els verbs *coure*, *morir*, *nàixer*, *riure*, *tòrcer* i *ser* fan, respectivament, *cogut/cuit*, *mort/matat*, *nas-cut/nat*, *rigut/rist*, *torçut/tort* i *sigut/estat*.
- Els verbs de la tercera conjugació *establir*, *complir*, *omplir*, *sofrir*, *suplir* i *oferir* fan *establit/establert*, *complit/complert*...

➤ Aquests verbs irregulars no segueixen cap model a l'hora de formar el participi. Busca'ls en una flexió verbal i escriu-ne el gerundi i el participi.

Comprova si ja domines els verbs!

compondre resoldre confondre incloure desprendre veure imprimir coure
cabre excloure moldre pondre estrényer meréixer créixer pertànyer

LES PERÍFRASIS VERBALS

Les perífrasis verbals estan formades per un verb auxiliar conjugat més un verb principal en forma no personal (infinitiu, gerundi o participi). Entre aquests verbs pot haver-hi una preposició.

Deu tindre vergonya.

He d'estudiar més.

Les perífrasis es poden classificar segons que estiguen formades per un infinitiu, un gerundi o un participi.

Perífrasis d'infinitiu		
Perífrasi	Valor	Exemple
<i>haver de</i> + infinitiu	obligació personal	Hem de fer deures.
<i>haver-se de</i> + infinitiu <i>caldre</i> + infinitiu	obligació impersonal	S'ha de menjar de tot. Cal triar una nova candidatura.
<i>deure</i> + infinitiu	probabilitat	Deu ser saludable.
<i>poder</i> + infinitiu	possibilitat	Podem sopar prompte.
<i>anar a</i> + infinitiu <i>estar per</i> + infinitiu <i>estar a punt de</i> + infinitiu	imminència	Anava a demanar ajuda. Estem per parar taula. Està a punt de vindre .
<i>tornar a</i> + infinitiu	repetició	Has tornat a escoltar la cançó?
<i>començar a</i> + infinitiu <i>posar-se a</i> + infinitiu <i>arrancar a</i> + infinitiu	inici d'acció	Comença a preocupar-te . Em pose a nadar en un minut. Ha arrancat a plorar .
<i>acabar de</i> + infinitiu	acció recent	Acaba d'eixir per la porta.

Perífrasis de gerundi		
Perífrasi	Valor	Exemple
<i>estar</i> + gerundi <i>anar</i> + gerundi <i>continuar</i> + gerundi	continuïtat	Estem acabant de llegir. Anem anant . Continua plovent .

Perífrasis de participi		
Perífrasi	Valor	Exemple
<i>tindre</i> + participi	resolució	Ja ho tens preparat?
<i>quedar</i> + participi	conseqüència	Queda inaugurada l'exposició.

Fruit de la influència del castellà, hi ha alguns errors que hem d'evitar, com ara:

- *Tindre que* + infinitiu: **Tinc que comprar pa.* → *He de comprar pa.*
- *Haver-hi que* + infinitiu: **Hi ha que llegir més.* → *S'ha de llegir més.*
- *Deure de* + infinitiu: **Deu de tindre catorze anys.* → *Deu tindre catorze anys.*
- *Ser precis que* + subjuntiu: **És precis que et queixes tothora?* → *Cal que et queixes tothora?*
- El futur i el condicional no expressen probabilitat: **Seran les onze* / **Serien les onze* → *Deuen ser les onze.* / *Devien ser les onze.*

10 Encercla les perífrasis verbals de les oracions següents i corregeix les que estiguen malament.

Exemple: *És precis que ens reunim* → *Cal que ens reunim.*

a) Hi haurà que demanar explicacions.	f) Ja serà hora d'agafar el tren.
b) Deu de ser de França.	g) Podeu vindre a casa.
c) Has de cuinar el dinar.	h) Hi ha que dormir huit hores al dia.
d) Ha començat a diluviar.	i) Tornarem a repassar els exercicis.
e) Tens que portar el passaport.	j) Acabe d'obrir la bústia.

11 En parelles, completeu les oracions amb les perífrasis adients.

Després, indiqueu si són d'obligació o de probabilitat.

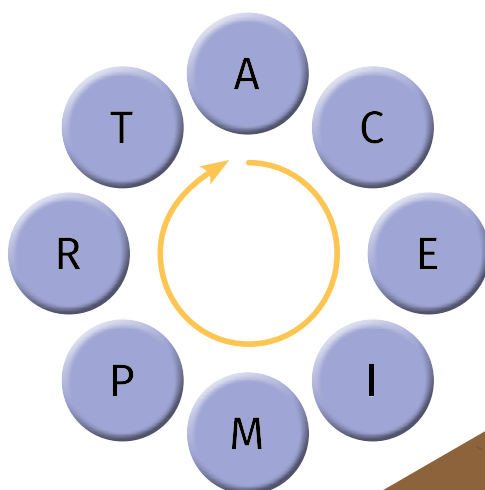
- ser respectuosos amb les persones majors.
- tindre molt de temps lliure.
- provar-te la roba abans de passar per caixa.
- Tots els anys visitar la família de Bèlgica.
- Tots els dies regar les plantes.
- de girar a la dreta quan veges el senyal.
- Eixa jaqueta ser teua.

12 Feu una llista de normes per a la biblioteca del centre.

Heu de fer servir les perífrasis verbals d'obligació correctament.

- Cal estar en silenci.
- Hem d'agafar un màxim de tres llibres.
-

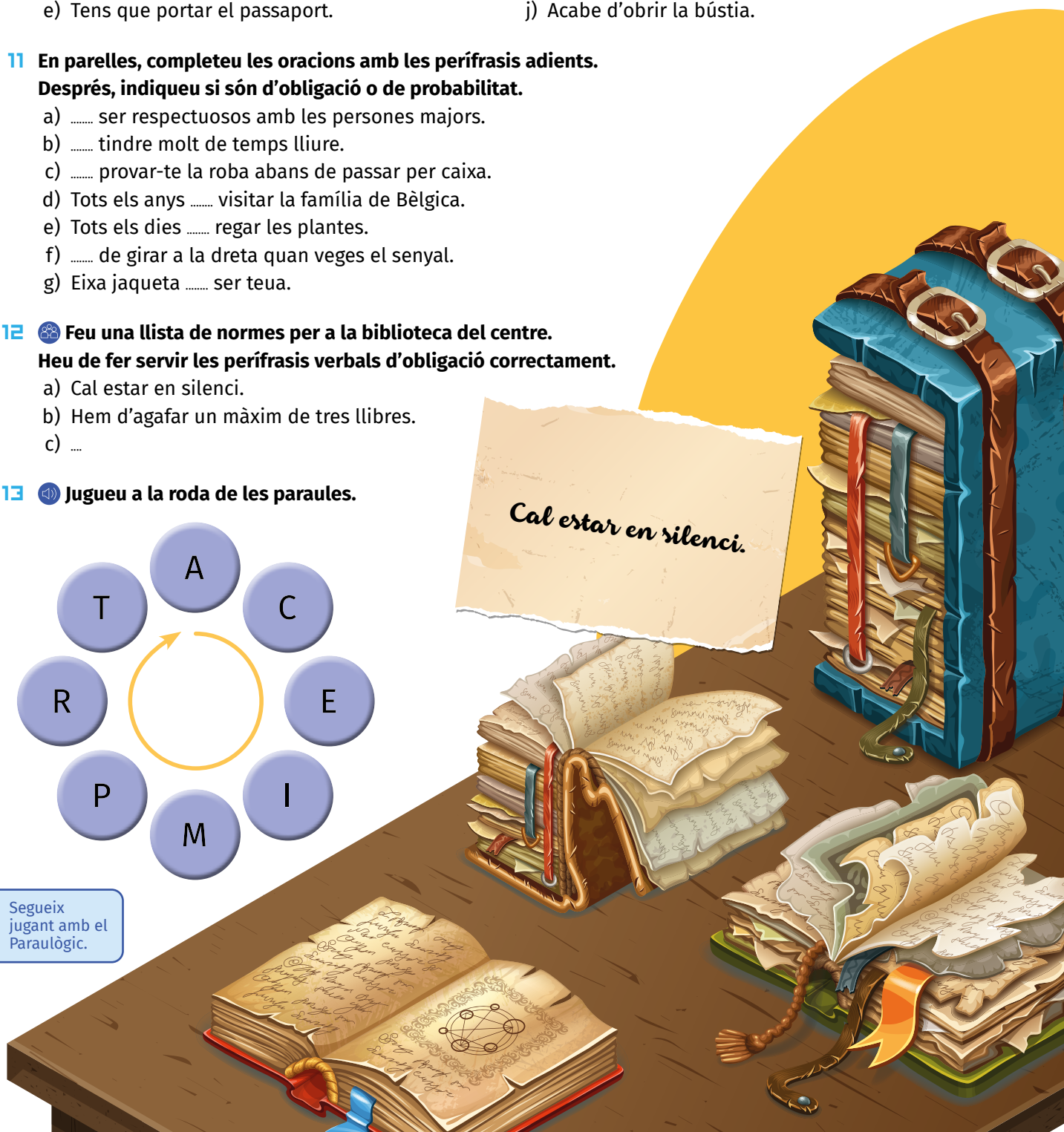
13 Jugueu a la roda de les paraules.

Cal estar en silenci.

Segueix
jugant amb el
Paraulògic.

LES PALATALS: G, J, TG I TJ

Demostra
quant saps
amb aquest
Kahoot.

- 🔊 Llig les paraules següents i fixa't com es pronuncien les lletres destacades en negreta: **gent, fetge, pluja, platja**. Les lletres **g** i **j** i els dígrafs **tg** i **tj** en eixos contextos representen un mateix so: /dʒ/ (africat palatal sonor). No obstant això, en alguns parlars l'ensordeixen, de manera que és important que el reconegues i sàpies reproduir-lo.

Ortografia de la **g** i la **j**

Escriurem **g** o **j** segons les circumstàncies següents:

g	j
Davant de les vocals e, i: <i>gerent, gitar-se, agenda, màgia...</i>	Davant de les vocals a, o, u: <i>jaqueta, joia, juliol, roja, major, majúscula...</i>
	En els grups -jecc- i -ject-: <i>projecció, injecció, trajectòria, injectar...</i>
	En alguns mots, per raons etimològiques: <i>Jeremies, Jeroni, Jerusalem, Jesús, jeràrquic, jeroglífic, jersei, majestat...</i>
	En els verbs jaure i ajaure: <i>jeia, jeies, ajeia, ajeies...</i>

14 Completa les paraules amb **g** o **j**.

di...ous	...úpiter	...eperut	...eien	...inebra	e...ipci
a...uda	ori...en	diumen...e	fu...ir	pà...ina	bur...esia
vi...ilar	ra...ar	ra...ola	...ericó	...esuïta	in...ectar
ma...estuós	ra...en	rè...im	...erarquia	pa...esa	...egant

🔊 Ortografia de la **tg** i la **tj**

Els dígrafs **tg** i **tj** només apareixen **entre vocals**. Seguint la mateixa norma general que en el cas de la **g** i la **j**, escriurem:

tg	tj
Davant de les vocals e, i: <i>rellotge, metgessa, paisatgístic...</i>	Davant de les vocals a, o, u: <i>rebutjar, mitjos, corretjuda...</i>

15 Corregeix les errades.

mijanit	remitjó	calitja	viajar	personatje	estatje	corretjer	desallotjar	
lletjesa	fetjut	fotja	petjada	coratje	politja	heretge	viatje	lletjor
mitjà	salvatjes	mitjera	mitjançant	assetjar	aprenentatje	plaja		

16 Forma verbs amb el sufix **-ejar** a partir d'aquestes paraules.

estiu → *estiu^{ejar}*

fàstic	aire	verd	blanc	net	coix	fulla	braç
--------	------	------	-------	-----	------	-------	------

17 Escriu el present d'indicatiu d'aquests verbs: **pujar** i **rebutjar**.

18 Completa les paraules amb **g** o **j** i escriu-ne un derivat.

à...il → agilitzar	...ugar	a...ent	...ardí	...ust
ma...estat	taron...a	pro...ecte	àn...el	a...ermanar
...el	men...ar	frà...il	ob...ecte	ad...ectiu

19 Escriu derivats dels mots següents que acaben en **-atge**.

aterrar → <i>aterratge</i>	quilòmetre	etiquetar	fitjar
clon	hoste	ploma	arbitrar
ancorar	equipar	hàbitat	doblar
engranar	passar	llengua	

20 Completa les paraules del text amb les grafies **g, j, tg, tj**.

Les fortaleses valencianes, de diferents orí...ens i èpoques, constitueixen un llegat històric i cultural sovint per descobrir. Som terra de castells, de roca i de frontera, conseqüència de la diversitat de cultures i de l'aïllament de grups socials amb un sentiment ben fort de territorialitat i d'arrelament a la terra. *Paisa...es fortificats* és una obra d'una utilitat extraordinària per a conèixer aquesta diversitat cultural i paisa...ística que ens caracteritza.

Tots els castells amaguen lle...endes i històries de senyors, vassalls, reines mores i tresors amagats. Formen part de l'ima...inari comú en què es van for...ar intrigues i es van prendre decisions crucials. Encara hui, la influència que tenen es manté a la memòria dels pobles.

Com veritables nius d'àguiles, els castells de muntanya guaiten, des de dalt dels tossals, les valls i els passos fronterers. Hi ha més d'un miler de torres, fortaleses, poblats ibers emmurallats, castells de roca i de plana, ermites fortificades i masos torre...ats al territori valencià.

JOSÉ MANUEL ALMERICH. *Paisatges fortificats*

No et perdes l'entrevista a l'autor de *Paisatges fortificats*.

21 Escriu el plural de les paraules següents.

granja boig mig enveja pluja franja esponja assaig rebuig

22 Escolta les paraules enregistrades i classifica-les segons la grafia amb què es representa el so palatal sonor (**g, j, tg o tj**).

g	j	tg	tj

LES PALATALS: X, TX, G I IG

El fonema /tʃ/

El fonema **palatal africatat sord** /tʃ/ es representa mitjançant les grafies **x, tx, g o ig**: *xampinyó, caputxa, mig o maig*.

Les lletres **g** (seguida de **e** o **i**) i **j** (seguida de **a**, **o** o **u**) no representen aquest fonema, sinó el fonema **palatal africatat sonor** /dʒ/.

/tʃ/		
x	tx	g/ig
Al principi de paraula: <i>xaranga, ximenera, xocar...</i>	Entre vocals: <i>fitxa, cotxe...</i>	Al final de paraula, quan altres mots de la mateixa família tenen g/j o tg/tj: <i>boig → bojos, desig → desitjar...</i>
Darrere de consonant: <i>marxa, planxa...</i>	Al final de paraula, quan altres mots de la mateixa família lèxica també tenen aquesta grafia: <i>empatx → empatxar-se...</i>	
Excepcions: estrangerismes com <i>txadià, txec, txapela...</i>		

El fonema /ʃ/

La grafia **x** representa també el **fonema palatal fricatiu sord** /ʃ/. Aquest fonema apareix en paraules com *Xàbia* o *calaix* i es representa amb la grafia **x** en els casos següents:

x /ʃ/
Al principi de paraula en alguns noms de lloc i de persona: <i>Xàtiva, Xeraco, Xixona...</i>
Darrere de i o u: <i>bruixa, caixa, rauxa...</i>

Els sons [ks] i [gz]

Els sons [ks] i [gz] també es representen amb la lletra **x**.

el so [ks]			
Entre vocals	Entre vocal i consonant sorda	Al final de mot, darrere de vocal	Al final de mot, darrere de consonant
<i>taxi, pròxim, màxima...</i>	<i>explosió, experiència, extern...</i>	<i>reflex, fix, ortodox...</i>	<i>esfinx, larinx, linx...</i>

el so [gz]	
ex-/inex- + vocal o h	ex- + consonant sonora
<i>examen, inexistent, exabrupte...</i>	<i>exdiputat, exministre, exmandatària...</i>

Les paraules **esplanada, estrany, estranger, estendre, esplaïar-se i espoliar** s'escriuen amb **s**, per tant, no es pronuncien amb [ks].

23 Completa amb tx, g o ig i forma una paraula derivada de cada mot.

escabe..... ra..... esqui..... dess..... sandvi..... despa.....
mi..... enu..... passe..... bate..... lle..... assa.....

24 Completa les paraules següents amb x, ix o tx i classifica-les segons que tinguen el so /tʃ/ o /ʃ/.

.....arrararopèrif cu.....a ar.....iu disbau.....a va.....ellautarampú arru.....ar
.....ecaoriçoimeneraococolatear.....a bo.....et gan.....o lle.....iu
esqui..... que.....alada pe.....era

/tʃ/ (xica)	/ʃ/ (baix)

25 Escolta i classifica les paraules segons la grafia amb què es represente el so palatal (x, tx i ig).

x	tx	ig

26 Classifica els mots següents segons que la x sone [ks] o [gz].

exemple fix exèrcit flexió inexorable clàxon sexual exjugador exhibició exòtic

27 Completa amb x, tx o ig.

rebai...ar	borra...o	disbau...a	ai...eta	...iclet
...òfer	...urro	cau...ú	...umet	an...ova
heterodo...	coi...	gaspa...o	moi...ama	
e...ecutar	pista...o	...utar	vai...ell	

28 Ompli els buits amb les grafies x, ig, g o j.

En Conor va ser un ...iquet e...cepcional i e...emplar. Va nàì...er en una comunitat e...quisi-da, on s'aplicaven valors com ara la igualtat i la ...ustícia. Va créi...er creient fermament en l'e...istència del bé i del mal. Aquell marrec ho va tindre sempre molt clar: el bé era l'illa gran, i el mal, l'illa ...icoteta.

«Ets un ...ic especial», li deia la mare. «Vas nàì...er al cel i sempre hi tindràs un lloc.» Ell ho refle...ionava i s'ho creia. Sempre s'havia sentit molt feliç als llocs elevats, on els altres tenien por d'anar, ai...í que es va enfil·lar a l'ampit i es va agafar amb força al pal de la bande-ra. El món orbitava al seu voltant i un sol de color carabassa planava damunt del moll de Kilmore com una alimara. A sota guspire...ava el mar, i el cel el cridava com si fora un ocell. Per un moment l'escena el va mig embrui...ar, però de seguida va veure una punta de la bandera. «Endavant», va ...iu...iue...ar. La bandera era un rectangle perfecte, ro..., daurat i amb una torre dibui...ada tan blanca que reful...ia, i es-tava ben sub...ectada per un marc que la mantenia rí...ida.

Eoin Colfer. *Airman* (adaptació)

FEM UN DICTAT

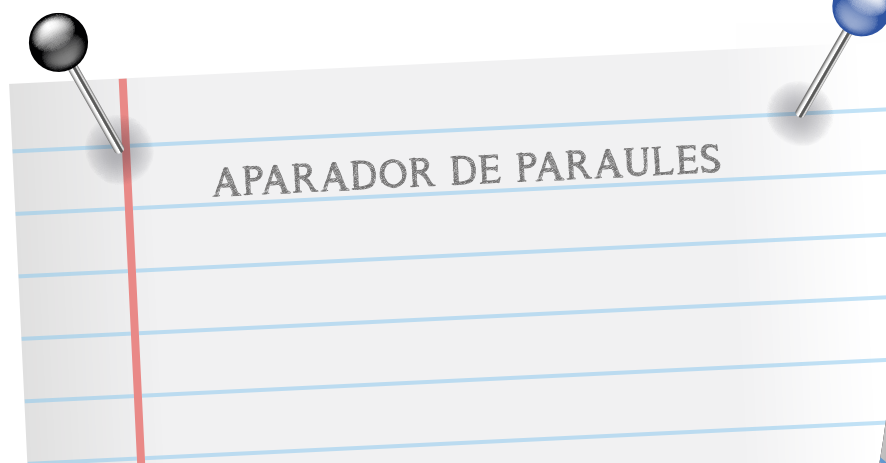
29 Escriu el dictat següent.

30 Compara el teu dictat amb el text original del Rebost i completa la graella.

Paraules que he escrit malament perquè no les coneixia.	Paraules que he escrit malament perquè no les recordava.

31 Tria tres paraules amb x i explica quins fonemes representa en cada cas.

32 Anota les paraules que et semblen més complicades. Bé per l'ortografia, bé pel significat.

ELS APLECS SIL·LÀBICS: DIFTONGS, TRIFTONGS I HIATS

33 Llig en veu alta el text i fixa't en la pronúncia de les vocals destacades en negreta.

El xicot, que devia tenir pocs anys més que Aleix, va allunyar-se a correu. Segurament voldria acabar la jornada i anar-se'n a casa, on l'esperaria algun videojoc carregat de violència. **Ai**, quina joventut! Els importava més la virtualitat que no la realitat.

Vaja, heus ací la dependenta de **veu** musical. Amb quina gràcia caminava! Lluïa el mateix somriure irresistible amb què se n'havia anat i li allargava un gruixut exemplar de tapes acolorides.

LOURDES BOIGUES. *Una lectura perillosa*

Fixa't que hi ha vocals contigües que es pronuncien en una mateixa síl·laba (**diftongs**) i que, en canvi, hi ha vocals juntes que pronunciem en síl·labes diferents (**hiats**).

Un **diftong** és la unió de dues vocals en una mateixa síl·laba. Poden ser:

- **Decreixents.**

Vocal forta + vocal feble	Vocal feble + vocal feble
au, eu, ou ai, ei, oi	iu ui

Un diftong decreixent està format per una vocal forta (a, e, o) i una vocal feble (i, u), o per dues vocals febles (i, u). Exemples: *hereu*, *viure*.

- **Creixents.**

g + u + vocal	q + u + vocal
gua, güe, güi, guo	qua, qüe, qüi, quo

Un diftong creixent està format per una u, precedida de g o q, i qualsevol altra vocal (a, e, i, o). Exemples: *quant* i *quota*.

 El context en què dues vocals contigües no formen part de la mateixa síl·laba s'anomena **hiat**. Tenim hiat en els casos següents:

Vocal forta + vocal forta (a, e, o)	Vocal feble (i, u) + vocal forta (a, e, o)	Vocal forta (a, e, o) + vocal feble (i, u)	Vocal feble (i, u) + vocal feble (i, u)
<i>pa-e-lla</i> <i>po-e-ma</i>	<i>bi-o-lo-gi-a</i> <i>es-tà-tu-a</i>	<i>a-ï-llar</i> <i>re-üll</i>	<i>ru-ï-na</i> <i>di-ürn</i>

Observacions:

A començament de paraula, la **i** seguida de vocal funciona com una consonant i forma una sola síl·laba amb la següent: *io-gurt*, *hiat*, *hie-na*.

Quan la **i** o la **u** estan entre dues vocals, funcionen com a consonants i formen síl·laba amb la vocal següent: *jo-ia*, *cre-uer*.

Un **triftong** és la unió de tres vocals en una mateixa síl·laba; és el resultat de combinar un diftong creixent (o una i/u consonàntiques) i un de decreixent:

uai (*guai-tar*)

ueu, üeu (*es-ti-ueu*, *a-de-qüeu*)

Llig-ne un fragment.

- 34** Torna a llegir el text anterior, separa en síl·labes les paraules amb vocals destacades i classifica-les en la graella segons continguin diftongs o hiats.

Diftong	Hiat

- 35** Separa en síl·labes els mots següents i classifica'ls on calga. Compara la teua graella amb el company o companya del costat i corregeix el que consideres.

pasqües	buidar	llenyataire	nàixer	guàrdia	pingüí	cueta	veïna	liqüeu	suor
qualitat	llengüeta	hiena	irracional	collisió	viatjar	pèrdua	fèieu	ciència	
boira	aiguat	Aitana	quotidià	ioga	peuet	remei	remeiar	guarda	roure

Diftong creixent	Diftong decreixent	Triftong	Hiat	i/u consonàntiques

- 36** En grups de quatre, trieu cada un una paraula de cada columna de l'activitat anterior (podeu coincidir). Després, per torns, inventeu un relat breu.

- Cada un redactarà una oració que continga les paraules que ha triat.
- El company o la companya de la dreta haurà de fer el mateix.
- Quan hàgeu participat tots, rellegiu el relat i suggeriu millores.

- 37** Fes un esquema que resumisca el contingut d'aquesta secció i et servisca per a preparar l'autoavaluació. Pots usar fletxes, claus, llistes numerades...

Pots fer també aquestes activitats!

L'ACCENTUACIÓ

- 38** Busca en el text dues paraules per a cada casella de la graella inferior.

Érem un grup estrany. No formàvem part de cap de les tribus principals de Perran, com ara els que feien surf o els que practicaven el patinatge, ni de les xiques del club dels ponis, ni dels músics, encara que, en realitat, ens podíem acostar a la perifèria de qualsevol d'aquells grups de tant en tant. Megan tenia molt bona veu i mantenia bones relacions amb els músics. Connor estava aprenent a fer surf, encara que no pertanyia a la tribu dels que ja en feien, i freqüentava el club d'astronomia, cada divendres després de les classes, sense que això l'obligara a convertir-se en un dels seus membres. Jo, per la meua banda, formava part de l'equip de camp a través, però evitava qualsevol altre esport. Connor i Megan seien amb un veí de Connor, Matt, i amb la seua amiga, Amy.

Matt estava bé. Tocava la guitarra i era molt tranquil. Amy era la reina dels drames, sempre estava actuant, sempre estava reinventant-se i sempre volia ser el centre d'atenció. El seu últim aspecte, segons les seues pròpies paraules, era de vampira elegant. S'havia tintat els cabells d'un color tan negre que donava a la seua pell, naturalment pàl·lida, una tonalitat verdosa. Un canvi radical de la personalitat anterior, quan anava tintada de ros platinat i tractava d'imitar l'accent del sud de Califòrnia.

HELEN DOUGLAS. *Després d'Edén*

Endinssa't en la lectura.

	Agudes	Planes	Esdrúixoles
Amb accent			
Sense accent			

39 Recorda les normes d'accentuació gràfica dels mots i completa aquesta taula.

pràctic	tècnica	valor	Pequín	estàtua	viatge	eufòria	camins	passeeu
cartera	mamífer	ningú	carter	màgica	barnús	entén	canten	pastís
príncep	dormíeu	tramús	examen	telèfon	poma	només	perill	

Paraules	Normes d'accentuació	Amb accent	Sense accent
Agudes	Acabades en: (excepte diftongs decreixents)		
Planes	Acabades en:		
Esdrúixoles	S'accentuen totes.		

40 Llig el text atentament i accentua'n les paraules que calga.

Vivíem al barri de Le Marais, al carrer de Beautreillis. El nostre habitatge irregular estava compost de dos apartaments estrets units per una escala de caragol. L'avi i la seua dona vivien al cinquè pis, i jo, al sise. Cosa que s'adeia bé amb la meua situació: era una mena de llogater a la meua pròpia família. A sota de casa nostra s'allotjava una parella d'artesans, els Farjol. Ella cosia roba de bateg; ell tallava capes. No em ve la cara de la dona, tot i que pujava cada dia a xarrar amb la Marthe. Però sé que l'home es deia André, André Farjol. La memòria té una mecànica capriciosa, Catherine, té les seues pròpies lleis. Si l'home s'haguera dit Michel, no se m'hauria quedat el nom.

MARIE-AUDE MURAIL. *Caçadors d'enigmes*

Vols llegir un poc més?

LA DIÈRESI

La **dièresi** és un signe gràfic (¨) que es col·loca sobre les lletres **i**, **u** per a indicar:

- Que la **u** dels grups *gue*, *gui*, *que*, *qui* es pronuncia: **aigües**, **lingüística**, **qüestió**, **aqüífer**.
- Que la **i** i la **u** no formen diftong decreixent amb la vocal anterior, és a dir, que es pronuncien en síl·labes diferents: **veïna**, **diürn**, **raïm**, **ruïna**.
- Que la **i** situada entre vocals funciona com a vocal i no com a consonant (vocal + i + vocal): **conduïa**, **obeïa**.

41 Classifica aquestes paraules i obtindràs un resum de les excepcions a les normes d'ús de la dièresi.

Màrius	contraindicació	egoisme	traduïem	agrair	altruista	coincidència
aquàrium	reduir	reunificació	produiré	seduiria	beneïeu	veí

Excepcions a les normes d'ús de la dièresi				
Paraules que han de dur accent gràfic segons les normes d'accentuació.	Compostos que porten els prefixos anti- , co- , contra- , re- , semi- .	Paraules acabades en els sufixos -isme , -ista .	Paraules acabades en les terminacions llatines -us , -um .	Infinitiu, gerundi, futur i condicional dels verbs acabats en vocal + ir .
Els mots <i>proïsme</i> , <i>lluïisme</i> , <i>reüll</i> i <i>reix</i> porten dièresi.				

42 En parelles, indiqueu per què porten dièresi les paraules següents.

llengües	freqüent	Lluïsa	produïa	construït	veïnat
conseqüències	peüc	pingüí	construïes	suïssa	cafeïna

43 Completa la graella amb els temps verbals que et demanem.

Infinitiu	Gerundi	Futur (1a pers. sing.)	Condicional (3a pers. pl.)	Present (1a pers. pl.)	Participi
produir					
posseir					
lluir					
trair					
destruir					
atribuir					

FEM UN DICTAT

44 Escriu el dictat d'aquest fragment d'*El misteri de la casa Folch*, de Leonardo Sagristà.

Descobreix els fets reals que inspiren l'obra amb aquest documental.

Fes un tast de l'obra.

45 Compara el teu dictat amb el text original del Rebot i completa la graella.

Paraules que he escrit malament perquè no les coneixia.	Paraules que he escrit malament perquè no les recordava.

46 Tria tres paraules amb accent gràfic i justifica'n l'escriptura.

47 Anota les paraules que et semblen més complicades. Bé per l'ortografia, bé pel significat.

APARADOR DE PARAULES

ELS ORÍGENS DE LA NOSTRA LLENGUA. DEL LLATÍ A LES LLENGÜES ROMÀNIQUES

 Les llengües que parlem en l'actualitat són el resultat dels canvis que han anat experimentant al llarg dels segles a causa de diversos factors. L'any 218 aC és la primera data clau en la història de la majoria de les llengües peninsulars. És el moment en què els romans arriben a Empúries i inicien el procés de romanització a la península Ibèrica. Hi duren maneres de viure, costums i la seua llengua, el llatí vulgar, origen del nostre idioma i de tots els que actualment coneixem amb el nom de llengües romàniques. El basc en serà una excepció en el context peninsular i europeu.

48 Amb ajuda d'un traductor multilingüe, completa la graella. Quines paraules s'assemblen entre elles? Per què?

Valencià	Francès	Italià	Anglès	Castellà	Portugués	Basc
	chanson	canzone	song			abesti
				luna		ilargia
			land			
mà					mão	

Durant molts segles, els romans van conquerir i colonitzar bona part d'Europa i el nord d'Àfrica. La seua herència cultural, rica i diversa, és la conseqüència del procés conegut com a **romanització**, és a dir, la implantació en els territoris conquerits de la llengua, la cultura i les institucions romanes.

En molts territoris, com ara la península Ibèrica, el llatí va desplaçar les llengües que s'hi parlaven anteriorment. En altres, com l'actual Regne Unit, no va arribar a aconseguir-ho, i per això no s'hi parla cap llengua romànica.

En els territoris on va arrelar, el llatí que es parlava no era el literari o culte, sinó el **llatí vulgar** propi dels conqueridors (soldats, comerciants, colons, etc.). En cada regió, el llatí vulgar evolucionà de maneres diferents i es va anar apartant més i més del **llatí clàssic**. Amb la caiguda de l'Imperi Romà, a partir del segle V, el llatí es va fragmentar tant en cada zona que va donar lloc a llengües diferents. Així van sorgir les **llengües romàniques**.

La major part del nostre lèxic prové del llatí vulgar, però una sèrie de factors van fer que evolucionara d'una manera concreta al nostre territori. Entre aquests, en destaquen dos:

- L'alt grau de romanització de la costa mediterrània i la major proximitat amb Roma gràcies a connexions com la Via Augusta, cosa que facilità l'adopció dels canvis lingüístics que es produïen a la capital de l'Imperi.
- La influència d'altres idiomes. Les llengües anteriors a la romanització formen el **substrat** (que pot ser celta, iber o basc). Les llengües dels pobles que van ocupar el nostre territori després dels romans integren el **superstrat** (germànic i àrab). I, finalment, les llengües amb què ha conviscut la nostra formen l'**adstrat** (occità, aragonés i castellà).

49 Les paraules que han evolucionat al llarg dels segles des de l'arribada del llatí s'anomenen **mots patrimonials**. Els **cultismes**, en canvi, són mots manllevats i adaptats directament del llatí. Completa la graella amb els cultismes i els mots patrimonials següents:

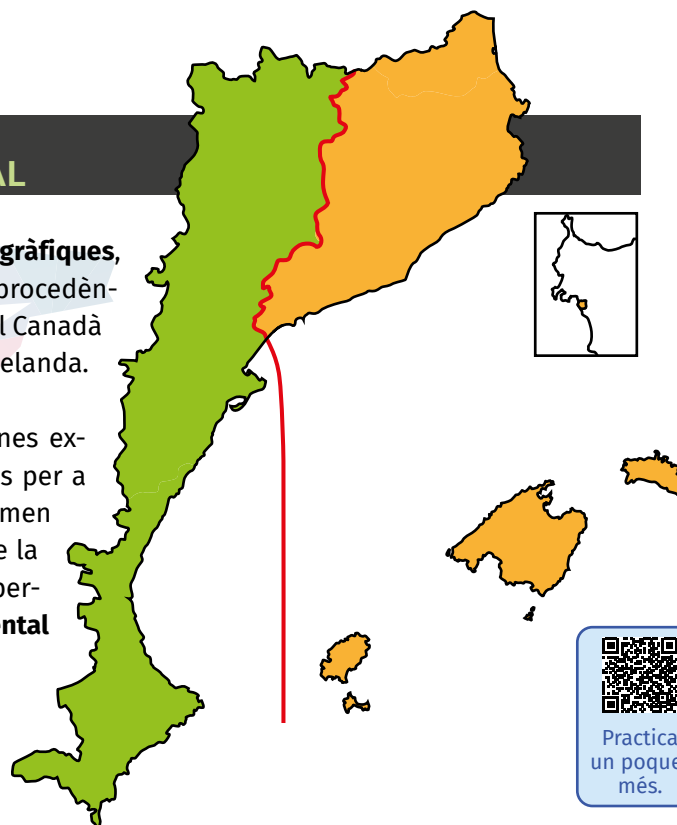
aiguós bucal pare filial poble pluvial

Llatí	Cultisme	Mot patrimonial	Llatí	Cultisme	Mot patrimonial
AQUA	aquari		FILIUS		fill
BUCA		boca	POPULUS	popular	
PATER	patern		PLUVIA		pluja

LES VARIETATS GEOGRÀFIQUES: BLOC ORIENTAL I BLOC OCCIDENTAL

Tots els idiomes presenten diferents **varietats geogràfiques**, és a dir, diferents maneres de parlar-los segons la procedència geogràfica. Per exemple, l'anglès que es parla al Canadà és diferent del que es parla a Anglaterra o a Nova Zelanda. La nostra llengua no n'és una excepció.

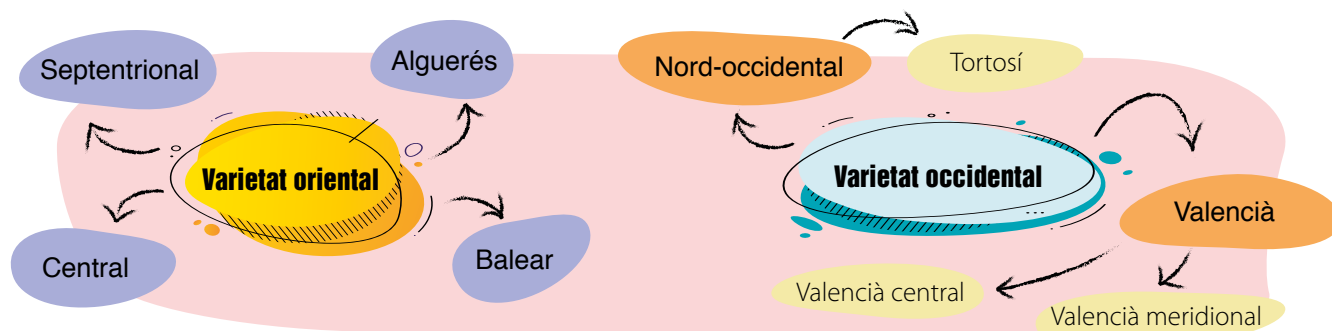
En l'estudi de la variació geogràfica, les persones expertes en dialectologia elaboren mapes lingüístics per a delimitar les zones on es dona un determinat fenomen lingüístic (fonètic, morfològic, lèxic...). En el cas de la nostra llengua, la pronúncia de les **vocals àtones** permet dividir-la en dos grans blocs dialectals: l'**oriental** i l'**occidental**.

Practica
un poquet
més.

Occidental	Oriental
• Les vocals a i e es diferencien en posició àtona: <i>pare</i>. • La o i la u àtones es diferencien en la pronúncia: <i>tornaré</i>. • La desinència de la primera persona del present d'indicatiu de la 1a conjugació és e/-o (<i>cante, canto</i>) • Els plurals conserven la n: HOMINES><i>hòmens</i>. • Lèxic específic: <i>espill, xic, roig, eixir, corder...</i>	• Neutralitzen la a i la e en posició àtona: <i>parə</i>. • Tanquen la o àtona en u (<i>turnaré</i>). • La desinència de la primera persona del present d'indicatiu és -o/ø (<i>canto [kántu], cant</i>). • El plural d'algunes paraules originàriament esdrúixoles perden la n: HOMINES><i>homes</i>. • Lèxic específic: <i>mirall, noi, vermell, sortir, xai...</i>

A partir de la classificació bàsica entre la varietat oriental i l'occidental, podem establir altres subdivisions entre dialectes i, fins i tot, entre subdialectes. L'esquema dels nostres **dialectes** és el següent:

50 Situeu en el mapa anterior les ciutats següents: Palma, Lleida, Benicarló, Alacant, Tarragona, Perpinyà, l'Alguer, Castelló de la Plana, Eivissa, Morella, València, Barcelona, Andorra la Vella, Tortosa, Maó i Girona. Indiqueu quina varietat dialectal es parla en cada una d'aquestes ciutats.

AUTOAVALUACIÓ

1 Indica el subjecte i el predicat de les oracions i classifica-les segons el tipus de predicat.

a) Teresa ha oblidat les claus dins de casa.	e) Ahir no va ploure molt.
b) Per al nou despatx, Anna vol una taula gran.	f) Mariló i Víctor s'escriuen correus.
c) Mar està preocupada pels terminis.	g) Josep Manuel ha esmorzat dues vegades.
d) Pau és un conegut poeta de l'Horta.	h) Em dutxe cada dia.

Oracions atributives	
Oracions predicatives	

2 Transforma en oracions passives les oracions següents.

a) El jurat ha premiat la novel·la de Vicent Usó.	c) Els obrers han reparat la terrassa per quarta vegada.
b) La policia ha detingut els motoristes que participaven en curses il·legals.	d) Mariló ha escrit un relat de ciència-ficció.

3 Corregeix, si cal, els gerundis i els participis de les oracions següents.

a) S'ha confudit perquè anava correguent.	d) Ja has esprimit les taronges?
b) El lladre ha estat detés després de l'avís.	e) M'han excluït del procés de selecció.
c) He obtés la millor nota de la classe!	f) Has imprimit les entrades.

4 Encercla les perífrasis verbals de les oracions següents i corregeix les que estiguen malament.

a) Hi haurà que avisar el manyà.	d) Josep ha començat a dir que no teníem la versió bona.
b) Deu de ser idea de Gonçal.	e) Tens que enviar el certificat hui.
c) Has de confirmar l'assistència al sopar.	

5 Ompli els buits amb les grafies corresponents.

- Durant el mes de ...uliol assa...arem aquest passa...e ...unts.
- Passe...em pel para...e natural de la Font Ro...a.
- La ...mnasta d'Al...inet guanyà la medalla d'or al ...ener.
- El via...er visità la llo...a i passe...à pel carrer ...erusalem.
- M'he men...at mi...a pizza encara que estava corre...uda.
- ...emma i ...oan men...en en un restaurant ve...etarià.
- ...esús vol fe...e amb ceba, però ...o preferisc creïlles amb ba...oques.
- Prepara l'equipa...e per al via...e de di...ous.

6 Classifica les paraules de l'activitat anterior segons la grafia que continguen.

g/tg	j/tj		
Davant de les vocals e, i	Davant de les vocals a, o, u	En els grups -jecc- i -ject-	En alguns mots, per l'etimologia

7 Conjuga els verbs *enutjar* i *fugir* en els temps següents: passat simple i present de subjuntiu.

Passat simple	Present de subjuntiu

8 Subratlla la síl·laba tònica d'aquestes paraules i accentua-les, si cal.

cinturons	molestia	consell	limit	duia	eixiran	proces	esglesia	inutil	
monoton	palau	panic	accident	pagina	aixo	renuncia	arros	oxigen	algun
anareu	bromes	capseta	pel·lícula	cantareu	sentencia	trajectoria			

9 Posa dièresi o accent en aquestes paraules, si cal.

traidor	reutilització	bilinguisme	antiinflamatori	equestre	arcaisme	fruita	heroi	
europaista	reull	almoïna	països	auca	recuit	ambigua	proïsmes	aqueducte
llaut	heroïsmes	obliquitat	podium	Lluís	paraiguer	harmonium	contraindicació	
maleït	egua	roques	Raul	aquarella	conduïu	participariu	competiem	

10 Llig el text següent i respon a les preguntes.

Com deia abans, de vegades em miro al mirall i la Mira que hi veig de cop i volta es torna desconeguda. Pot arribar a fer por. Només em passa quan estic sola. Em poso davant del mirall, em miro fixament als ulls i espero. No sé exactament quant de temps s'ha d'esperar, però de sobte qui em mira des del mirall ja no soc jo.

La noia del mirall que s'assembla a mi ja no em fa por. M'agrada mirar-la, fixar-me en cada detall de la seva cara, veure com somriu, com fa morros, com aixeca les celles.

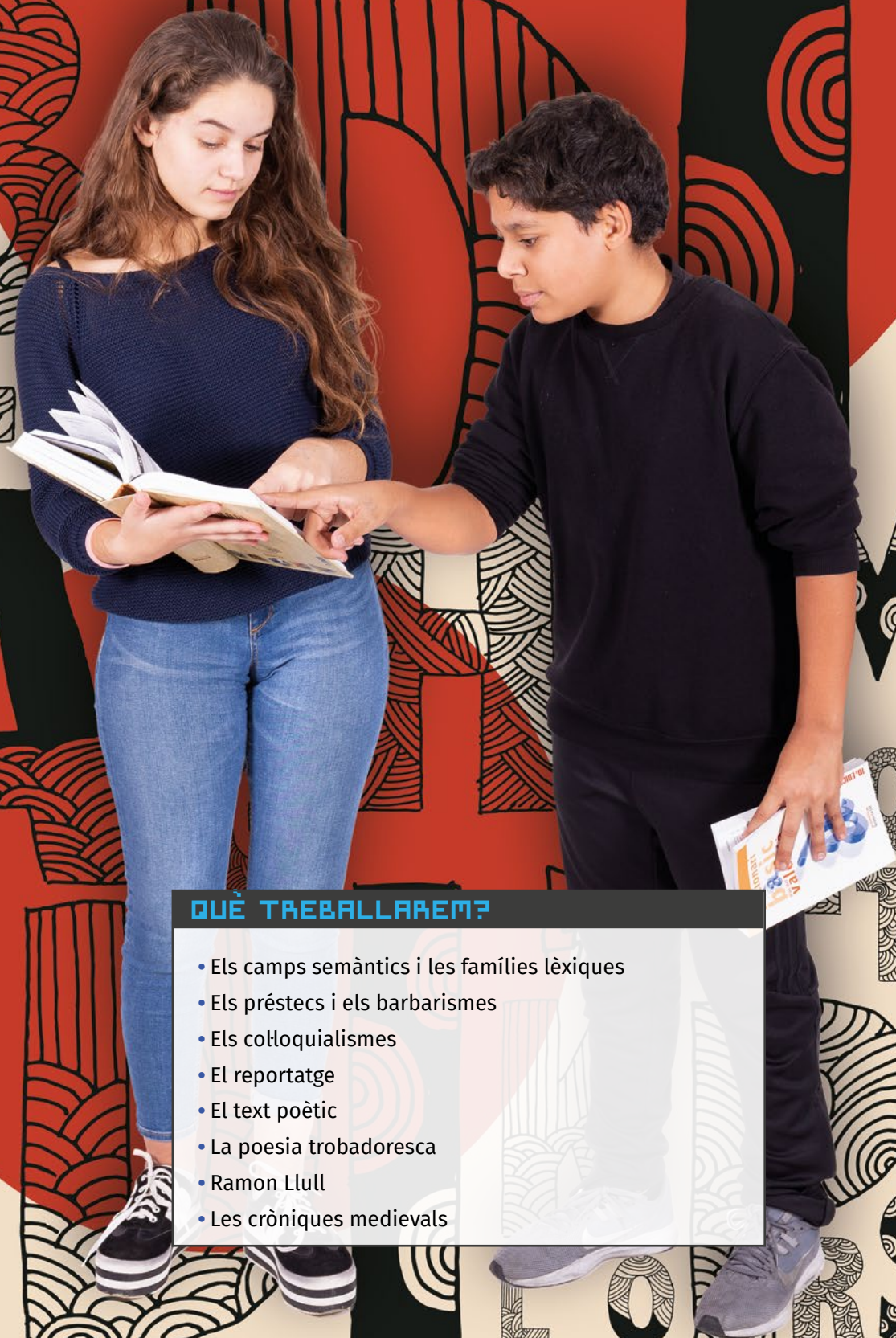
Quan vaig néixer diuen que era tota ulls. Vaig sortir abans d'hora de la panxa de la mare i el primer mes de vida el vaig passar en una incubadora, que és com una mena de caixa transparent on es posen els nadons que neixen massa petits.

TINA VALLÈS. *Mira*. Animallibres

- El fragment que acabes de llegir està en català oriental. Quins elements lèxics et permeten confirmar aquesta afirmació?

Som lingüistes (I)

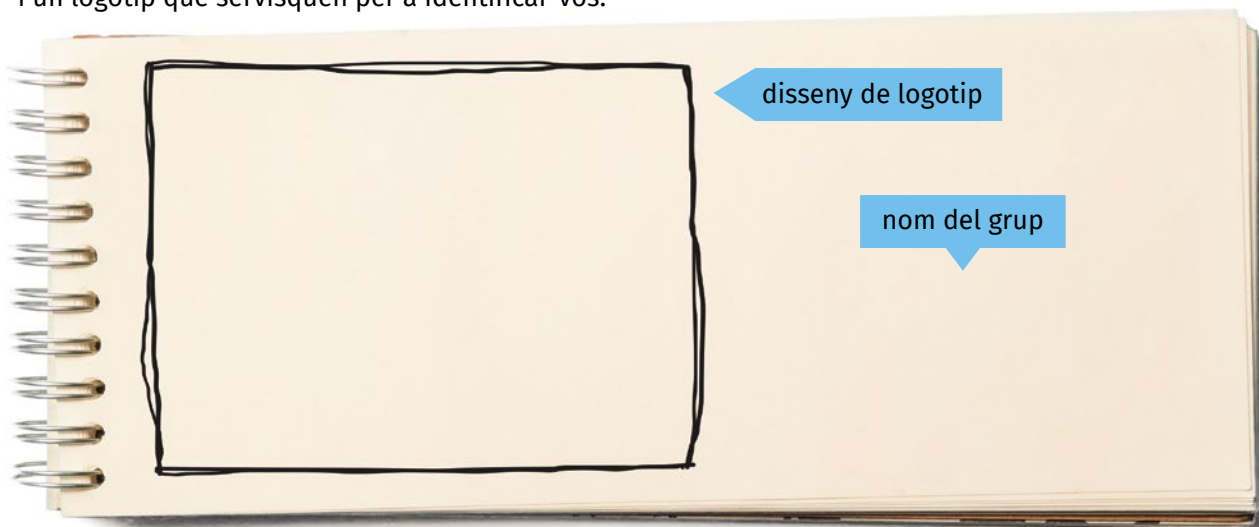

QUÈ TREBALLAREM?

- Els camps semàntics i les famílies lèxiques
- Els préstecs i els barbarismes
- Els col·loquialismes
- El reportatge
- El text poètic
- La poesia trobadoresca
- Ramon Llull
- Les cròniques medievals

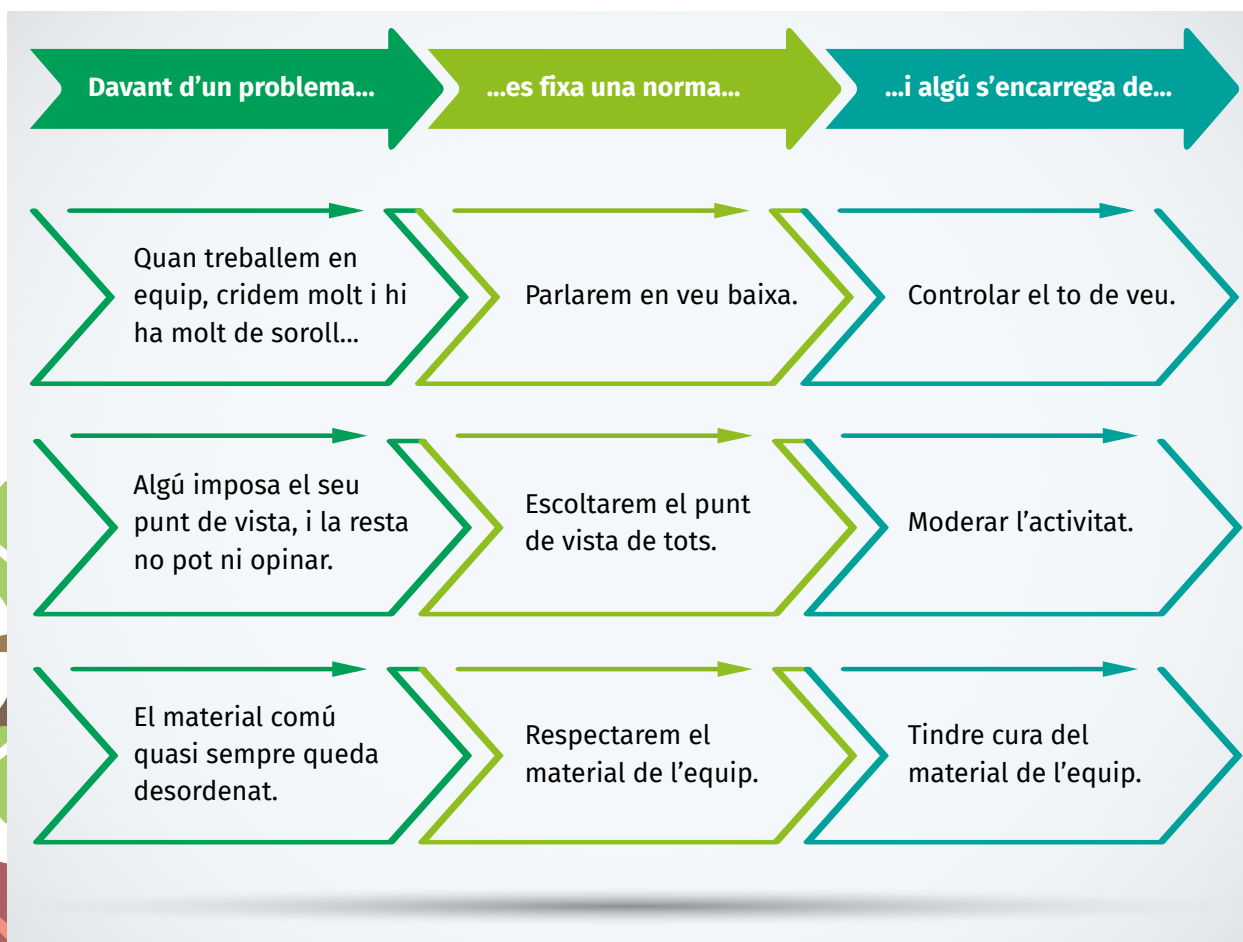
COM ENS ORGANITZEM?

Per a fer la classe invertida, haureu de treballar en equips. És important que trieu un nom per a l'equip i un logotip que servisquen per a identificar-vos:

El treball en grup pot comportar alguna fricció, ja que cada membre té una manera de fer les coses i poden sorgir conflictes que heu de saber resoldre. L'objectiu de les tasques en grup no és sumar aportacions individuals, sinó que coopereu per a assolir objectius comuns, per a la qual cosa haureu de prendre decisions. L'esquema que teniu a continuació us ajudarà a anar establint les normes de l'equip a partir dels problemes que puguin aparèixer. Així, tindreu presents en tot moment les regles de funcionament i de comportament del grup i de la classe.

Fixeu entre tots un temps dedicat a la reflexió en grup per a revisar les normes i comprovar que efectivament s'estan complint, i canvieu el que calga per a establir objectius o compromisos de millora.

LÈXIC

Grup 1: Els camps semàntics i les famílies lèxiques

- 1 Busqueu en el fragment següent paraules pertanyents al camp semàntic de l'economia.

TEXT 1

L'estat del benestar comporta unes elevades despeses, motiu pel qual durant els períodes de crisi econòmica es posa en dubte la continuïtat del model, ja que la manca d'activitat econòmica i l'increment de l'atur provoquen més despeses i menors ingressos. Un problema al qual se suma l'evolució creixent de la despesa lligada a l'envelliment de la població i l'augment de costos de l'actual tecnologia sanitària. Aquests dubtes sobre la sostenibilitat del model d'estat es produïren ja durant la crisi energètica dels anys setanta, durant la curta crisi d'inici dels noranta i ara tornen a aflorar amb la molt més llarga recessió actual. Per això, ara més que mai resulta necessari definir clarament quines són les prioritats del benestar que desitgem, controlar-ne adequadament el compliment, analitzar el cost d'oportunitat de cada política pública i dotar així d'eficàcia i eficiència els serveis públics. El sector públic té diferents instruments per a garantir l'estat del benestar. Pot prestar directament serveis com la sanitat i l'educació, o pot finançar entitats privades per tal que oferisquen aquests serveis de manera pública (escoles o hospitals concertats). D'altra banda, pot realitzar transferències per a garantir una renda mínima als ciutadans o per a facilitar, per exemple, l'accés al coneixement (beques) i als medicaments (subvencions totals o parcials). Així mateix, legisla per tal de regular la qualitat dels serveis públics o per establir uns mínims garantits per a tothom. L'Estat aconsegueix així una funció proveïdora dels serveis públics, però també redistribuïdora per la manera com assigna els recursos. Les famílies reben ingressos gràcies a la seua participació en l'activitat econòmica (renda bruta inicial), però a continuació el sector públic en recapta una part en forma d'impostos i cotitzacions socials. Posteriorment, l'Administració ho retorna amb inversions públiques, prestacions socials monetàries (pensions, beques...) i també en espècie (educació, sanitat, etc.).

VICENT CUCARELLA. *El finançament valencià*

- 2 Escriu cinc paraules pertanyents a cada un d'aquests camps semàntics.

Informàtica

Literatura

Fauna

Enginyeria

Astronomia

- 3 Escriu hipònims que concreten més el significat d'aquests hiperònims pertanyents al camp semàntic dels mitjans de transport.

Hiperònims	Mitjans de transport aquàtics	Mitjans de transport terrestres	Mitjans de transport aeris
Hipònims			

- 4 Classifiqueu aquestes sèries de paraules del camp semàntic de la construcció segons el tipus de relació que mantenen entre si.

construir, lluir, pintar

habitatge, edifici, vivenda

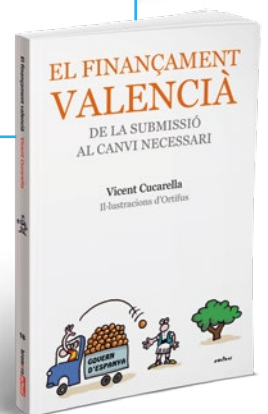
alçar, edificar, erigir

aplanar, desnivellar

teulada, teula, terra cuita

construir, demolir

Relació d'inclusió	Relació de semblança	Relació d'oposició

- 5 Busqueu en la sopa de lletres deu paraules del camp semàntic de la informàtica.

R	F	O	R	M	A	T	A	R
A	O	M	O	D	E	M	P	F
T	D	I	S	C	I	S	Q	I
I	A	D	R	E	Ç	A	V	T
D	U	H	U	R	O	C	E	X
E	X	E	C	U	T	A	R	E
M	O	N	I	T	O	R	U	R
Z	E	S	A	G	N	A	R	O
A	R	X	B	I	T	U	L	C

- 6 Debateu si una paraula pot pertànyer a més d'un camp semàntic. Per a justificar la vostra opinió, haureu de posar exemples. Anoteu les conclusions.

- 7 Amb l'ajuda del diccionari, i seguint les normes del full giratori, formeu de la manera més completa que pugueu les famílies lèxiques dels mots *mar*, *terra* i *roca*. Recordeu que en la majoria de diccionaris en línia podeu fer cerques avançades per a localitzar lexemes enmig de paraula.

Mar Terra Roca

- 8 Marqueu els intrusos en aquestes famílies lèxiques.

- recompte, comptable, compte, comtal, descompte, comptador
- planta, replantar, plantilla, planisferi, planter, plantar
- finestró, finestra, finesa, finestral, finestreta, finor

Posa't a prova amb aquest Kahoot.

Grup 2: Els préstecs i els barbarismes

- 9 Indiqueu de quines llengües procedeixen els préstecs següents.

castellà

anglès

alemany

àrab

occità

francès

italià

Préstecs lingüístics						
espia fang	arracada matalàs	ambaixa-da frare	buscar esmorzar	bitllet necesser	batuta casino	club pòster

- 10 Investigueu en diccionaris etimològics i copieu els préstecs en la columna corresponent segons la llengua de procedència.

alabar

càmping

xato

guarir

carxofa

ballar

setrill

confeti

bravo

aljub

xofer

esprai

rossinyol

guerra

carnet

entregar

bufet

albercoc

menú

lleig

aquarella

capellà

formatar

taquilla

piano

futbol

sabó

homenatge

Préstecs lingüístics	
Àrab	
Castellà	
Alemany	
Occità	
Italià	
Francès	
Anglès	

Podeu consultar la versió en línia del DCVB.

11 Quina diferència hi ha entre un préstec adaptat i un préstec adoptat? Comenteu-ho i anoteu les conclusions.

12 Classifiqueu els préstecs següents en adoptats i adaptats.

baguette	gaspaxo	jazz	foie	conyac	espaguetis	pírcing	borratxo
cuscús	croissant	sandvitx	karate	nyoqui	kiwi	vàter	sushi
xoriço	fondue	whisky	gourmet	necesser	puzle		

- Préstecs adoptats: ...
- Préstecs adaptats: ...

13 Relacioneu aquests anglicismes amb les formes alternatives valencianes.

Anglicismes

container •
hit parade •
overbooking •
sponsor •
resort •
return •
frame •
data base •
freeware •
cookie •

Formes alternatives

sobreocupació •
complex turístic •
patrocinador •
contenedor •
llista d'èxits •
programari lliure •
galeta •
marc •
retorn •
base de dades •

També pots consultar el TERMCAT per a resoldre dubtes.

14 Corregiu els barbarismes que trobeu en aquestes oracions.

- Està tan acostumat a dur sombrero que no se'l lleva mai.
- Unes huelles sospetxoses el van delatar.
- Tinc turno a la peluqueria per a arreglar-me el flequillo.
- Averigua qui ha sigut l'autor del bulo que ha atemoritzat el barri.
- L'avalanxa de vehicles ha collapsat la carretera i ha provocat atascos.
- Crec que t'has confundit. Jo no soc el concejal!
- El llavero està al costat del cenicero.
- Quan aterrissem, demanarem el full de reclamacions a l'assafata.
- Despedeix-te d'ella, no sigues maleducat.
- El pas de peatons que crusa l'avenida està mal senyalitzat.

15 Busqueu en el diccionari els equivalents valencians d'aquests castellanismes.

mejillons	menos mal	ojalà	bandeja	hombreira	tortilla	relleno	rejilla	natilles
mantequilla	seta	manzanilla	gafe	bulto	cuchilla	agobiar	limosna	fletxasso

Grup 3: Els col·loquialismes

16 En parelles, comenteu què és un col·loquialisme i anoteu una definició conjunta.

CoHoQualismes
castellans difícils
de traduir.

I DE POSTRES,
UNES NATILLES!

17 **Relacioneu els col·loquialismes següents amb la forma estàndard equivalent i fixeu-vos en quin transformació han patit.**

costipat • vingueu
vingau • també
tamé • constipat
augmentar • mascletada
mascletà • quèiem
caíem • tréiem
debaes • estiu
tréem • ametla
metla • debades
istiu • augmentar

traurer • quasi
collègit • venjança
casi • obrir
vengança • traure
trate • vespa
aubrir • només
anjuntament • tracte
avespa • col·legi
domés • frare
flare • ajuntament

18 **Classifiqueu aquests col·loquialismes en una graella com aquesta segons el fenomen lingüístic que n'haja motivat la formació. Després escriviu-ne les formes estàndard. Compareu la classificació amb la parella de davant i corregiu el que calga.**

ascoltar caïra nava radere foraet atre dingú aixina gavinet traem
juar vixca festero prèmit eixuar llangostí felpa fútbol cànvie
afoto quidrar aülla mocaor vea professó llunt cànvit vórer
xocolatà vinguent milacre distinguir paia apendre juriol vegilar
dimatsos llançol minjar aurella dumenge creíeu moïment caent
dutxà-me sandemà gènit mo n'anem traíem faja astò llògica

	Col·loquialismes	Formes estàndard
Supressió de fonemes		
Addició de fonemes		
Canvi de posició de fonemes		
Canvi d'uns fonemes per uns altres		
Desplaçament de l'accent		
Altres alteracions		

19 **Comenteu en quines situacions comunicatives és acceptable usar col·loquialismes i en quines no. Anoteu les conclusions a què arribeu i enumereu tan detalladament com siga possible eixes situacions.**

20 **Corregiu els col·loquialismes que hi ha en aquestes oracions. Les dues primeres, en parella; la resta, individualment.**

- Una vegà vam anar caminant a València en una esprà, quan encara no teníem ni amoto.
- La riuà de l'any xixanta-dos va dixer molta gent sense casa; l'auia ho negà tot.
- Antigament hi havia molta pobrea i crompàem domés el que necessitàem.
- Cànvia't ràpidament si vols que anem a Aixàtiva a crompar-te les sabates.
- Estàvem vegent el partit i en el minut coranta-tres se n'anà la llum.
- Tranquil, no pergues els papers tan pronte, has de pensar les coses i maürar.

Juga a aquest Passaparaula de col·loquialismes.

21 Transcriviu al valencià estàndard el fragment següent d'un sainet de Bernat i Baldoví.

TEXT 2

VISANTETA. Apurém de una vegada
ya que Déu me trata aixina...
la causa, que de fadrina
pasár no em deixa á casada.
Tanta soletat me enfada!
m'ompli el cor de hipocondría!
perque vech que hui en lo dia
pera una filla de Adán
no hiá desgrasia més grán,
que el quedarse pera tia.
Tan sols saber yo em promét
per ixir de ductes pronte,
per qué á mí mix tort el conte,
y a les atres els ix dret.

JOSEP BERNAT I BALDOVÍ
Pasqualo i Visanteta

Mira la introducció de
la pel·lícula *El Virgo
de Visanteta* (1979).

TIPOLOGIA TEXTUAL

 Grup 4: El reportatge

Llig un poc
més sobre el
reportatge.

22 Llegiu aquest reportatge i contesteu les preguntes.

TEXT 3

REPORTATGE VALÈRIA GAILLARD / JORDI NOPCA BARCELONA 01/11/2019

Llegir el mateix, però d'altres maneres

Amb un mercat de l'oci cada vegada més competitiu, la literatura es metamorfoseja en formats digitals com les 'chat stories' per adaptar-se a la demanda d'immediatesa i celeritat d'un lector que viu enganxat al mòbil. Al segle XXI tot s'hi val per continuar llegint.

'CHAT STORIES'

LA LITERATURA EPISTOLAR DEL SEGLE XXI

Una de les últimes tendències de la literatura virtual és el format WhatsApp, que revisita i versiona la tradicional literatura epistolar. Està pensada per a un públic molt jove i habituat a aquesta plataforma de missatges, el WhatsApp, així com a l'Snapchat, on els missatges, vídeos i fotografies s'esborren al cap de 24 hores, oferint així l'emoció de l'efímer. En comptes de girar full, aquí les històries es van descabdellant en forma de missatges de WhatsApp i les vinyetes apareixen en tocar la pantalla. Són les anomenades *chat stories*, que prenen forma de conversa entre dos personatges amb fotos, telefonades i videotelefonades alternades. Una de les aplicacions que desenvolupen aquest tipus de literatura digital és Hooked, creada el 2015 per l'empresària nord-americana Perna Gupta. «Ens encanta llegir, igual que tu, però sabem que pot ser avorrit si les històries són molt llargues», diu el text de presentació de Hooked. Cada *story* té mil paraules i les temàtiques estan pensades per a enganxar lectors d'entre 13 i 17 anys. Segons les dades que dona l'empresa, actualment hi ha vint milions d'adolescents subscrits que tenen accés a una quantitat il·limitada

Vols llegir *chat stories*? Coneix
Leemur.

d'històries en diversos idiomes, entre els quals el castellà.

Altres aplicacions, com Leemur, també en castellà, prometen històries «que enganxen», i Scary Chat Stories, en anglès, «les històries més addictives de por». Algunes d'aquestes aplicacions incorporen una clara dimensió interactiva, com ara l'anglosaxona Cliffhanger Chat Stories, que avisa en la seua presentació: «Fes la teua tria i decideix qui viu o mor», en una clara fusió amb els jocs de rol. En el mateix format mòbil existeixen els relats que es difonen en un fil via Twitter, com ara els de Manuel Bartual i Modesto García, que han creat recentment una «hiloteca» per aplegar els títols «publicats». La gràcia de Twitter (que no té un model de negoci al darrere per als autors) és que les històries de nova creació es poden llegir en temps real, de manera que el seguidor-lector està pendent de les piulades de l'escriptor.

Wattpad, una aplicació per a viure la literatura.

FANFICCIÓ VIRTUAL

PLATAFORMES COM WATTPAD FAN CIRCULAR HISTÒRIES 'LÍQUIDES'

El gènere fanficció s'ha revifat amb l'aparició de multiplataformes d'entreteniment com ara Wattpad, Lit-Net i Sweek. Wattpad, amb 80 milions d'usuaris mensuals, és la més popular. És una plataforma creada el 2007 que permet compartir històries amb altres persones, i també editen en la nostra llengua. El 90% dels autors que penegen les seues històries al Wattpad són mil·lennials i de la generació Z. Les històries es poden llegir en obert, tot i que per a accedir a algunes cal una subscripció de pagament. Més que negoci, molts joves autors l'usen com un trampolí per a donar-se a conèixer i entrar en els circuits tradicionals. El fenomen d'Anna Todd i la sèrie *After*, per exemple, va aparèixer ací.

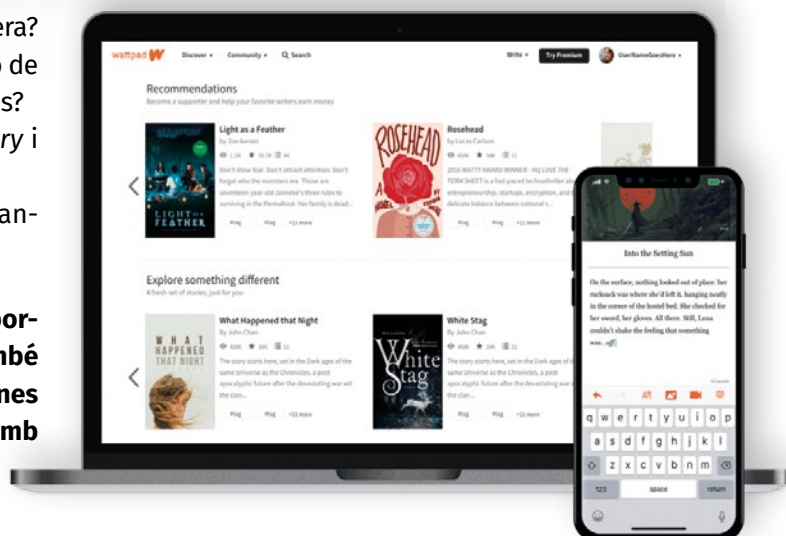
La fanficció desplega el seu relat basant-se en un personatge real famós, ja siga un cantant o un actor. Normalment es creen en comunitats de fans i es distribueixen ràpidament gràcies a les xarxes socials. Joan Adell, editor de Nova Casa Editorial, coneix de prop aquest tipus de literatura i ha publicat, entre d'altres, *Los trillizos Bradley*, de Noëlle Stephanie, inspirada en el cantant de One Direction Harry Styles. «Al Wattpad hi abunden autors molt joves amb moltes ambicions literàries que es declaren escriptors abans del que caldria –opina–. La majoria són històries romàntiques, de fantasia, ciència-ficció i massa sovint repeteixen molts estereotips masculistes». Una altra de les característiques d'aquestes històries virtuals és el fet de tindre un caràcter lúdic i col·laboratiu. Sovint són comentades per les xarxes i es van modificant segons el *feedback* dels lectors. «L'autor la retira i la torna a penjar refeta, de manera que la novel·la és líquida», sosté Adell.

«Wattpad dona total llibertat per a pujar la teua història quan i com vols, així que l'autor en té el control total», explica Noèlia Carrasco, que, sota el pseudònim de Noëlle Stephanie va publicar fins a huit novel·les a la plataforma. Un altre avantatge per a aquesta jove autora de 22 anys és el contacte directe amb els lectors, unes opinions que cal «gestionar» perquè no sempre són pertinents. Carrasco també ha fet el salt al paper «convencional» i l'any vinent publicarà amb Oz Editorial.

Font: *Diari Ara* (adaptació)

- Està escrit en primera persona o en tercera? Penseu que els autors aporten la seua visió de les coses o volen ser més prompte objectius?
- Quina diferència hi ha entre una *chat story* i una fanficció?
- Què tenen en comú les *chat stories* i les fanficcions?

23 **En grups, localitzeu les dades del reportatge anterior. A continuació, busqueu també les declaracions o valoracions de persones que no siguen els autors. Què es busca amb això?**

- 24** Indiqueu quines són les parts del text. Comproveu el resultat amb la parella i modifiqueu el que considereu.
- 25** Assenyealeu quines característiques dels reportatges compleix el text anterior. Després, compartiu la vostra opinió amb la resta de la classe. Aporteu, en cada cas, exemples.
- ☐ És un text més extens que una notícia i inclou descripcions abundants.
 - ☐ Arreplega informacions que no són d'estricta actualitat.
 - ☐ Intercala testimonis i opinions d'experts o de persones coneixedores del tema.
 - ☐ Sol fer referència als antecedents i a la possible evolució en el futur.
 - ☐ El contingut se sol distribuir en parts per a afavorir la claredat expositiva.
 - ☐ Permet una certa llibertat expressiva, limitada per la intenció d'informar objectivament.
- 26** Seguint la tècnica del full giratori, en grups de quatre, marqueu alternativament les paraules del camp semàntic de la literatura (**en blau**) i de la tecnologia (**en roig**).
- 27** Subratlleu els préstecs lingüístics del reportatge i comenteu si són necessaris o innecessaris.

Grup 5: El text poètic

- 28** Escolteu el poema següent i feu les activitats que hi ha a continuació.

TEXT 4

Un amor a frec de terra

*A ma mare i a mon pare, i als llocs
on ells són senzillament feliços*

Quin secret primitiu guarda l'arena?
Per un instant les herbes són daurades.
Un instant que perdura com l'anhel
d'un caprici. Després trau el **senill**
ombres llargues damunt de les marjals
i la llum torna a ser justa amb les coses.
Des de les **motes** al mar, un **capvespre**
de tardor és un **miratge**, preàmbul
d'aquest lloc buit de vosaltres, quan no
hi haja sol possible i tot, les motes
i la mar i les ombres del senill
s'entelen d'un lentíssim somni blanc.
Quin enyor guardarà llavors l'arena,
si vosaltres, com l'herba, també sou
la breu promesa que esbossen els astres?

MARIA JOSEP ESCRIVÀ
Tots els noms de la pena
Edicions de la Guerra

Maria Josep Escrivà recita
un dels poemes de
Tots els noms de la pena.

Accedeix al
diccionari
en línia.

- Busqueu les paraules destacades en negreta i anoteu-ne el significat:

Senill

Mota

Capvespre

Miratge

- On té lloc l'escena? Justifiqueu-ho a partir del poema.
- En quina part del dia i en quin moment de l'any se situa? Localitzeu els versos.

- A qui s'adreça la veu poètica? Com ho heu sabut?
- Quin diríeu que és el tema del poema? El títol del poemari i la dedicatòria us poden guiar.

29 Indiqueu l'esquema mètric del poema de Maria Josep Escrivà.

30 En parelles, localitzeu en el poema exemples de polisíndeton, encavalcament i metàfora.

31 Escolteu aquest altre poema i responeu les preguntes.

TEXT 5

eternitat

podria dir-te aquesta nit
que el temps no passa,
que no s'escola la llum
al cor de la llum,
que viurem en el record
i serem paraula en altres llavis.
podria dir-te que no creix l'oblit
ni el silenci a les avingudes
solitàries, que el foc ha cremat
la brossa quotidiana,
que no s'esborren els camins,
i sempre bategarà una mar
darrere del darrer horitzó.
podria dir-te aquesta nit
que totes les nits se'ns assemblen,
que el temps dels rius
retorna amb cada pluja
i cada núvol porta el record
dels peixos més foscos
fins a la llum primera.

ANNA MONTERO
el pes de la llum. Edicions Proa

- Expliqueu el tema del poema a partir del títol: «eternitat».
- A qui s'adreça la veu poètica? Què us ha permès saber-ho?

32 En grups de quatre, rellegiu el poema d'Anna Montero i feu una llista de tots els recursos expressius emprats. Després, classifiqueu-los en la taula següent.

Recursos ortogràfics	
Recursos fonètics	
Recursos sintàctics	
Recursos semàntics	

33 Cap dels dos poemes està dividit en estrofes. Proposeu una possible separació en estrofes i reciteu-los en grups reduïts.

Grup 6: La poesia trobadoresca

Què és
la poesia
trobadoresca?

34 Llegiu aquest poema de la trobadora Comtessa de Dia i contesteu les preguntes.

TEXT 6

Tinc un desfici, ai, inclement

Tinc un desfici, ai, inclement,
pel cavaller que m'ha servit.
Massa l'he amat, m'ha malferit,
vull que tothom en tinga esment.

Ara veig que soc traïda
car no li he dat el meu amor.
Per ell jo visc en plany i enyor
en llit o quan vaig vestida.

Voldria haver-lo avarament
entre mos braços nu una nit.
Feliç seria en el meu llit
si jo li fos coixí plaent.

Més que Blancaflor, ferida
per Floris, cerque el seu favor,
car jo li ofrene cor i amor,
el seny, els ulls i la vida.

Oh bell amic ple de dolçors!
Quan us tindrè vora el meu cor?
Si amb vós jagués, quin bell deport!
Quin bes, el meu, més amorós!

Sapigueu que goig hauria
si us tingué en lloc del marit
sols que em juréssiu, penedit,
de fer ço que jo voldria.

COMTESSA DE DIA
(versió d'ALFRED BADIA)

- Qui parla en el poema? El fet de parlar en primera persona facilita que la veu poètica s'identifiqui amb la veu de l'autora?
- A quina persona es refereix en el poema? S'hi adreça en tercera persona, en segona o de les dues maneres? Raoneu per què.
- Quin sentiment mou la veu poètica a dir «vull que tothom en tinga esment»?

35 Expliqueu quins tòpics de l'amor cortès s'observen en el poema. Poseu exemples del text.

36 Comenteu a quin gènere correspon la composició de la Comtessa de Dia.

37 Llegiu aquest poema del trobador Bernat de Ventadorn i contesteu les preguntes.

Ah, si pogués tot ver amant
ser discernit del falsador,
i el llausanger i el traïdor
portessin banyes al davant!
Tot l'or del món i tot l'argent,
jo els donaria, ben després,
si amb mi, que soc, d'amor **corprès**,
midons volgués ser benvolent.

Quan jo la veig, el meu turment
em surt pels ulls i la color,
car així tremo de **paor**
com fa la fulla contra el vent.
No tinc pas més seny que un infant,
tant mon amor em té **malmès**.
Doncs si midons així m'ha **ullprès**,
per què no escolta més mon **plant**?

Dama gentil, sol us deman
que m'accepteu de servidor.
Jo us serviré com bon senyor.
Cap **guardó** no seré esperant.
Estic al vostre manament
amb cor humil, **gai** i **cortès**;
no soc lleó ni os muntès
perquè m'occiu com a ells, talment.

Allà on es troba el meu Cortès,
aquest vers meu serà tramès.
Si en soc tan lluny, no és **mancament**.

BERNAT DE VENTADORN
Poesia trobadoresca
(a cura de LOLA BADIA)
Edicions 62

Llig el
poema
sencer.

a) Busqueu en el diccionari les paraules destacades en negreta i escriviu un sinònim per a cada una.

Corprès

Paor

Malmès

Ullprès

Plant

Guardó

Gai

Cortès

Occir

Mancament

b) A quin gènere pertany el poema?

c) A qui es refereix el trobador quan anomena el *llausanger* (vers 3) i la *midons* (vers 8)?

d) Quin senyal utilitza el trobador per a amagar el nom de la dama? En quina estrofa apareix?

e) Com se sent el trobador? Quines paraules del poema ho demostren?

38 **Llegiu la versió original d'aquesta estrofa del poema anterior, compareu-la amb la traducció i observeu les semblances que té l'occità o provençal amb la nostra llengua.**

Bona domna, re no-us deman
Mas que-m prendatz per servidor,
Qu'e-us servirai com bo senhor,
Cossi que del gazar do m'an.
Ve-us m'al vostre comandamen,
Francs cors umils, gais e cortés!
Ors ni leos non etz vos ges,
Que-m aucizatz, s'a vos me ren.
Dama gentil, sol us deman
que m'accepteu de servidor.
Jo us serviré com bon senyor.
Cap guardó no seré esperant.
Estic al vostre manament
amb cor humil, gai i cortés;
no sóc lleó ni ós muntès
perquè m'occiu com a ells, talment.

Grup 7: Ramon Llull

39   Llegeix i escolteu aquest fragment del *Llibre de les bèsties* de Ramon Llull i contesteu les preguntes.

TEXT 8

Vols saber
més sobre
Ramon Llull?

De la traïció que la rabosa va tramir contra el rei

La rabosa i els seus companys es van enutjar molt per no haver estat triats per al consell del rei. En aquell moment la rabosa concebé la traïció en el seu cor, i va desitjar la mort del rei. Aleshores va dir a l'elefant:

–D'ara endavant hi haurà un gran odi entre les bèsties carnívores i herbívores, perquè el rei i els seus consellers s'alimenten de carn, i vosaltres no teniu cap representant de la vostra naturalesa en el consell, ni ningú que defensi els vostres drets.

L'elefant va respondre que confiava que el gall i la serp defensarien els seus drets en la cort del rei, ja que no eren animals carnívors. La rabosa va respondre amb el següent exemple:

–En una terra hi havia un cristià que tenia al seu servei un sarraí de qui es fiava molt i a qui tractava molt generosament. Però el sarraí, que per la religió era el seu enemic, no li podia tenir afecte, sinó que sempre estava pensant com el podria matar.

–Per això, senyor elefant –digué la rabosa–, la serp i el gall són d'un llinatge tan diferent del teu i del dels teus companys que, encara que no siguin animals carnívors, no us en fieu i estigueu segurs que acceptaran tot allò que siga perjudicial per a tu i per als teus companys.

L'elefant es quedà molt preocupat per les paraules que la rabosa li havia dit i imaginà durant una llarga estona els danys que podia ocasionar a ell i als seus companys l'elecció d'aquell rei i d'aquells consellers. Mentre l'elefant s'ho pensava, la rabosa li va dir que no tinguera por del rei ni dels seus companys, ja que si ell volia ser rei, ella buscaria la manera per la qual arribara a ser-ho. Però l'elefant no les tenia totes i dubtava si la rabosa el trairia o no, ja que, per natura, ella hauria d'estimar-se més les bèsties carnívores que no les herbívores.

RAMON LLULL. *Llibre de les bèsties*

- Quins personatges apareixen en el text anterior?
- En quin tipus de text els personatges són animals?
- Indiqueu algunes de les característiques pròpies d'aquest gènere literari.
- Quin recurs utilitza la rabosa per a respondre a l'elefant? Què li conta i amb quina intenció?

40   Comenteu com penseu que acaba la història. Després, escolteu el final original d'aquest capítol de l'obra de Llull i compareu-los.

41 Llegeix aquest fragment del *Llibre d'Evast i d'Aloma i de Blanquerna, son fill* i contesteu les preguntes.

TEXT 9

Aprofundeix en les
característiques
de l'obra.

CAPÍTOL III. DE LA QÜESTIÓ QUE LI PLANTEJÀ EVAST A BLANQUERNA

Evast recordà els temps en què desitjava entrar en religió i volgué provar si Blanquerna sabia ocupar-se d'ell mateix i regir la casa, ja que així ell i Aloma podrien entrar en religió. Mentre ho pensava, Blanquerna arribà d'escola. Era molt jove, gentil i agradable de veure. Tenia divuit anys, estava molt ben ensenyat i era molt obedient als seus pares.

–Estimat fill –digué Evast–, vull que contestes a aquesta qüestió: en un castell prop d'aquesta ciutat al qual s'entrava a través d'un gran bosc s'esdevingué que un ballaster hi anà a caçar cérvols, cabirols i altres bèsties, com acostumava. Ell ferí un cérvol amb una fletxa i el seguí tot el dia, però no el trobà. Quan tornava a la ciutat es trobà un paranyer que

duia la fletxa a la mà. Li preguntà on l'havia trobada i el parador digué que en un cérvol que havia trobat mort i havia venut a uns carnisseres. Ara vull saber com jutjaries a qui pertanyia el cérvol i si haurien de dividir-se el profit obtingut.

Blanquerna respongué:

– Senyor, sabeu que la intenció és més forta que la casualitat i per intenció va ser mort el cérvol que el paranyer va trobar per casualitat. Per dret i justícia cal adjudicar el cérvol al ballester, perquè, contràriament, la casualitat seria la vencedora. Però el ballester ha de provar primer que la sageta és seua i no d'un altre ballester.

Blanquerna també digué que el carnisser tenia dret sobre el cérvol:

– Perquè segons el costum del seu ofici, l'ha comprat creient que era del paranyer, per tant, seria una gran injustícia que el carnisser no obtinguera guany quan no tenia intenció de fer mal.

– Digues-me, fill meu, el ballester comet pecat si no dona alguna cosa al paranyer i me-reixeria anar a l'infern? – preguntà Evast.

Blanquerna contestà de seguida:

– Senyor, hi ha pecats mortals i venials. Per no usar la cortesia i la caritat cometria pecat venial, que no comporta dany perdurable, però sí que tindria menys glòria al cel.

Totes aquestes qüestions i moltes altres plantejava Evast al seu fill i a totes contestava perfectament. Quan Evast veié que Blanquerna estava així d'il·luminat en ciència i bons costums, n'estigué molt content i entrà en una capella que tenia a casa, s'agenollà davant l'altar, feu el senyal de la santa creu i digué aquestes paraules:

– Senyor Déu gloriós, no has oblidat el teu servidor. Beneït sigues, Senyor, que m'has donat satisfacció a través del meu fill Blanquerna, a qui podré encomanar els meus béns perquè Aloma i jo servim en l'orde de la religió, per recordar la teua santa passió i per plorar els nostres pecats, les nostres culpes i els nostres errors.

Fes un
altre tast
de l'obra.

- Quina relació hi ha entre els personatges del relat principal?
- Quin dilema planteja Evast a Blanquerna? Amb quina finalitat?
- Quines virtuts té Blanquerna segons el text?

42 Comenteu quines característiques de la literatura de Lluç s'aprecien en el fragment anterior.

Grup 8: Les cròniques medievals

43 Llegiu aquest text i contesteu les preguntes següents.

TEXT 10

La conquesta de València

I quan vingué l'altre dia a l'hora de vespres encarregàrem de dir al rei i a Raiç Abulhamalet, per tal que sabessen els cristians que nostra era València, que posassen la nostra senyera en la torre que ara és del temple. I ells digueren que els plaïa. I Nos érem entre la rambla i el reial i la torre. I quan vam veure la nostra senyera dalt de la torre, descavalcàrem i, girant-nos cap a orient, ploràrem dels nostres ulls i besàrem la terra pel gran favor que Déu ens havia fet.

I mentrestant, els sarraïns prepararen l'eixida en els cinc dies que havien pactat amb Nos, i al tercer dia ja estaven tots preparats per a eixir. I Nos, amb cavallers i hòmens armats prop de Nos, els vam traure tots en aquells camps que són entre Russafa i la vila i haguérem de ferir hòmens, perquè volien prendre als sarraïns robes i apoderar-se d'algunes sarraïnes i infants. Mai no havia eixit tanta gent de València, que entre hòmens i dones n'eren cinquanta mil.

JAUME I. *Llibre dels fets*. Editorial Barcino (adaptació)

- Com va conquerir València Jaume I?
- Com va fer saber Jaume I als cristians que havia conquerit València?
- Què van fer molts sarraïns després de perdre la ciutat?

Coneixes
les rutes de
Jaume I?

- 44 Busqueu informació sobre el penó de la conquesta de l'Ajuntament de València. Quina relació té amb el fragment que heu llegit?

Llig el còmic sobre Jaume I.

- 45 Assenyaleu els casos de plural majestàtic que apareixen en el text.
- 46 La crònica de Jaume I, o *Llibre dels fets*, tenia també una intenció propagandística. Com es manifesta això en el fragment anterior?
- 47 Una de les característiques del *Llibre dels fets* són els polisíndetons. Expliqueu què són i assenyaleu exemples en el text.
- 48 Com es manifesta el sentiment religiós en el fragment que heu llegit?
- 49 Llegiu el capítol 124 de la *Crònica de Ramon Muntaner* i contesteu les preguntes.

TEXT 11

Na Mercadera

He de contar-vos un fet extraordinari que va ocórrer de veritat a fi que tots vosaltres vegeu que és autèntic.

A Peralada hi havia una dona que jo vaig conèixer i vaig veure. S'anomenava Mercadera perquè tenia una botiga de mercaderia. Era una dona molt llesta, alta i corpulenta. Un dia, mentre la host francesa es trobava davant Peralada, ella va eixir de la vila. Se'n va anar al seu hort a collir cols. Es va vestir una gonella d'home i agafà una llança. També es va posar a la corretja una espasa, i un escut al braç. I se'n va anar a l'hort. Quan es va trobar a l'hort va sentir campanetes. Es va sorprendre. De seguida parà de collir cols i se'n va anar cap aquella banda per veure de què anava la cosa. Va mirar i va veure que, en el sequió que hi havia entre el seu hort i un del costat, un cavaller francès amb el seu cavall armat amb el pitral de campanelles, anava d'ací a allà sense saber per on eixir-se'n. I, ella que se'l veu, es va col·locar en un pas obligat i li amollà tal colp de llança per les faldes de la cuixa que li la va travessar tota. També li travessà la sella i es va clavar en el cavall. Acabat açò, el cavall es va sentir ferit i es va alçar de davant i de darrere. De tal manera que el cavaller haguera caigut de no anar lligat amb una cadena a la sella. Què us diré? Ella es va tirar mà a l'espasa. Se'n va anar a un altre eixidor i anà a ferir el cavall per la testera. El cavall es va quedar atarantat. Què us diré? Ella va agarrar el cavall per les regnes i va cridar:

—Cavaller, sou mort si no us rendiu!

El cavaller es va veure mort. Agafà el bordó o espasa d'estoc, el va tirar a terra i es va rendir. Ella replegà el bordó, li extragué la llança de la cuixa i, d'aquesta manera, el va conduir dins Peralada. D'aquesta peripècia es van quedar molt contents i satisfets el senyor rei i l'infant n'Alfons. De tal manera que li van fer contar moltes vegades com s'havia fet amb el cavaller.

Què us diré? El cavall i les armes van ser per a ella. El cavaller va ser rescatat per dos-cents florins d'or que ella es va endur. D'aquest cas podeu deduir si la ira de Déu anava en contra d'ells.

RAMON MUNTANER. *Crònica*

Fes un tast de la *Crònica de Ramon Muntaner*.

- a) Qui és el narrador del text? Localitzeu en el fragment les formes verbals que ho demostren.
- b) Com justifica Muntaner que els fets que conta són veritat? Extraieu proves del text.
- c) De quina manera es manifesta en el text que el bàndol de Ramon Muntaner té el suport diví?

- 50 Muntaner s'adreça als lectors diverses vegades. Assenyaleu en el text eixes apel·lacions.

- 51 En parelles, enumereu les paraules del camp semàntic de la cavalleria que apareixen en el text.

FEM UN DICTAT

52 Escriu el dictat d'aquest fragment del *Llibre de l'orde de cavalleria*, de Ramon Llull.

Mira el
booktrailer
de l'obra.

53 Compara el teu dictat amb el text original del Rebot i completa la graella.

Paraules que he escrit malament perquè no les coneixia.	Paraules que he escrit malament perquè no les recordava.

54 Tria tres paraules amb **b** o **v** i anota tres derivades de cada una.

55 Anota les paraules que et semblen més complicades. Bé per l'ortografia, bé pel significat.

APARADOR DE PARAULES

TALLER DE POESIA

En aquesta secció us proposem practicar l'art de recitar. No és gens fàcil, però és una bona manera de preparar-se per a reptes importants. Si seguïu les pautes i els consells que hi ha a continuació, us resultarà molt més assequible. A més, recitareu els poemes en grup, la qual cosa us permetrà superar la timidesa.

- En grups de quatre o de cinc, trieu un poema que us agrade. Pot ser un dels que hem treballat al llarg de la seqüència, del curs, en les lectures, o qualsevol altre. És important que tots els membres del grup estiguen a gust amb el poema que trieu. Us atreviu amb un poema trobadoresc?
- Trebal·leu el poema. Llegiu-lo moltes vegades, fins que tingueu clar el significat. Penseu quina és la intenció de l'autora o autor en cada paraula, en cada vers. No cal que el memoritzeu, però al final del procés és molt probable que ho hàgeu fet sense adonar-vos-en. Quan el reciteu (cada un una estrofa o tots a l'uníson), cal que el tingueu davant, perquè és possible que a causa dels nervis oblideu algun vers o us quedeu enganxats. El que importa és que el conegueu, per a saber quines parts poden resultar més complicades i quines estratègies podeu tindre en compte.
- Quan el tingueu ben interioritzat, llegiu-lo complet en veu alta, tantes vegades com ho necessiteu. Us heu de fixar en el ritme, l'entonació, les pauses... Feu totes les indicacions que cregueu convenients per a fer una bona recitació.
- Heu de transmetre els sentiments que expressa el poema. Si el vers és trist, tristesa; si és d'amor, passió; si és alegre, felicitat... Però no exagereu. Igual que en el teatre, una sobreactuació pot arruïnar el resultat. La veu ha de ser pausada i clara, no excessivament alta.
- Per a fer una bona recitació, heu de regular de manera adequada les pauses, que són les que marquen el ritme. Seguiu la puntuació del text, parant atenció a la llargada de cada signe: comes, punts i coma, punts, punts suspensius... Eviteu les pauses molt marcades al final de cada vers, perquè això resta naturalitat. Fixeu-vos especialment en els encavalcaments, perquè en eixe cas és segur que no haureu de fer pausa.
- Al final de cada vers, heu de mantindre el to. El més habitual és que decreska, i això és, precisament, el que heu d'evitar, perquè els finals de vers han de tindre un poc d'èmfasi.
- Quan hàgeu posat en pràctica tots aquests consells, reciteu el poema dins del grup. Els altres membres hauran de ser objectius i donar consells sobre els aspectes que es poden millorar. També hauran d'indicar-vos quines coses heu fet especialment bé.

Ara ja podeu fer el recital tota la classe en conjunt!

AUTOAVALUACIÓ

1 Agrupa per camps semàntics aquestes paraules:

ciclomotor roure ganivet pomera aigua tramvia suc pi refresc cervesa vi
magraner motocicleta forqueta bol llimera perol helicòpter bicicleta plat

2 Llig el text següent i encercla de blau les paraules del camp semàntic de l'art i, de roig, les del camp semàntic de la història.

Llig-ne un fragment.

El sud de França, molt a prop del Pirineu, amagava encara una sorpresa més impactant. El 1994 Jean-Marie Chauvet va descobrir la cova que porta el seu nom. La cova de Chauvet té unes pintures amb 30.000 anys d'antiguitat, amb un immens fris ple d'animals –lleons, rinoceronts, bisons, mamuts i un cérvol.

Les pintures de Lascaux ens il·lustren sobre la traça d'aquells artistes primitius, que amb mitjans limitats feren obres impressionants. Però també ens alligonen sobre una mena de química rudimentària i senzilla, que tenia com a objectiu obtenir colors per pintar damunt les parets. La datació de les pintures prehistòriques es pot fer de maneres diverses. La majoria de mètodes són indirectes: no es data la pintura, sinó el seu entorn. Es poden recollir objectes que s'associen amb el moment en què es devia pintar l'obra. Poden ser utensilis casolans, eines, objectes simbòlics o restes animals o humanes. Aquestes darreres, com que són orgàniques, poden datar-se pel mètode del carboni 14. I molts utensilis, si estan fets de matèria orgànica –com ara fusta– o en contenen restes –si han servit per cuinar, per exemple– també són susceptibles que se'ls aplique aquest mètode.

XAVIER DURAN. *L'artista en el laboratori*

Llegiu aquest article sobre l'obra.

3 Anota quatre paraules de la família lèxica d'aquests mots.

cuinar pintar

4 Substitueix els préstecs per paraules genuïnes del valencià.

- La nova app em deixa el mòbil sense bateria.
- L'ordinador de l'escola funciona amb software lliure.
- La pantalla de la teua tàblet és antireflectant.
- Hem de trobar espònsors per a la campanya.
- He escrit un nou post per a la revista digital.

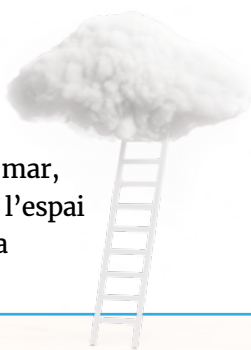
5 Troba els col·loquialismes i reescriu el text amb les formes correctes.

El xiquet volia vórer què passava al replà, aixina que agafà la caïra i se'n pujà de ginolls. Va arrimar l'ull al foraet i no n'hi havia res. Va posar l'aurella contra la porta i no s'ascoltava a dingú, però feia un moment algú havia tocat el timbre. Era molt astrany. I si aubria? Potser calia quidrar el germà major, que estava al minjaor, però amb el gènit que tenia, consevol s'acostava a d'ell...

6 Llig aquest poema d'Anna Montero i respon.

del cel, el núvol. de la paraula, els silencis.
de les aigües, el riu. de la mar, l'escuma.
dels carrers, la pluja.
de l'amor, el gest,
el núvol, el silenci,
la pluja, el riu.
de l'amor, la paraula i la mar,
el cel, l'aigua. de l'amor, l'espai
obert que a dintre s'arbra
i ens fa paraula.

- a) Quin és el tema del poema?
b) Fins a quin punt és necessari que un poema tinga mètrica regular i rima? Justifica-ho a partir del text.

7 Indica els recursos literaris emprats en el poema anterior.

Recursos ortogràfics	
Recursos fonètics	
Recursos sintàctics	
Recursos semàntics	

8 Marca vertader o fals.

	V	F
La poesia trobadoresca s'escrivia en occità.		
Tots els trobadors eren homes.		
Els poemes trobadorescos sobre l'amor s'anomenen sirventesos.		
El senyal és el nom en clau amb què el trobador o la trobadora s'adreça a l'amant.		

9 Confirma o desmenteix l'afirmació següent: «Les quatre grans cròniques van ser redactades per quatre reis de la Corona d'Aragó durant el segle xv».

10 Indica a quines obres de Ramon Llull fan referència aquestes descripcions.

Llibre en què es critica la lluita pel poder en la societat a través dels animals.	
Poema en què Llull confessa el que ell considera que són pecats i fracassos.	
Llibre didàctic sobre les virtuts que ha de tindre un cavaller cristià.	
Novella sobre la vida d'un personatge que decideix dedicar la seua vida a Déu.	

VALENCIÀ ACTIU

GUIA DE
RECURSOS
DIDÀCTICS

Llengua i literatura

3r d'ESO

bromera

A. INTRODUCCIÓ

Aquesta primera seqüència didàctica dona inici al llibre *Valencià actiu 3*, un material didàctic que planteja un enfocament diferent pel que fa a la presentació dels continguts i sabers bàsics. Així com altres dissenys més tradicionals proposen unitats dividides en unes mateixes seccions (expressió escrita, expressió oral, ortografia, gramàtica, literatura, etc.), la distribució d'aquest material facilita l'elaboració i el desplegament de la programació, ja que cada seqüència didàctica treballa de manera específica uns blocs del currículum. En el projecte que iniciem es presenten els materials en tres tipus diferenciats de seqüències d'aprenentatge.

La primera porta el títol «Musiquem?» i s'estructura al voltant de la música, per mitjà de diferents temes que s'hi relacionen. Aquesta seqüència didàctica comença amb una situació o un punt de partida pròxim i familiar a la realitat de l'alumnat; en aquest cas, la pirateria musical. Per a fer-ho, se centra en la comprensió i el comentari de textos de tipologia diversa. En concret, ara s'aprofundeix en el comentari de textos argumentatius, expositius i narratius, possiblement les tres tipologies amb què més familiaritzat està l'estudiantat. A diferència del plantejament que trobem en els llibres de 1r i 2n, en què el treball dels textos es basava sobretot en la comprensió, en el 3r curs l'objectiu és que l'alumnat aprenga a fer un comentari crític; per això, el treball de cada text se centra a analitzar diversos aspectes lingüístics, estructurals, temàtics, etc., per tal que tinga eines d'interpretació dels textos.

L'esquema de treball que se segueix al llarg de tota la seqüència didàctica per a treballar-los parteix de la comprensió literal (allò que es diu explícitament en la lectura), la interpretativa (relacionada amb el coneixement que posseïm del món, en relació amb el text), la reorganització (resum o síntesi) i la comprensió crítica (formació de judici propi respecte al text). A més, es treballa el vocabulari en la comprensió, en els dictats i en l'elaboració de textos. En relació amb el comentari de text, es presenten les tres propietats textuais, tot i que en aquesta seqüència didàctica es descriu específicament la coherència, la propietat que ha de tindre qualsevol text perquè el missatge que transmet siga entenedor, clar i precís. Pel que fa al treball de l'expressió oral, que en els cursos anteriors era més informal i espontània, ara se centra en el discurs oral no espontani, perquè la producció oral de textos formals és imprescindible per a la vida acadèmica i laboral.

Per acabar, pel que fa a l'autoavaluació, es proposa un reportatge sobre la invisibilitat de les veus femenines en els escenaris valencians i una sèrie de preguntes que ajudaran l'alumnat a poder redactar un text expositivoargumentatiu, tal com es demana. A diferència de les pràctiques anteriors, en què han treballat de manera coordinada amb altres companyes i companys, ara s'hauran d'enfrontar individualment al comentari de text, però tindran a l'abast tot el material utilitzat: comentaris anteriors, esquemes, apunts, diccionaris, etc. En l'Annex d'aquesta guia hi ha una rúbrica d'exposició oral i una altra de comentari de text que la persona docent pot usar per a avaluar l'alumnat.

B. TEMES TRANSVERSALS

Tant el títol d'aquesta primera seqüència didàctica, «Musiquem?», com el fil conductor ens permeten, d'una banda, acostar-nos al món de la música i de la cultura i, de l'altra, a l'àmbit de la creació musical femenina, tan invisibilitzada al llarg de la història. Aquest art tan pròxim ens permet accedir a un dels àmbits culturals més importants i enriquidors, ja que ens ofereix la possibilitat de viatjar a altres èpoques i llocs, i de conèixer altres realitats (a través de les lletres de les cançons). També té nombrosos beneficis per a la salut: ens ajuda a combatre la soledat, ens diverteix, ens fa pensar, ens fa moure el cos i desemboirar la ment.

C. CONEIXEMENTS PREVIS

En aquest últim curs del 1r cicle de l'ESO es continua aprofundint en coneixements i habilitats que l'alumnat ja coneix dels dos primers, com les característiques més importants de cada tipologia textual, l'estructura corresponent, la capacitat de síntesi o la comprensió i la creació de textos. No obstant això, comprovarem els coneixements previs de l'alumnat a partir de les preguntes específiques que considerem adients: «Coneixeu la diferència entre discurs oral espontani i discurs oral no espontani?», «Sabeu en quins àmbits s'utilitza el discurs oral espontani?», «On podem trobar textos expositius, argumentatius i narratius?».

D. TEMPORALITZACIÓ RECOMANADA

	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
1a setmana				
2a setmana				
3a setmana				
4a setmana				

E. RECURSOS I MATERIALS

- Versió digital del llibre (www.blinklearning.com).
- Recursos sonors i audiovisuals.
- Activitats digitals (ISpring, Genially i Kahoot).
- Quadern de llengua, que es ven per separat.
- Fitxes d'atenció a la diversitat (profes.bromera.com).
- Rúbriques d'avaluació competencial (profes.bromera.com).

F. ITINERARI DE LECTURA

L'obra *Estic insuportable, i què?*, de Vicent Sanhermelando, ens permet completar els temes tractats en les primeres seqüències didàctiques del llibre, per exemple, ací es reflexiona sobre la privacitat en les xarxes. Per a completar les unitats posteriors, podem proposar la lectura d'*El triangle rosa*, de Silvestre Vilaplana, i *El diari d'Anna Frank*, l'adaptació teatral de Frances Goodrich i Albert Hackett.

G. CONCRECIÓ CURRICULAR

- Podeu descarregar la taula de programació de la seqüència didàctica en format editable accedint a la versió digital de la guia (www.blinklearning.com) o des de l'Espai del professorat del web de Bromera (profes.bromera.com).

Sabers bàsics

- Anàlisi dels components del fet comunicatiu.
- Detecció, anàlisi i ús dels gèneres discursius de l'àmbit personal, educatiu i social.
- Comprensió lectora.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Ciutadana.

QUÈ TREBALLAEM?

- La producció de textos orals no espontanis
- La comprensió i el comentari de textos expositius, argumentatius i narratius
- La coherència textual
- La preparació i la correcció de dictats

Suggeriments didàctics

En l'apartat amb què s'inicia la seqüència, «Microconferències», es proposa elaborar una exposició oral de tipus acadèmic, amb la intenció que l'alumnat entenga que un text oral no és sempre un text espontani ni informal i que, al mateix temps, incorpore l'oralitat com una part fonamental de l'aprenentatge lingüístic.

Per a anar situant l'alumnat en aquest nou apartat, que d'entrada pot resultar complex, es demana que identifiquen el grau de formalitat o informalitat de diferents textos. En cas que hi haja discrepàncies, podem comentar entre tots i totes les respostes. Aquesta activitat permetrà, doncs, que siguin conscients que un text escrit no sempre és formal, ni un text oral sempre és informal. Això donarà peu a visualitzar, per mitjà d'un esquema senzill i clar, quines són les característiques del discurs oral no espontani. Els animarem a posar-ne exemples i en proposarem nosaltres també.

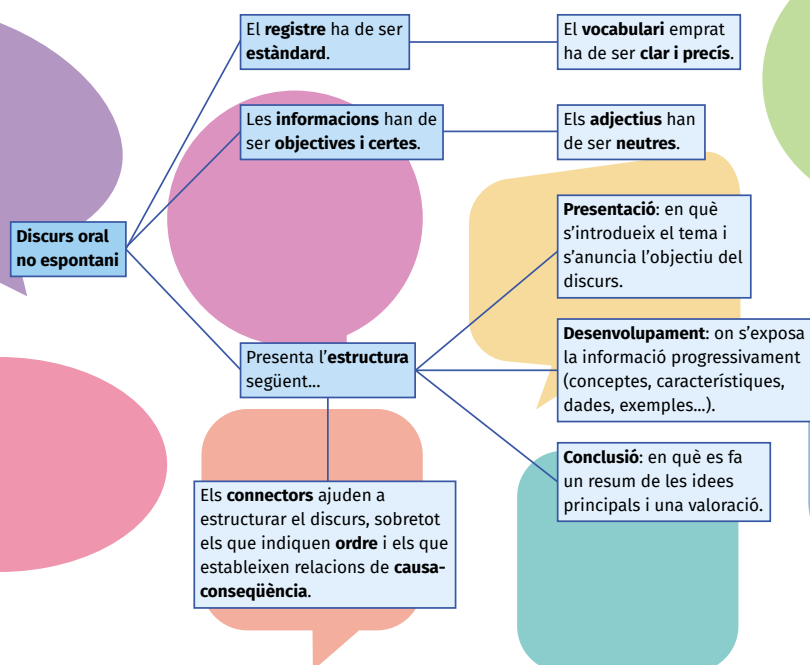
Si has treballat prèviament amb els llibres de *Valencià actiu*, sabràs que una de les seues parets mestres és l'expressió oral, perquè una llengua que es parla és una llengua viva. En el llibre de 3r d'ESO posarem l'accent en el discurs oral no espontani, imprescindible per a la vida acadèmica i laboral, perquè l'aula és, probablement, l'únic espai on tindràs l'oportunitat de practicar-lo. No obstant això, és important que uses el valencià en tots els àmbits i registres, de manera que fora de classe, «trau la llengua»!

Tradicionalment, s'ha donat més importància a la llengua escrita que a l'oral, per això en molts manuals s'insisteix tant en la lectura i en l'escriptura, mentre que es deixen de banda dues habilitats lingüístiques fonamentals: parlar i escoltar. Això naix d'un prejudici: associar la llengua oral amb els textos informals i la llengua escrita amb els formals. Però és això cert?

1 Marca si aquests textos són formals o informals.

Textos escrits	Formal	Informal	Textos orals	Formal	Informal
Conversa de WhatsApp			Exposició d'un treball		
Nota a la nevera			Classe magistral		
Fòrum d'internet			Conferència		
Targeta de felicitació			Discurs oficial		

Com heu vist, ni els textos escrits són sempre formals ni els textos orals són sempre informals. Hi ha moltes situacions, especialment de l'àmbit acadèmic i laboral, en què cal una competència alta en comunicació oral, per això treballarem a les classes de Valencià el discurs oral no espontani, que té les característiques següents:

Aprentatge cooperatiu

Aquesta primera activitat es pot fer amb la tècnica de les parelles comparteixen o, si s'estima convenient, amb la d'1-2-4.

Solucions de la pàgina 17

1. Textos escrits: Conversa de WhatsApp: informal; Nota a la nevera: informal; Fòrum d'internet: informal; Targeta de felicitació: informal. Textos orals: Exposició d'un treball: formal; Classe magistral: formal; Conferència: formal; Discurs oficial: formal.

Sabers bàsics

- Anàlisi dels components del fet comunicatiu.
- Detecció, anàlisi i ús dels gèneres discursius de l'àmbit personal, educatiu i social.
- Comprensió lectora.
- Interacció oral de caràcter formal.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.

Parlar en veu alta sobre un tema específic no és senzill, per això fareu dos tipus de pràctiques que aplanaran el terreny:

- Vídeo.** Haureu d'enregistrar els vostres discursos en vídeo. Treballareu **individualment i sense públic**. Gràcies a això, podreu vèncer la timidesa i podreu revisar les exposicions posteriorment.
- Directe.** Haureu de fer els discursos en directe. Treballareu **per parelles i amb públic**. La situació serà més real, però la vostra responsabilitat quedarà reduïda al 50%.

■ **Relaciona cada oració amb una de les explicacions i obtindràs un resum dels consells que cal seguir per a fer un bon discurs oral.**

Vols més consells?

Hem de mirar, alternativament, totes les persones del públic. El contacte visual atrau l'atenció de qui ens escolta. Si parlem davant d'una càmera, és important mirar-la.

Una veu massa baixa transmet avorriment, i una veu massa alta, agressivitat. Hem de trobar l'equilibri, controlant el volum de la veu segons la intenció comunicativa. Recordeu els diversos tipus d'oracions: enunciatives, exclamatives, interrogatives, etc.

Una postura rígida transmet desinterès, i un excés de moviment transmet nerviosisme o inseguretat. La nostra postura i els nostres moviments han d'acompanyar i reforçar allò que diem d'una manera natural, sense escarafalls. Si fem el discurs en un espai obert, podem desplaçar-nos-hi tranquil·lament. Si ens gravem en vídeo i estem asseguts, convé no moure les cames excessivament.

Cal pronunciar bé cada paraula i respectar els signes de puntuació. No hem de tapar-nos la boca ni tampoc parlar d'esquena al públic.

Hem de controlar la velocitat amb què ens expressem, seguint un ritme relaxat però fluid. Com a recurs per a captar l'atenció, podem accelerar o alentir el ritme en alguns punts concrets: enumeracions, citacions literals, paraules tècniques o neologismes, etc.

Regula el ritme.

Modula la veu.

Controla la mirada.

Para atenció al llenguatge no verbal.

Vigila la dicció.

18

Suggeriments didàctics

Amb l'activitat 2 interioritzaran alguns consells clau per a fer un bon discurs oral i insistirem en la importància que els tinguen presents, especialment amb vista a la tercera activitat, en què han de fer la primera pràctica.

Cada trimestre es penjarà una taula en un lloc visible de l'aula amb la data que li correspon a cada u fer l'exposició oral perquè la pugui preparar amb temps. Cada sessió, la portaran a terme uns alumnes en funció del nombre total del grup, dels minuts que haja de durar cada intervenció i de la quantitat de sessions de València al llarg del trimestre.

3 Després d'aquesta introducció, ha arribat el moment de fer la primera pràctica del curs.

Els darrers anys, a causa de la pirateria, que reduïa molt la venda de discos, molts grups de música s'han vist obligats a oferir les seues cançons mitjançant descàrrega gratuïta o a través de subscripcions en plataformes com Spotify o YouTube. Penses que valorem prou la faena dels músics? S'ha de pagar la creativitat artística?

Escolta grups valencians a Spotify.

Enregistra la teua xarrada en vídeo, que haurà de tindre una extensió de dos minuts.

Com que és la primera pràctica del curs, t'indiquem els passos que has de seguir.

1. **Informa't** sobre el tema que has de tractar. És possible que al final del discurs el públic faça preguntes o demane aclariments.
2. **Selecciona** les fonts més fiables i descarta les dades no contrastades.
3. **Planifica** el teu discurs, tenint en compte el temps de què disposes i l'objectiu: exposar una informació i convèncer d'unes idees.
4. **Ordena** el discurs d'una manera lògica. Presenta el tema, exposa les dades rellevants i acaba amb una conclusió o valoració.
5. **Adequa** el llenguatge i el registre lingüístic al públic destinatari.
6. **Acompaña** el discurs amb algun tipus de suport visual, com ara la projecció d'imatges o esquemes.
7. **Elabora** un guió amb els punts que vols tractar. Però recorda que només és per a consultar. El discurs no ha de ser llegit.
8. **Assaja** abans d'enregistrar el video definitiu, i comprova que no sobra ni falta temps.
9. **Corregeix** allò que no funciona (les idees poc clares, les dades massa rebuscades, les imatges o els esquemes de suport) i assaja de nou incorporant les modificacions.
10. **Enregistra** el video definitiu i mostra'l a persones en qui confies perquè en facen una valoració objectiva.

Por de parlar en públic?

Aprentatge cooperatiu

Combinant l'enregistrament individual de l'exposició amb el discurs en directe per parelles afavorim l'aprenentatge cooperatiu i, ahora, evitem un possible bloqueig causat per la timidesa; en el primer cas, perquè el públic no hi està present, i en el segon, perquè, encara que hi estiga present, l'exposició es fa colze a colze amb una altra persona.

Solucions de les pàgines 18 i 19

2. Regula el ritme: Hem de controlar la velocitat amb què ens expressem, seguint un ritme relaxat... / Modula la veu: Una veu massa baixa transmet avorriment, i una veu massa alta... / Controla la mirada: Hem de mirar, alternativament, totes les persones del públic... / Para atenció al llenguatge no verbal: Una postura rígida transmet desinterés, i un excés de moviment transmet nerviosisme o inseguretat. La nostra postura... / Vigila la dicció: Cal pronunciar bé cada paraula i respectar els signes de puntuació. No hem de tapar-nos...
3. Resposta oberta. Convé que expliquem bé l'activitat a l'alumnat i comentem els passos que s'han de seguir per a fer-la.

Sabers bàsics

- Anàlisi dels components del fet comunicatiu.
- Detecció, anàlisi i ús dels gèneres discursius de l'àmbit personal, educatiu i social.
- Comprensió oral.
- Comprensió lectora.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.

A partir d'ací, trobareu tres textos de tipologia diversa amb els quals practicareu la **comprensió** i el **comentari de text**. L'activitat de comentar un text combina la lectura (o l'escolta) i l'escriptura. Primer cal llegir (o escoltar) el text i extraure'n les idees bàsiques. A continuació, cal redactar un text propi a partir de l'anterior que n'explique el contingut i les característiques. Això últim, ho fareu individualment en l'avaluació, per a la qual podreu consultar el diccionari i tot el material que considereu necessari (les activitats de la seqüència d'aprenentatge, esquemes, resums...).

En aquesta primera seqüència treballem la **coherència**, que és la propietat que ha de tindre qualsevol text perquè el missatge que transmet siga entenedor, clar i precís. Perquè això siga possible, el text ha de desenvolupar un **tema** a partir d'una sèrie d'idees enllaçades d'una manera lògica. A més, les idees s'han d'organitzar seguint una **estructura**, que ve determinada pel **tipus de text** i el **gènere** a què pertany.

Suggeriments didàctics

Ací es presenten les diferents propietats textuais a través d'un mapa conceptual, ja que els organitzadors gràfics en faciliten l'aprenentatge.

El primer text de la seqüència d'aprenentatge és una entrevista en què es planteja el debat sobre el dret d'autoria de les creacions o de l'accés lliure a la cultura.

Què és el *copyright*? Quins productes solen tindre *copyright*? Per a què serveix? Comenteu-ho entre tota la classe, perquè en el text següent parlarem del *copyleft*, i són dos conceptes molt relacionats.

4. Feu la lectura compartida d'aquesta entrevista. Cada membre llig un fragment numerat i la parella de costat resumeix el que ha llegit la companya o el company. La resta del grup s'assegura que la lectura i el resum són correctes i aporta suggeriments o millores.

TEXT 1

1 Enric Enrich exerceix com a advocat des de 1980. Està especialitzat en dret mercantil, dret internacional i dret de la propietat intel·lectual i de la imatge, matèries sobre les quals imparteix classes i escriu. És autor de diverses publicacions i ponent en diferents cursos de postgrau.

Quin creus que és el futur del *copyleft*?

2 El *copyleft* és la postura contrària als drets d'autor, és a dir, la postura que demana l'accés lliure a la cultura. El *copyleft* està molt bé socialment, però això perjudica els autors i les autores, que són els titulars que han de controlar la seua obra. El que veig jo, de cara al futur, és una forma més oberta del *copyright*, és a dir, una forma per la qual els autors o titulars de drets donen llicències obertes, del tipus *Creative Commons*, perquè la gent pugui usar les seues obres sense problemes.

Què opines sobre la pirateria de la música i la generalització que hi ha al voltant?

3 Jo pense que la pirateria, per sort, és un concepte que està en extinció, perquè cada vegada hi ha més música accessible gràcies a diferents serveis gratuïts del tipus Spotify, entre altres, i la gent té menys tendència a acumular discos o gravacions, com es feia abans. Ara la gent vol accés a la música i no pirateja tant, en el sentit que no acumula biblioteques de discos.

Hi ha molts casos de descuits o de cançons robades?

4 Molts. Descuits i cançons robades són dos temes diferents. El descuit és una persona que de bona fe es descuida d'adquirir uns drets, o es pensa que una peça està en domini públic, o es pensa que no fa res greu, etc. Robar és amb coneixement de causa, ja és més amb mala fe. Hi ha casos de les dues coses. Hi ha gent innocent que es pensa que una peça que està a internet és de tots, i hi ha gent que actua amb mala fe i amb ànim d'obtenir diners, ja que utilitza les creacions d'altres persones sense permís.

Quin és el cas més sonat relacionat amb la música que t'has trobat?

5 Un cas d'un *cover*, en el qual un productor va fer un *remix* d'una cançó tradicional flamenca, que era «La Macarena». La cançó es va convertir en un *hit* mundial gràcies a la interpretació als Jocs Olímpics d'Atlanta, 1996. El productor va cobrar uns 300 €, per exemple, i va voler exercir uns drets per a poder cobrar en relació amb els ingressos o el volum d'explotació que havia generat la cançó.

Quin consell donaries als estudiants de música?

6 La meua recomanació és la de no limitar-se a saber només de música, ja que no se'n té prou per a anar per la vida o per a exercir una carrera professional. Necessiten saber de màrqueting, tecnologia, publicitat, entre una gran sèrie de grans coses. Per exemple, drets de propietat intel·lectual, els drets que tenen sobre les seues interpretacions i composicions. Amb tots aquests coneixements podran anar més segurs per la vida professional.

Font: L'Esmudigital (adaptació)

21

Aprentatge cooperatiu

En l'activitat 4 es demana fer una lectura compartida de l'entrevista, tècnica que permet treballar la comprensió alhora que fomenta la participació, la interacció entre els companys i les companyes i la responsabilitat individual. El nombre d'integrants del grup variarà segons el nombre d'alumnes.

TIL i TILC

Per a comprendre el text, cal tindre presents determinats conceptes de l'àmbit de la tecnologia i de les ciències socials. El TIL ens permet reflexionar sobre la interferència lingüística a diversos nivells. A més de detectar les paraules en anglès del text, es pot comentar per què hi ha tants termes del món de les tecnologies de la informació que provenen d'aquesta llengua.

Solucions de la pàgina 21

4. Resposta oberta. Convé que col·laborem amb l'alumnat i supervisem que tots els membres cooperen de manera adequada, i que els resums que fan són correctes.

Sabers bàsics

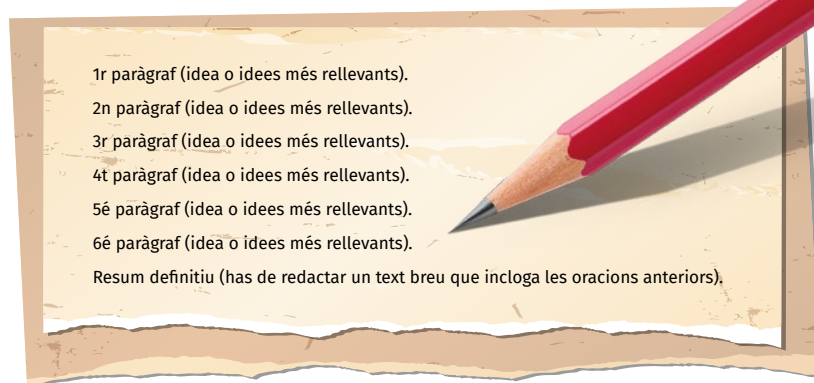
- Anàlisi dels components del fet comunicatiu.
- Detecció, anàlisi i ús dels gèneres discursius de l'àmbit personal, educatiu i social.
- Comprensió oral.
- Comprensió lectora
- Expressió escrita.
- Interacció oral de caràcter informal.
- Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical.
- Ús dels signes bàsics de puntuació.
- Observació i comparació de les diferències rellevants i interseccions entre llengua oral i llengua escrita.
- Lectura d'obres rellevants de la literatura juvenil contemporània.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Plurilingüe.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.

Comprenc el text

- 5 Fes un resum del fragment. Per a fer-lo, hauràs de llegir el text per segona vegada i seguir aquests passos:

- 6 Quin és el tema del text? A partir del resum que has fet, explica en una sola frase de què parla el text.

L'estructura

- 7 Quina és la disposició gràfica del text? És a dir, com el dividiries en parts?
 8 Com es diferencien les intervencions de la persona que entrevista i les de la persona entrevistada?

Cada tipus de text té una **estructura externa**: un poema es divideix en estrofes i sovint té un títol; una novel·la es divideix en capítols; un conte es divideix en paràgrafs; una notícia té un titular, una entradeta, el cos, un peu de foto...

- 9 Com es disposen les idees en el text? És a dir, quina és l'estructura interna? Respon individualment i contrasta-ho després amb la parella del costat.

Cada tipus de text té una **estructura interna**: un text narratiu té una presentació, un nucli i un desenllaç; un text expositiu i argumentatiu té una introducció, un desenvolupament i una conclusió; una notícia presenta la informació més rellevant al principi i els detalls a continuació...

- 10 A partir del que has vist, justifica per què el text 1 és una entrevista.

Solucions de les pàgines 22 i 23

5. a) Resposta oberta. 1r: Enric Enrich és advocat, professor i escriptor, especialitzat en dret mercantil, d'imatge i de la propietat intel·lectual. / 2n: El *copyleft* perjudica els autors, ja que permet l'accés lliure a les seues obres / 3r: La pirateria està en extinció gràcies a serveis com Spotify ja que la gent no vol prendre riscos, sinó tindre accés a la música. / 4t: La diferència entre descuidar-se i robar és que en el primer cas qui ho fa es pensa que l'obra és de domini públic, mentre que robar és usar conscientment i amb mala fe l'obra d'altres sense permís per a obtenir diners. / 5é: El cas més sonat per a Enrich va ser un *remix* de «La Macarena» que es va convertir en un *hit* mundial gràcies als Jocs Olímpics d'Atlanta. El productor de la versió va voler cobrar en relació a l'explotació dels drets generats per la cançó. / 6é: Enrich recomana no saber sols de música, sinó també d'altres aspectes com màrqueting, tecnologia, publicitat o dret, per a poder anar més segurs en la vida professional.
6. Resposta semioberta. Resposta model: Els drets d'autoria en la música actual.
7. El text està format per 6 paràgrafs que corresponen a la presentació i les cinc preguntes i respostes. Aquests paràgrafs es poden organitzar en tres parts: el primer introdueix l'entrevistat amb una presentació breu. Els quatre paràgrafs següents són l'entrevista pròpiament dita. L'últim paràgraf correspon a una pregunta que introdueix un consell de l'entrevistat que serveix com a conclusió.

Les paraules

- 11** Busca en el text i anota...
- Cinc préstecs de l'anglès.
 - Tres noms propis.
 - Quatre paraules del món de la tecnologia.
- 12** Quin és el significat de les paraules *titulars* i *biblioteques* marcades en el text en el context de la lectura?
- 13** Quins altres significats podrien tindre?

Llegir per a parlar

- 14** Traceu una línia imaginària a l'aula i debateu sobre què ha de prevaldre: el dret d'autoria o l'accés lliure a la cultura.
- El grup de la dreta defensarà que sense dret d'autoria la cultura no és possible, i el grup de l'esquerra, que la cultura és universal i, per tant, ha de ser gratuïta.
 - Preneu notes del que direu.
 - Tot el món ha de participar i fer, almenys, una aportació.
 - En acabant, invertiu els papers i defeneu l'opinió contrària. No és fàcil defensar una opinió que no compartim, però hem d'aprendre a posar-nos en la pell dels altres.

Llegir per a escriure

- 15** Tria una de les opcions anteriors i redacta, en unes 10-12 línies, una entrada per al teu blog personal.

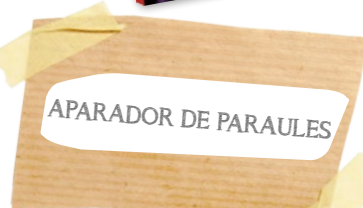
FEM UN DICTAT

En l'assignatura de valencià fem dictats, però també en la resta d'assignatures. Quan prenem apunts, ens concentrem per a entendre allò que escoltem, la qual cosa millora la nostra atenció. A més a més, com que volem que allò que escrivim siga llegible, treballem l'ortografia i la cal·ligrafia. Per a preparar un bon dictat, cal seguir aquests passos:

- Llegir/escoltar el text i entendre'n el contingut i el tema.
- Fer una segona lectura/audició i fixar-se en les paraules o expressions desconegudes.
- Destacar amb retolador o amb colors les dificultats ortogràfiques i visualitzar-les mentalment.
- Reflexionar sobre eixes dificultats i tractar d'entendre quines regles ortogràfiques s'hi apliquen.

- 16** Escriu el dictat d'un fragment de *La violinista de París*, de Joan Pla.
- 17** Compara el teu dictat amb el text original del Rebot i completa.
- Paraules que he escrit malament perquè no les coneixia: ...
 - Paraules que he escrit malament perquè no les recordava: ...
- 18** Tria tres paraules amb alguna dificultat ortogràfica i justifica'n l'escriptura.
- 19** Anota les paraules que et semblen més complicades, bé per l'ortografia, bé pel significat.

23

Aprentatge cooperatiu

- En l'activitat 9 s'aplica l'estructura 1-2 i en l'activitat 14 es requereix la participació de tot el grup, ja que han d'organitzar un debat en què, dividits en dos blocs, defenguen la postura corresponent: els drets d'autoria o l'accés lliure a la cultura.
- Podem enriquir l'activitat 17 fent que els alumnes i les alumnes comparen el dictat, primerament, en parelles i, després, amb el text original.

Transcripció del dictat

El pis havia costat als pares un gran sacrifici econòmic. Havia sigut la il·lusió de la seua vida després que havíem viscut llogats durant anys en una caseta del Raval. Quan vaig comunicar a la mare la ferma decisió de no anar a viure a cal's avis, es va desfer en una mar de llàgrimes, que ningú no entenia com li'n quedaven, ja que feia mesos que no parava de plorar en no veure cap eixida raonable a una situació tan dramàtica, i no vull pensar en els dies de trasllat, que cada cosa que agafava, una foto, un joguet, l'aixovar, la vaixela..., es desfeia en un plor.

- 8.** Les intervencions de la persona que entrevista apareixen en negreta i les de l'entrevistada, en redona.
- 9.** L'estructura interna de l'entrevista està formada per una presentació de de l'entrevistat i pel cos, disposat en cinc paràgrafs, cada un dels quals està format per la pregunta de l'entrevistador i la resposta de l'entrevistat.
- 10.** El text 1 és una entrevista perquè presenta una estructura externa dividida en paràgrafs de preguntes i respostes, i una estructura interna formada per la presentació de la persona entrevistada i pel cos, format per les preguntes i les respostes. A més, s'hi diferencien de manera tipogràfica les preguntes de les respostes.
- 11.** *Copyleft, copyright, cover, remix, hit.* / Enric Enrich, Creative Commons, Spotify. / Internet, piratejada, *copyright*, Spotify.
- 12.** Propietaris. / Col·leccions de discos.
- 13.** **Titular:** 1. Que exerceix un càrrec o una professió amb títol o nomenament oficials. 2. En periodisme, expressió resumida del contingut més important d'una notícia, que es col·loca en lloc destacat i en un cos de lletra més gran. / **Biblioteca:** 1. Lloc on es conserva una col·lecció organitzada de llibres i altres materials gràfics per a poder ser consultats o estudiats pels usuaris. 2. Edifici, local o moble destinat a guardar llibres.
- 14.** Resposta oberta.
- 15.** Resposta oberta.
- 16.** Les activitats referides al dictat són també de resposta oberta.

Sabers bàsics

- Comprensió oral.
- Comprensió lectora.
- Anàlisi dels components del fet comunicatiu.
- Detecció, anàlisi i ús dels gèneres discursius de l'àmbit personal, educatiu i social.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.

La música és una part important de la cultura valenciana. Tot el món coneix algú que està estudiant al conservatori o que toca a la banda de música del poble, en una xaranga, en una colla de dolçainers, en un grup de batucades... En qualsevol acte festiu la música té una presència important: les Falles, els Moros i Cristians, el Misteri d'Elx, les muixerangues... No és un fenomen recent, sinó que ve de lluny, i tant es conrea la música popular com la música culta.

Escolta amb atenció aquest fragment de *Dones valencianes que han fet història*, de Maria Viu i Sandra Capsir. Després hauràs de respondre les preguntes.

TEXT 2

Booktrailer de *Dones valencianes que han fet història*.

Matilde Salvador i Segarra La compositora total

Ja hem dit que la nostra és la terra de la música? Segur que és per això que hi trobem un bon grapat de dones dedicades a cultivar-la, algunes amb gran èxit i reconeixement; d'altres, més silenciades. Hi ha alguns àmbits de la música on és més habitual la presència de les dones, per exemple, entre les cantants. Però n'hi ha d'altres, com el de la composició, on és menys habitual trobar noms femenins.

La nostra protagonista és Matilde Salvador, una compositora, pintora i musicòloga valenciana que va tindre una gran influència en la música i la cultura del nostre territori. Fou una dona excepcional, amb una creativitat extraordinària per a compondre, i que va aconseguir molts èxits i reconeixements pel seu treball. Saps que va deixar més de tres-centes composicions entre cançons i repertori per a piano, violí, cors i òperes?

Matilde va estrenar la seua primera composició escènica, concretament, d'òpera, l'any 1943, a Castelló de la Plana. En aquell moment no s'admetia cap text que no fora en castellà, però *La filla del Rei Barbut* va aconseguir superar la censura i estrenar-se al Teatre Principal. I aquesta no fou l'única fita aconseguida per Matilde, ja que quasi trenta anys després va estrenar una altra òpera, *Vinatea*, al Gran Teatre del Liceu de Barcelona. De moment, la primera i única dona que ha aconseguit estrenar una òpera en el Liceu!

Matilde, que a més de música era pintora, es va dedicar completament a les seues passions. Des que va estrenar la primera composició, amb només tretze anys, no abandonà mai la música ni la pintura, i ha deixat una empremta inesborrable en la història de la cultura valenciana. En una entrevista, Matilde reconeixia que hi havia dues condicions que havien marcat profundament la seua obra musical i pictòrica: ser dona i haver nascut a Castelló de la Plana.

Booktrailer de *Més dones valencianes que han fet història*.

Suggeriments didàctics

El text 2 manté la temàtica de la música a partir de l'aproximació a la vida de Matilde Salvador, compositora excepcional de Castelló de la Plana. En aquest cas, el treball del comentari està enfocat d'una manera una mica diferent, ja que el text està locutat (poden fer-ne la lectura i l'audició alhora o per separat) i les preguntes de comprensió de la pàgina següent són del tipus test.

Comprenc el text

Escolteu «La marxa del rei Barbut», de Matilde Salvador.

21 Marca la correcta.

- a) De quantes persones es parla en el text?
☐ Una. ☐ Dues. ☐ Tres.
- b) On va nàixer Matilde Salvador?
☐ A Castelló de Rugat. ☐ A Barcelona. ☐ A Castelló de la Plana.
- c) Quantes peces va compondre?
☐ Més de tres-centes. ☐ Més de tres mil. ☐ Més de tres milions.
- d) En quines arts va destacar Matilde Salvador?
☐ En música i en escultura. ☐ En música i literatura. ☐ En música i pintura.
- e) La filla del Rei Barbut és una composició...
☐ poètica. ☐ teatral. ☐ operística.
- f) La filla del Rei Barbut estava escrita en...
☐ castellà. ☐ valencià. ☐ francès.
- g) Quantes compositores han estrenat una òpera en el Liceu de Barcelona?
☐ Una. ☐ Dues. ☐ Quatre.
- h) Quan va estrenar Matilde Salvador la seua primera composició?
☐ Als tretze anys. ☐ Als setze anys. ☐ Als quinze anys.

22 Busca informació en internet o en altres fonts i marca quina d'aquestes persones és Matilde Salvador.

Consells per a buscar en internet.

23 Llig el resum següent i comenta amb la teua companya o company si és un bon resum. Anoteu les conclusions.

En alguns àmbits de la música és poc freqüent trobar dones, com ara el de la composició. Matilde Salvador, compositora, musicòloga i pintora, és una excepció, amb més de tres-centes composicions. Com a fites més destacades hi ha l'estrena en valencià a Castelló de la Plana de l'òpera *La filla del Rei Barbut* el 1943, i trenta anys després, l'estrena al Liceu de Barcelona de l'òpera *Vinatea*. Matilde Salvador forma part de l'imaginari col·lectiu valencià, i com destacava en una entrevista, tant el gènere com el lloc de naixença van determinar la seua obra pictòrica i musical.

24 Indica el tema del text amb una sola frase.

25

Aprentatge cooperatiu

L'activitat 21 es pot fer amb la tècnica de pissarretes amunt. L'apartat «Ecoltar per a parlar» es pot dur a terme com un debat en què participe tota la classe, respectant les opinions i els torns de paraula, o amb la tècnica del full giratori.

Solucions de la pàgina 25

21. a) Una. / b) A Castelló de la Plana. / c) Més de tres-centes. / d) En música i pintura. / e) Operística. / f) Valencià. / g) Una. / h) Als tretze anys.
22. La segona imatge.
23. Resposta semioberta. Resposta model: El resum és correcte perquè sintetitza al màxim la informació i aporta les idees principals del text de manera ordenada.
24. Resposta semioberta. Resposta model: La vida i l'obra de Matilde Salvador i Segarra.

Sabers bàsics

- Anàlisi dels components del fet comunicatiu.
- Detecció, anàlisi i ús dels gèneres discursius de l'àmbit personal, educatiu i social.
- Comprensió lectora.
- Expressió escrita.
- Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical.
- Ús dels signes bàsics de puntuació.
- Observació i comparació de les diferències rellevants i interseccions entre llengua oral i llengua escrita.
- Lectura d'obres rellevants de la literatura juvenil contemporània.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.

L'estructura

25 Rellegiu el text i marqueu quina estructura s'hi adequa més.

☐ A)

- Introducció del tema.
- Desenvolupament, en què s'exposen algunes idees i s'aporten dades.
- Conclusió, a la qual s'arriba després d'haver exposat les dades.

☐ B)

- Presentació dels personatges.
- Nuc, en què es desencadena l'acció amb l'aparició d'algun conflicte.
- Desenllaç, en què s'arriba a la resolució del conflicte i coneixem la situació final dels personatges.

Escotar per a parlar

26 A partir de la tria anterior, comenteu les característiques dels textos expositius i, concretament, les biografies. Anoteu les idees més importants que vagen eixint.

Escotar per a escriure

27 Converteix la biografia de Matilde Salvador en una autobiografia. Per a fer-ho, t'hauràs de posar en la seua pell i redactar el text en primera persona.

© Naranjidad

Descobreix la biografia de Matilde Salvador.

FEM UN DICTAT

28 Escriu el dictat d'un fragment de *La primera onada*, de Mariló Álvarez.

Marta Meneu-Borja ens parla de *La primera onada*.

29 Compara el teu dictat amb el text original del Rebot i completa la graella.

Paraules que he escrit malament perquè no les coneixia.	Paraules que he escrit malament perquè no les recordava.

30 Tria tres paraules amb alguna dificultat ortogràfica i justifica'n l'escriptura.

31 Anota les paraules que et semblen més complicades. Bé per l'ortografia, bé pel significat.

APARADOR DE PARAULES

32 Inventa un dictat que continga les paraules anteriors.

Solucions de la pàgina 26

25. A.

26. Els textos expositius estan destinats a fer comprendre o donar a conèixer una informació, a exposar clarament una idea, una matèria, un fenomen, etc. Pertanyen a l'àmbit acadèmic o divulgatiu. Es divideixen en tres parts: introducció, desenvolupament i conclusió. S'hi fa ús de connectors. Concretament en les biografies es comenta la vida d'una persona, aportant-hi dades històriques i vivències necessàries per a entendre la seua rellevància per a l'opinió pública.

27. Resposta oberta.

28. Les respostes de les activitats referents al dictat són obertes.

Cada vegada hi ha més persones que gràcies a internet miren de publicar les seues creacions musicals sense haver de recórrer a la indústria musical. Coneixeu algun o alguna cantant que s'haja fet famós a través de les xarxes socials? Us atreviríeu a penjar la vostra música perquè gent de tot el món l'escoltara? Cal pensar bé les coses, perquè potser la fama no és tan bona com ens pensem...

33 Llig el text i contesta les preguntes.

TEXT 3

Sense res més a fer, vaig estar xafardejant entre les carpetes del meu germà per posar-me una mica al dia dels darrers dos anys. Vaig trobar un parell d'arxius amb fotografies on eixien els meus germans i els seus amics. En un altre, més recent, hi havia imatges d'Aaron amb Dalila en un parc. En cap eixien fent-se un bes, però sí que se'ls veia amb una actitud força acaramel·lada.

Estava a punt d'apagar l'ordinador quan em vaig fixar en una última carpeta situada a la cantonada inferior de l'escriptori. «Composicions», es deia. Sense esperar ni un segon, vaig fer doble clic sobre la carpeta i en vaig contemplar el contingut. A dins hi havia una desena d'arxius de música sense cap més títol que un munt de números i dues carpetes més: «Partitures» i «Acabades». Vaig ignorar la primera i vaig atacar la segona.

—Vaja... —vaig remugar alhora que passava el ratolí sobre els sis arxius que hi havia. En vaig triar un a l'atzar i vaig endollar els auriculars als altaveus perquè ningú més descobrija el que estava a punt d'escoltar.

Ni jo mateix m'esperava una cosa semblant.

La melodia començava amb els acords d'una guitarra. Més tard va entrar un teclat i un parell de violins amb una bateria de fons. Tenia força, energia i era molt enganxosa. S'abraçava a les meues neurones i a les meues terminacions nervioses amb una senzillesa espantosa i em temptava de posar-me dret i començar a ballar o, com a mínim, a portar el ritme amb els peus i les mans.

Jo no era cap expert en música (sí, quan anava amb cotxe posava la ràdio i tal, però amb prou faenes podia anomenar correctament el títol d'una cançó o el seu autor) i, tot i així, vaig saber que aquella música era bona. De fet, molt bona. Per a mi i per a qualsevol que l'escoltara.

I el més increïble de tot era que la veu que la interpretava era la d'Aaron.

Des de quan cantava així? Si algú m'haguera dit que es tractava d'un professional amb diversos Grammy al darrere m'ho hauria cregut. Però no. Era Aaron. El meu germà Aaron!

Tenia el to perfecte, l'afinació exacta i feia aquelles coses que molen tant amb la veu, modulant-la per aconseguir un efecte quasi hipnòtic com si fora professional. Els greus, els aguts... no hi havia una nota que se li resistira! I, a sobre, semblava cantar des del cor. Sí, la idea em va sonar cursi fins i tot a mi, però no hi havia cap altra manera de descriure-ho. Quan havia après a cantar així? Havia fet classes? I jo per què no?

Sense adonar-me'n, m'havia anat inclinant a sobre de la taula amb la mirada fixada a les barres de so del reproductor. Quan la cançó va acabar, vaig tornar a seu-re amb l'esquena al respall i amb els últims acords de la cançó dissipant-se en la meua memòria. La volia tornar a escoltar. Les volia escoltar totes!

27

Transcripció del dictat

El paisatge ací és tan distint al dels suburbis que sembla que ens trobem en un altre planeta. La majoria d'habitatges són de nova construcció, fabricats amb els pocs materials que generen les indústries de l'extraradi. Segurament, mon pare va forjar alguna de les bigues que el sustenten. En aquesta zona hi ha un flux de corrent elèctric potent, així que els carrers estan il·luminats i les cases tenen aigua calenta i alguns electrodomèstics, més enllà de l'omnipresent televisor. El que més em desconcerta són els gegantins panells publicitaris que atapeeixen les parets: missatges i campanyes del Govern, proclames oficials... però també anuncis de begudes o marques de roba.

TIL i TILC

Per mitjà del text 3 continuem acostant-nos al món de la tecnologia i d'internet.

Suggeriments didàctics

El text 3 parla de música, però com a tema literari. En aquest cas, tenim un fragment de literatura infantil i juvenil que presenta el conflicte entre dos germans originat per un ús irresponsable de les xarxes socials. Podem aprofitar per a tractar un dels temes transversals del currículum. En una societat digitalitzada ja no té sentit parlar de noves tecnologies, sinó de les normes socials que han de regir-ne l'ús, com ara no compartir arxius privats sense l'autorització de les persones propietàries.

Sabers bàsics

- Anàlisi dels components del fet comunicatiu.
- Detecció, anàlisi i ús dels gèneres discursius de l'àmbit personal, educatiu i social.
- Comprensió lectora.
- Expressió escrita.
- Producció oral formal.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.

Llig-ne un fragment!

Aquella cançó era mil vegades més bona que moltes altres que tenia carregades al mòbil.

Aquella cançó seria el meu passaport cap a la fama!

Encara no sabia ben bé com fer-ho, però aquella carpeta era una mina d'or perquè jo l'explorava. Sabia que el meu germà no hi estaria d'acord, però si fent-ho, a més, aconseguia apropar Dalila a Aaron, tots n'eixiríem guanyant!

Amb els ànims renovats, l'emoció bullint-me per les venes i sense rastre de la son que m'havia agafat feia uns minuts, vaig posar a la cua de reproducció les altres cançons i me les vaig anar copiant en un USB.

Germanet, faré que siguem famosos...

JAVIER RUESCAS.
Play (adaptació)

Vols escoltar la banda sonora de Play?

34 Quins personatges apareixen en el fragment? Classifica'ls en aquells que intervien en la narració i aquells que només s'esmenten.

Personatges que hi intervien	Personatges que s'hi esmenten

35 Com creus que és la relació entre els personatges?

36 Què descobreix el narrador entre les carpetes del seu germà?

37 Què pretén fer el narrador amb els fitxers que ha descobert?

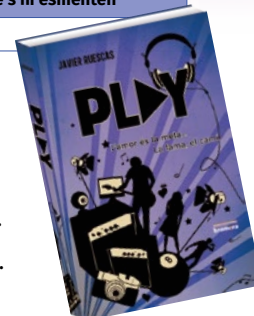
38 Seguint un esquema semblant al de l'activitat 5, redacta un resum del text.

39 A partir del resum anterior, enuncia el tema del fragment en una sola frase.

40 Com són els fets que es descriuen, fantàstics o versemblants? Justifica-ho.

41 Tenint en compte el que has llegit, per què penses que l'obra es diu Play?

42 En grups de tres o quatre, fixeu-vos bé en la coberta i anoteu per torns les idees que us suggereix. Paeu atenció als elements gràfics i textuais.

Descobreix el canal de YouTube de Javier Ruescas.

El temps i l'espai

43 On creus que té lloc l'acció? Per què?

44 En quina època situaries el relat? Raona-ho.

Solucions de les pàgines 28 i 29

34. Personatges que hi intervien: el narrador. / Personatges que s'hi esmenten: Aaron i Dalila.

35. Resposta oberta. La relació entre els germans sembla bona, però hi ha secrets entre ells. La relació entre Aaron i Dalila és pròxima i íntima, però discreta.

36. El narrador descobreix una carpeta amb cançons compostes i cantades pel seu germà.

37. El narrador pretén fer-les públiques, sense el permís del germà, amb la intenció de fer-se famosos i

sense pensar en les possibles conseqüències.

38. Resposta semioberta. El narrador troba en l'ordinador del germà una carpeta amb cançons. Meravellat, decideix copiar-les en un USB per a fer-les públiques i que la relació d'Aaron amb Dalila millori.

39. Resposta semioberta. El descobriment d'unes cançons meravelloses.

40. Els fets són versemblants. No s'hi utilitza cap espai utòpic, ni s'hi comenta cap acció impossible.

41. Play significa tocar una peça de música o fer sonar un instrument, i també reproduir un àudio en un dispositiu. Clarament es pot intuir que l'obra conta una història relacionada amb la música.

42. Resposta oberta. Idees: música, joc, amor, fama, fotografia, admiració... Es pot comentar la lletra *a*, de Play, en forma d'icona que representa aquesta acció, o els auriculars sobre la *y* de la mateixa paraula. També les siluetes en negre, els uns tocant música, l'altra escoltant i ballant.

L'estructura

45 Marca les afirmacions que defineixen el text anterior.

- ☐ Explica fets reals.
- ☐ És un text de ficció.
- ☐ És una rondalla.
- ☐ És una crònica.
- ☐ És un text narratiu.
- ☐ Hi ha un narrador extern.
- ☐ Hi ha un narrador intern.
- ☐ Pertany a l'àmbit periodístic.
- ☐ Pertany a l'àmbit literari.
- ☐ Pertany a l'àmbit acadèmic.

46 Descriu l'estructura externa del fragment de Play.

47 On situaries el fragment dins del conjunt de l'obra, al principi, al mig o al final? Per què?

Les paraules

48 Explica el significat d'aquests mots en el context de la lectura.

xafardejar

acaramellat

remugar

espaterrant

49 En grups de tres o quatre, anoteu per torns totes les paraules relacionades amb el món de la música.

50 Encercla en el text les paraules o expressions pròpies del registre col·loquial. Compara la teua tria amb el company o la companya del costat i corregeix el que consideres.

Llegir per a parlar

51 Organitzeu un col·loqui a l'aula per a comentar la importància de respectar la intimitat dels altres.

Llegir per a escriure

52 Imagina que Aaron entra en eixe mateix moment i veu el germà copiant els arxius. Continua la història unes línies més.

Aprentatge cooperatiu

En l'activitat 49 es pot aplicar la tècnica del full giratori i en la 50, la d'1-2 o les parelles comparteixen. La 51 es pot plantejar, també, en forma de debat o taula redona.

43. L'acció té lloc en un espai familiar, possiblement la casa dels protagonistes. Les cançons estan en un ordinador que sembla compartit entre dos germans.

44. Podem situar el relat en l'actualitat. El narrador utilitza un ordinador, comenta que hi veu fotografies digitals i esmenta el mòbil. També explica que el germà havia alterat digitalment el to de veu en les cançons.

45. De ficció. / Narratiu. / Narrador intern. / Àmbit literari.

46. El fragment del text està dividit en diferents paràgrafs. Els uns

són descriptius, tant de l'espai com de les accions que passen, i els altres mostren els diàlegs i els pensaments del narrador.

47. Resposta oberta. Podem intuir que forma part de l'inici del relat, perquè s'hi presenta una situació i uns personatges que anuncien un conflicte, que serà el nucli de la història. El narrador troba unes cançons que li fan veure una possibilitat d'èxit, però es deixa entreveure que això li portarà problemes amb el germà.

48. Xafardejar: rebuscar dins de les coses que no són seues. /

Acaramellat: entendrit. / Remugar: parlar entre dents. / Espaterrant: que produeix una impressió profunda d'admiració.

49. Composicions, partitures, auriculars, altaveus, melodia, acords, guitarra, teclat, violins, bateria, ritme, cançó, veu, interpretava, cantava, Grammy, to, afinació, modulant-la, greus, aguts, nota, cantar, so, reproducció.

50. «vaig estar xafardejant», «vaig atacar la segona», «posava la ràdio i tal», «que molen», «em va sonar cursi», «era mil vegades més bona».

51. Resposta oberta.

52. Resposta oberta.

Sabers bàsics

- Anàlisi dels components del fet comunicatiu.
- Detecció, anàlisi i ús dels gèneres discursius de l'àmbit personal, educatiu i social.
- Comprensió lectora.
- Expressió escrita.

Competències clau

- Comunicació lingüística.
- Digital.
- Personal, social i d'aprendre a aprendre.
- Consciència i expressió culturals.

AUTOAVALUACIÓ

Redacta un text expositivoargumentatiu en què comentes la lectura següent. Tingues en compte la presentació: la lletra ha de ser llegible, cal que deixes marges de més d'1,5 cm i les línies han de ser rectes (pots ajudar-te amb una pauta). Les preguntes que hi ha després del text, t'ajudaran a comentar les coses més importants en l'ordre adequat.

TEXT 4

Invisibles en la música

Música
LAURA CAPSIR MAIQUES

Actualment, l'escassa presència de la dona en diferents àmbits de la societat continua sent alarmant. Un estudi dels cartells dels festivals de música moderna del 2015 ens ha permès posar en evidència la invisibilitat de la dona també als escenaris valencians.

Convençuda que l'observació i anàlisi podria generar reflexions interessants entre el meu alumnat adolescent, públic potencial d'aquests tipus d'esdeveniments, vaig convertir una part de la cerca en un projecte d'aula. Amb les classes de 2n d'ESO de l'IES Càrcer ferem una primera aproximació analitzant 30 festivals celebrats en 2015. Després vaig decidir seguir fins a arribar a 68 i completar així una mostra més àmplia amb diferents estils i envergadures, des del punk-rock, l'indie o el gypsy, fins al surf.

En les dades que hem recollit, hi podem observar que de 3.073 artistes programats, només 294 són dones, un 9,08% del total. Si atenem la reiteració, és a dir, el nombre de vegades que s'ha programat cada banda, tenim que el grup que més ha tocat als festivals analitzats és La Gossa Sorda amb 9 actuacions, seguit per Smoking Souls, El Diluvi o Kaoba, amb 7 actuacions, i ja amb 6 aparicions trobem Vadebo, Mafalda, King Kong Boy o DJ Nano.

Els festivals que tenen el demèrit de no incloure cap dona al seu cartell són el Valencia Winter, Surforama, Espiga Rock, Meruts, Festfolk, Festiniu, Caparra Rock i Alonis Sona. Una gran quantitat de festivals estan al voltant del 8%, com el Feslloch o el FIB. I sobrepassant el 20% tenim el Metrodance Festival i el MUV! Menció a part mereixen dos festivals centrats en la creació femenina, com Sheshe-Fest (64,52%) o el Tremenda Fest (85,71%), que han fet augmentar la mitjana de presència de les dones en la taula general.

De les dones que han actuat, gairebé un 48,5% tenen un rol relacionat amb la veu i s'autodenominen cantants, vocalistes o cors; d'elles, un 10,9% a més toca la guitarra. És destacable el nombre de DJ, un positiu 16,8%. El 4,95% són baixistes, i tan sols un 3,96% són bateristes. Si parlem de les funcions de composició, el percentatge baixa fins a un 2,97%. El que sí s'ha constatat és que les dones són presents en grups de tots els estils.

La conseqüència més directa i evident d'aquest panorama als escenaris dels circuits moderns és que la joventut està consumint música que en un 91% està creada per només una part de la societat, els homes, amb les implicacions que això comporta: a través de l'art i de la música s'expressen les visions del món, les experiències vitals més profundes i, en aquest cas, la perspectiva des de l'òptica femenina queda exclosa. Almenys, hem de ser-ne conscients.

Actualment, el currículum educatiu i els materials que se'n generen contribueixen a perpetuar les desigualtats de gènere en la música, ja que és el primer que les exclou i les invisibilitza, mitjançant l'ocultació de la participació de les dones en la música al llarg de tota la història. Això implica deixar les xiques, les dones, sense models en qui inspirar-se i amagar a tota la població una llarga tradició de contribució femenina, fet que empobreix la cultura musical. Al mateix temps, es crea una falsa percepció col·lectiva que «no hi ha dones en la música» o que n'hi ha poques.

Totes aquestes mancances es veuen agreujades per les publicitats infantils dels mitjans de comunicació. Tinguem presents les imatges que ens ofereixen els catàlegs de joguets infantils, en les quals trobem xiquets tocant la guitarra o la bateria i xiquetes cantant.

30

Solucions de la pàgina 31

1. L'autora del text és Laura Capsir Maiques.
2. El text s'ha publicat en la revista Saó.
3. El text pertany a l'àmbit periodístic.
4. El text no pertany a l'àmbit literari per diversos motius: no es tracta d'una narració o d'un relat breu amb personatges de ficció; no apareix publicat en format de llibre o dins d'un recull literari; la funció predominant és la d'informar i opinar; el llenguatge no té una finalitat estètica, etc.
5. Reportatge.
6. Resum del text per paràgrafs: P1: Un estudi dels cartells dels festivals demostra que hi ha poca presència femenina als escenaris valencians. P2: Amb la intenció de fomentar el debat i la reflexió,

l'autora implica el seu alumnat i amplia la mostra amb diferents estils. P3: Només un 9,08% dels artistes programats són dones i els grups que més han tocat han sigut La Gossa Sorda, Smoking Souls, El Diluvi i Kaoba. P4: Alguns festivals no han inclòs cap actuació femenina, d'altres no passen del 8%, només dos han sobrepassat el 20%, i uns altres dos superen aquests percentatges perquè estan centrats en la producció femenina. P5: Quasi la meitat són cantants i menys d'un 3% són compositores. En trobem en grups de tots els estils. P6: La perspectiva creativa femenina queda exclosa, ja que més d'un 90% dels grups programats són masculins. P7: La legislació educativa i els diversos materials relacionats són els primers que invisibilitzen la presència femenina en la història

Les administracions educatives, per tant, han de revisar els currículums per a incloure les aportacions de les dones i traspassar estereotips de gènere. A més, han de reflexionar al voltant dels sistemes d'actualització i reciclatge del professorat per tal d'assegurar que

tot el personal docent en actuï conega els referents femenins de les respectives especialitats i els incorporen al dia a dia de l'aula i no donar continuïtat a l'estafa cultural que representa una història de la música (així com en la resta de disciplines) sense les aportacions de les dones. Si fem una reflexió més profunda encara, hem de traslladar aquestes exigències no només a l'àmbit de l'educació general –importantíssima, per on passa tota la població–, sinó que hem d'aplicar les mateixes pràctiques a escoles, universitats i conservatoris on es formen tant professionals de la música com docents.

Cal, també, que es creen programes per a impulsar els referents femenins en àmbits més propers, com ara els festivals dels nuclis rurals, als centres educatius, o amb quotes i accions en programes específics com el Sona la Dipu, planter de molts grups valencians. Ara bé, tampoc hem de caure en l'error de programar grups amb dones o de dones a banda, als escenaris secundaris, en un «Dia de...» o coses semblants, sinó integrades de forma normalitzada en els cartells i programacions. En el lloc que mereixen. Només així obrirem la porta cap a la visibilització i el reconeixement, primer, i la igualtat real i efectiva, després, també en el món de la música.

Font: Revista Saó (març de 2017)
(adaptació)

Musiquem?

Aprentatge cooperatiu

Les activitats 6-10 les podem plantejar en parella per a ajudar l'alumnat que hi puga tindre més dificultats.

TIL i TILC

Per a comprendre un text amb dades estadístiques, cal tindre presents determinats coneixements matemàtics. Així mateix, l'anàlisi de la presència femenina en els festivals entra dins de l'àmbit d'estudis de la música i les ciències socials.

Vols saber més sobre les dones valencianes en la música?

1 Qui és l'autora del text?

2 On s'ha publicat?

3 A quin àmbit pertany el text?

4 Justifica que no pertany, per exemple, a l'àmbit literari.

5 Marca quin tipus de text és.

- ☐ Carta al director.
- ☐ Reportatge.
- ☐ Notícia.
- ☐ Entrevista.
- ☐ Crònica esportiva.

6 Resumeix el text paràgraf per paràgraf.

7 Enuncia el tema en una sola frase.

8 De quin àmbit geogràfic es parla? Explica com ho has sabut.

9 Quan s'ha escrit el text? De quin any són les dades que figuren en el fragment? Explica a què creus que es deu eixa distància temporal.

10 Quina creus que és la professió de l'autora del text? Justifica la resposta.

11 Comenta la relació entre el títol i el tema del text.

12 Anota les paraules o expressions del text que no conegues. A continuació, mira de deduir-ne el significat segons el context. Si no és possible o tens dubtes, busca-les en el diccionari.

Escolta la cançó «Te'n podria dir mil».

31

de la música. P8: La publicitat dirigida a xiquets i xiquetes perpetua les desigualtats de gènere. P9: Les autoritats educatives han d'incloure les creacions femenines en tots els àmbits i assegurar-se l'actualització del professorat perquè les conega. P10: S'ha de fomentar la presència, al mateix nivell, de referents femenins.

7. Denúncia/crítica per la invisibilitat de les dones als escenaris musicals.

8. L'àmbit geogràfic de què es parla és la Comunitat Valenciana. Se sap gràcies a les referències als festivals que se celebren al nostre territori i pel tema principal, la invisibilitat de la dona als escenaris valencians.

9. El text s'ha escrit per a ser publicat el més març de 2017. / Les dades de l'any que figuren en el fragment són de 2015. / Eixa distància temporal es deu a la necessitat de tindre dades suficients per a poder elaborar un reportatge d'aquestes característiques.

10. L'autora és professora, ja que parla del seu alumnat i de la realització d'un projecte d'aula a l'IES on fa classes.

11. El títol del text fa referència al tema del reportatge, que és la invisibilització de les dones en la música.

12. Resposta oberta.

MODEL D'AVALUACIÓ

Seqüència 1. Valencià actiu 3r d'ESO

Nom: Grup:

Data: Qualificació:

Les dones en la música clàssica: trencant el mur de so

TERESA CIGES

Va ser notícia en tots els mitjans de comunicació valencians: «Una dona dirigirà per primera vegada “El fallero” a l'Entrada de Bandes». Crida l'atenció que en ple segle XXI aquestes situacions siguen notícia quan haurien de formar part del nostre dia a dia. Però si en el conjunt de la societat les dones ja es troben amb un sostre de vidre que impedeix el seu ascens professional, en la música encara està més present. El País Valencià és terra de música. I la música la fan i la interpreten homes i dones, tot i que la realitat és que la fan més homes que dones. Però no és una excepció valenciana. Si observem la dada absoluta, a dia d'avui només una de cada tres intèrprets –el 32%– de les orquestres simfòniques espanyoles són dones. Al País Valencià, la presència de dones en orquestres és del 35,2%. Segons dades de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana, que agrupa 547 societats musicals, de 38.700 músics federats, tan sols el 37% en són dones. Tampoc n'és una excepció espanyola: si comparem amb altres països la quota de participació femenina en les orquestres, és molt similar a la nostra, però ells la van aconseguir fa vint anys. De fet, als Estats Units o al Regne Unit, les dones ja eren el 35% de les plantilles en els anys 90. Davant d'aquestes dades, és inevitable preguntar-se: com és possible que en el sistema educatiu musical gairebé el 50% siguen dones i aquesta presència no siga correlativa a les orquestres? Evidentment, hi ha un desajust entre l'oferta educativa i la demanda de les orquestres, ja que en aquesta última es reproduïxen els patrons sexistes del mercat privat de treball. No obstant això, també s'ha d'indicar que el percentatge de dones que cursen estudis musicals disminueix a mesura que augmenta el nivell formatiu: el percentatge de dones que acaben el grau superior (40%) és inferior al de les que acaben el grau professional (més del 60%). Però, hi ha menys dones en les orquestres perquè hi ha menys titulades superiors? O hi ha menys titulades superiors perquè saben que les probabilitats d'entrar en les orquestres per ser dona són menors?

Les dones en les orquestres valencianes

Si comparem les diferents orquestres valencianes, el rang de participació femenina oscil·la entre el 29% i el 41%, de manera que no hi ha cap formació en la qual hi haja paritat entre homes i dones (la més propera és l'Orquestra Filharmònica de la Universitat d'Alacant amb el 41,5% de dones intèrprets). No obstant això, s'ha d'assenyalar que l'Orquestra de la Comunitat Valenciana és la tercera en l'àmbit estatal pel que fa a la participació de la dona (per davant té l'Oviedo Filarmonía i la Real Filharmonía de Galicia), amb 20 dones instrumentistes. Tal com han afirmat diversos estudis, en les orquestres amb més dones s'observa una gran presència de solistes estrangeres, quasi sempre d'origen centre-europeu. En l'Oviedo Filarmonía (l'orquestra amb més dones en l'àmbit estatal), el 75% de les seues components són estrangeres. Exactament el mateix passa en l'Orquestra de la Comunitat Valenciana: de 20 dones, 15 són estrangeres, 5 espanyoles (entre elles, 1 valenciana). Segons ha explicat Javier Noya, «podem suposar que el que està succeint és un procés de circulació internacional per efecte del sexisme. Les dones a l'estranger també ho tenen més difícil, per la qual cosa han de buscar feina fora, en països on s'obri una finestra d'oportunitat. Al nostre país, la finestra era la tradicional debilitat de la formació en corda, enfront de la fortalesa dels vents». També s'ha tractat la relació entre la participació femenina segons l'estatus de l'orquestra, i s'ha arribat a la conclusió que la participació de les dones és menor en els escenaris tradicionals, com Madrid, Catalunya o el País Basc. Per contra, la presència de la dona és més alta en les noves orquestres. En el cas valencià es pot observar com l'Orquestra de València (creada el 1943) compta amb un 31,7 % de dones en la seua plantilla, mentre que l'Orquestra de la Comunitat Valenciana (creada el 2006) amb un 37,8%. Són 6 punts de diferència, però encara haurien de ser-ne més.

Instrumentes masculins o femenins?

Un altre aspecte molt important és l'accés de les dones als diferents instruments. Tal com han afirmat Adenot o Willener, els instruments estan connotats culturalment, i fins i tot sexualment. Malauradament, encara hi ha instruments masculins o femenins. Fins al segle ^{xx} estava mal vist que les dones tocaren un violoncel perquè es col·locava entre les cames, per exemple. A més, ací la mida sí que importa, o això sembla: tradicionalment, els grans instruments, com el contrabaix o els timbals, eren per a homes. I també hi influeix el timbre: el greu està associat al masculí, i l'agut al femení. Per això trobem que, segons la família a la qual pertanyen els instruments, serà «normal» veure'ls en mans de dones, o cridarà l'atenció veure una xica tocant-lo, perquè fins ara no ha estat usual. La secció de cordes sempre ha estat la més feminitzada, amb una mitjana del 50,12% de dones en les orquestres valencianes. La segueixen els instruments de vent fusta (39,57%) i els de vent de metall (1%). En cap de les orquestres analitzades hi ha una dona que toque la percussió. En la secció de cordes, el 100% dels arpistes són dones, però pràcticament no hi ha dones intèrprets de contrabaix (16,7%). En violins, violes o violoncels hi ha paritat home-dona, sobretot en el cas dels violins (47%). A escala estatal, són els violins els que augmenten considerablement la presència de les dones en les orquestres, ja que una de cada dues dones de les orquestres espanyoles són violinistes. No obstant això, al País Valencià la cosa canvia: ací les orquestres tenen més quota femenina gràcies a les flautes, ja que el 85,4% de les intèrprets són dones (enfront del 42% estatal). Però el clarinet tan sols és tocat per un 12,5% de dones. Dit això, els instruments més tocats per dones en les orquestres són: l'arpa (100%), la flauta (85,4%), l'oboé (47,9%), el violí (47,7%), el violoncel (47,5%), la viola (38,7%), el contrabaix (16,7%), el clarinet (12,5 %), el fagot (12,5%) i la trompa (5%). La trompeta, el trombó, la tuba i la percussió no són tocats per dones en les orquestres valencianes analitzades. Si en el món de les orquestres les dones no tenen la visibilitat que mereixen, no és res comparat amb altres gèneres com el jazz, especialment el jazz simfònic de les *big bands*. Quan no s'inclouen vocalistes o pianistes, el percentatge de dones intèrprets està al voltant del 10%. Si observem les xifres d'instruments de vent de metall (trompeta, trompa, trombó...), entendrem per què es dona aquesta situació, ja que els instruments solistes per excel·lència són el saxòfon o la trompeta, i malauradament ja condicionen la participació de la dona.

Les dones prenen la batuta

Començàvem aquest article amb un titular que va aparèixer fa poc en els mitjans de comunicació. Efectivament, Beatriz Fernández va dirigir «El fallero» durant la XIV Entrada de Bandes de Música de València. Va coordinar l'actuació de 14 agrupacions musicals i va demostrar que les dones estan capacitades per a això i molt més (una pregunta: els homes han de demostrar-ho?). El Certamen Internacional de Bandes de Música Ciutat de València té 130 anys de vida i tan sols quatre dones hi han participat com a directores. La primera va ser, en 1986, Pilar Ruiz al capdavant de la Societat Unió Musical de Simat de la Vall digna. Beatriz Fernández, Lidón Valer, Amparo Edo, Dunia Pérez, Imma Mateu o Pilar Vañó són algunes de les moltes dones que han demostrat la seua vàlua per a portar la batuta. El mateix passa en el món de la composició: en 130 anys d'història del mateix certamen, cap obra simfònica de compositora espanyola o valenciana ha estat interpretada. Només han estat tres les composidores estrangeres que ho han aconseguit, i això que tenim compositores de gran qualitat com per a reivindicar i donar a conèixer la seua obra.

Desfer-se del mur de so

De la mateixa manera que es parla del sostre de vidre, que impedeix que s'avance en la igualtat de gènere en els nivells ocupacionals i salarials, Javier Noya advoca per parlar del *mur de so*, igualment invisible i discriminador per a la dona en el món de la música clàssica. Però en ple segle ^{xxi}, amb la dona més apoderada que mai i els homes començant a tindre consciència de la situació, han de canviar les coses. La situació pot començar a canviar si s'implanten audicions a cegues, ja que augmentaran la probabilitat que les dones entren a les orquestres. També s'haurien d'implantar mesures de conciliació laboral que permeten a la dona compatibilitzar l'activitat familiar i la musical sense necessitat de triar entre l'una o l'altra. Des del sistema educatiu i els mitjans de comunicació s'hauria de fer molt més visible l'aportació de les dones a la música. I, per descomptat, mentre la situació no es normalitze, almenys en les orquestres o bandes de titularitat pública, caldria exercir mesures de discriminació positiva. De segur que arribarà un dia que articles com aquest no siguin necessaris. Perquè la presència de les dones en bandes i orquestres tocant tot tipus d'instruments, dirigint i component, serà allò normal.

Article publicat en el núm. 424 (març 2017)
de la revista *Saó*, dedicat a les dones en la música valenciana

1 Qui és l'autora del text?

.....

2 On i quan s'ha publicat?

.....

3 A quin àmbit pertany el text?

.....

4 Marca quin tipus de text és.

☐ Crònica. ☐ Reportatge. ☐ Notícia. ☐ Entrevista. ☐ Crítica literària.

5 De quin àmbit geogràfic es parla? Explica com ho has sabut.

.....

.....

.....

.....

6 Enuncia el tema del text en un únic sintagma.

.....

7 Comenta la relació entre el títol i el tema del text.

.....

.....

.....

.....

.....

8 Quina creus que és la professió de l'autora del text?

.....

.....

.....

9 Resumeix el text per apartats.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[illegible]

SOLUCIONS DEL MODEL D'AVALUACIÓ

Seqüència 1. Valencià actiu 3r d'ESO

1. L'autora del text és Teresa Ciges.
2. El text s'ha publicat en la revista *Saó* en març de 2017.
3. El text pertany a l'àmbit periodístic.
4. Reportatge.
5. L'àmbit geogràfic de què es parla és de la Comunitat Valenciana.
Se sap gràcies a les referències a les orquestres valencianes, a les Societats Musicals de la Comunitat Valenciana o al Certamen de Bandes de Música Ciutat de València.
6. Denúncia/crítica/toc d'atenció per la poca presència de dones en la música clàssica.
7. El tema del text està estretament relacionat amb el tema del reportatge, ja que avança de què tractarà.
8. L'autora del text és periodista i, probablement, especialitzada en la música feta al País Valencià.
9. Resum del text per apartats:

A1: Les dones encara tenen més complicat l'ascens professional en la música clàssica, amb prop d'un 40% en les societats musicals o d'un 35% en les orquestres simfòniques de la Comunitat Valenciana. A més d'un desajust entre l'oferta formativa (al voltant d'un 50% de dones) i la necessitat de les orquestres, les quals reproduïxen els patrons que trobem en la majoria de llocs de treball del sector privat.

A2: Cap formació filharmònica valenciana arriba a la paritat i la majoria de dones són europees. A més, és en les formacions més joves on trobem més presència femenina, davant de les més tradicionals, copades majoritàriament per homes.

A3: Malauradament, encara hi ha instruments considerats femenins i masculins, com la trompeta o el trombó, que no hi ha cap dona que els toque en les orquestres valencianes analitzades, la qual cosa dificulta la participació de les dones en les orquestres o en altres estils musicals com el jazz.

A4: El nombre de dones que han participat com a directores en el Certamen Internacional de Bandes Ciutat de València o de les quals s'ha interpretat alguna peça és mínim.

A5: Diverses solucions, com les audicions a cegues o mesures per a afavorir la conciliació, poden afavorir que més dones puguin formar part de la música clàssica.

10. Resposta oberta.

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

Handwriting practice lines consisting of 40 horizontal dotted lines.

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

